פרשת **ויגש** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקכ"ז שנה כ"ז

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפלה ..... ג
דגש תפרים ~ לקיטת תפרים ..... ד
קדוש י"י"ר ..... ו
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רפלן ..... י
פינת יקרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיט כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שבת ..... ל
פשוטלחן פלכים ..... לו
דברות קודש ..... לז

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

וירא את העגלות אשר שלח יוסף

פחד ומועקה כירסמה בלבם של ההורים המודאגים כאשר חלפה חדשים ספורים מאז ששלחו את בנם למדינה רחוקה ועתה זה זמן רב עבר שלא נשמע ממנו מאומה, וההורים היו שרויים בפחד שמא ח"ו נטה בנם מהדרך הישרה מכיון שאינו מצוי תחת השגחתם, ואולי זאת היא הסיבה שבגללה הפסיק את הקשר עמהם.

בארץ מרחקים ישב לו הבן והצליח מאוד בעסקיו למעלה מן המשוער ודין גרמא שלא הי' לו פנאי לכתוב להוריו מה נעשה עמו, אולם כעבור זמן ביום מן הימים גברה השתוקקות הבן להוריו, הבן לא היסס ושלח להם מכתב ובו בקשה מלאת רגש שיבואו לדור עמו במדינתו, הבן גם צירף לכתבו את הוצאות הנסיעה.

כשקיבלו ההורים את המכתב הם שמחו שמחה כפולה, גשמית ורוחנית, מהעובדה שהוא צירף הוצאות נסיעה הם ידעו על הצלחת עסקיו ועל כך שיש באפשרותו לכלכל אותם בכבוד, ובנוסף לכך הם גם הבינו שהוא לא נטה מדרך הישר, ואינו מתבייש שיבואו אליו ויראו את הנהגת ביתו, נמצא, שההזמנה לנסיעה היתה סימן מובהק שהוא עומד במצב רוחני טוב, כפי שנפרד מהם.

הנמשל מובן, דהנה לכאורה קשה על הפסוק "וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם", כיצד הוכיחו העגלות ליעקב יותר מדברי יוסף עצמו כפי שסיפרו האחים, מדוע דווקא מראיית העגלות חיה רוחו של יעקב אבינו.

אכן ההסבר הוא, אלמלא שלח יוסף את העגלות להביא את יעקב, יכול הי' יעקב לחשוב שאמנם מצבו הגשמי הוא בכי טוב, אולם יתכן שמצבו הרוחני אינו כשורה ח"ו, ובוודאי יוסף מתבייש שיבואו אליו, אך כשראה את העגלות אשר שלח יוסף "לשאת אותו" נוכח לראות שגם ממצבו הרוחני אין ליוסף להתבייש, ולכן מסיים הפסוק "ותחי רוח יעקב" שחיתה בו הבחינה הרוחנית, שחיתה חסרה לו עד כה, וכמו שמפרש רש"י "שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו.

ליעקב נודע שבנו לא אבד ממנו כלל, שהוא נמצא במדריגה רוחנית גבוהה, למרות המצאותו בטומאת מצרים ולכן שבה אליו השמחה הגדולה, שמחה המביאה לרוח הקודש.

וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, ביד רחבה ובמידה גדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למענינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בבואו תמיד לעזרת מוסדותינו וקהילותינו הק' בארה"ק, עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, נדיב ושוע לפרט ולכלל, איש חמודות רב תכונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, בנש"ק

הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מו"ה

אברהם יהושע גראנץ

הי"ו

תבר הנחלת קהילתינו הק' בקריית יואל יע"א

וזרעשי הנחלת מוסדות יטב לב בארה"ק תי"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה תחי' למזל טוב בשעטו"מ

עכ"ג החתן החשוב הנודע לתפארה, מו"מ בתורה וביראה טהורה,

כמר **אברהם שלמה ווינשטאק** הי"ו

בן ידידינו החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה

מוה"ר **יואל בר"ע ווינשטאק** הי"ו

והברכה אחת ביותרת הכבוד, לברך ברכת מז"ט בהדר והוד, לעטרת זקנים בני בנים

אביו הרה"ג ר' **ישכר דוב הכהן גלאנץ** שליט"א, מבארדיזב

חותנו הרה"ח ר' **שמואל הכהן פריעדמאן** שליט"א, משב"ק

וזאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרווח מכל יז"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים - בני ברק - בית שמש

התחזקות לתפילה ובטחון, כי יש בי חלק אלוק ממעל

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. מצינו 'הגשה' לתפילה (בר"ר צג) ובאה התורה הקדושה ללמדנו בפסוק זה **'דרך איך לבוא להתפלל לפניו ית"ש'.** אמרו רז"ל (ברכות לב:) "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יהזור ויתפלל" וכו'. כי כשרואה אדם, שמתפלל ולא נענה בתפילתו, אל יאמר כבר ניסיתי הרבה פעמים להתפלל ולא ראיתי שום ישועה, אלא יאמר בלבו: אהזור ואתפלל תמיד, **"כי בוודאי אחיה מעורר רחמנותו ית"ש, כי ית"ש חפץ שלא ידח ממנו נידח, וישגר את תפילתו בפי להתקבל לפניו ית', כיון שיש בנו חלק אלקותו ממעל, ולמענו יעש לקבל תפילתי".** ויגש אליו יהודה ר"ת: **'אי"ת'** לרמז על שאילת אדם, איה חסדו של מקום בעניית תפילתו. ויתרץ לעצמו, שלא יתייאש עצמו מן הרחמים, כי **"כי אדוני"** כי יש בי חלק אלוקי ממעל, ולכן **"ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני"**, ותעשה למענך ותקבל תפילתו.

זרע קדש

אפי' הפחות שבישראל מוסר נפשו על קידוש ה'

ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו, ועזב את אביו וגו', "נער" היינו בני ישראל, שנאמר (הושע יא, א) **"נער ישראל ואוהבהו".** ומרומז כאן שאפילו **הפחות והנרוע שבישראל כו', אם עומדים עליו חלילה לעזוב את אביו שבשמים, היינו להמיר דתו ח"ו, אזי הוא מוסר נפשו למות על קידוש השם,** ולא יוכל לעזוב את אביו שבשמים חלילה וחלילה. וזהו: **"ונאמר אל אדוני לא יוכל הנער לעזוב את אביו" שבשמים וכו',** כאמור, וד"ל".

דברי ישראל

תשובה צריך להיות בשמחה

ועתה אל תעצבו וגו'. הנה ועתה הוא לשון תשובה לכן אמר **אעפ"י שאתם צריכין לשוב בתשובה על הממעשה הזה אשר עשיתם. אך אל תעצבו לא בעצבות הוא דרכי התשובה כי התשובה היא מצות עשה מן התורה וצריך לעשותה בשמחה כמו שכתוב** (בתפלת שחרית) **עבדו את ה' בשמחה.** ולכך ועתה הוא לשון תשובה כי הבעל תשובה צריך לומר **'מעתה'** הנני שב הנני חוזר בתשובה ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אחיה ברוך ה' מהיום והלאה:

תפארת שלמה

יעקב אע"ה העלה אהבתו לה"ש", והותיר כח זה לדורות

ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת אביו ויפול על צואריו ופירש רש"י אבל יעקב לא נפל על צואר יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו ז"ל שיעקב קרא אז ק"ש, **וקשה אם יעקב היה קורא אז ק"ש מפני שהיה אז זמן ק"ש מדוע לא חי' קורא יוסף הצדיק גם כן אז ק"ש באותו זמן עצמו,** והתירוץ ע"ז הביאו כל הספרים בשם המהר"ל דאין המכוון בזה שיעקב קרא אז ק"ש מפני שהי' אז זמן ק"ש אלא הכונה בזה הוא כמבואר על הפסוק (תהלים קי"ט) **חשבתי דרכי ואשובה רגלי אל עדותיך** שדוד המלך ע"ה בכל עת שנפל בלבו חשק לאיזה דבר הרשות ולדברים גשמים אז לקח את זה החשק והחמדה לעבודת הבורא ית"ש, וכן הי' הענין אצל יעקב אבינו ע"ה שמגודל האהבה המרובה וגודל ההשתוקקות שהי' ליעקב אבינו ע"ה בעת ההוא שראה את יוסף בנו שעודנו חי אשר כבר נואש ממנו זה כ"ב שנים, ובעת ראה אותו לבוש בלבושי מלכית ויקר תפארת גדולתו אזי נטל יעקב אבינו ע"ה **באהבה ושמחה זו לעבודת השי"ת ונטל האהבה המופלגת הזו לעבודת קונו ית"ש, וזה הכונה שקרא ק"ש היינו קבלת עול מלכות שמים במסירת נפשו להשי"ת.**

'גור אריה' למהר"ל ז"ל

[וע' בס' שפתי צדיק (אות לא) "שמעתי מפ"ק זקני מו"ר החידושי הרי"ם ז"ל על דברי המהר"ל האלו ששמע מאדמו"ר מקאצק ז"ל שאמר: "זאת דבר קטן למעלת קדושת האבות ז"ל". ומוסיף שם שעיקר החידוש בזה הוא שיעקב אע"ה הכין דרך עבודה זו עבור כלל ישראל, שיהיה בכוחם בהתעורר איזהו אהבה וחיבה להתוותה להשי"ת, לכך מובא ברש"י ז"ל כוונה זו, וכיון שנעשה מזה פירוש פשוט, אזי יוכל איש ישראל לבוא לזה כו', אכן האבות הקדושים אין לשער גודל דביקותם ומסי"נ תמיד להשי"ת עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם]

התקדשות במותר לו, חשוב פי אלף מתענית וסיגופים

בהפטרה **מלך אחד יחיה לכולם, ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ** כו'. רמז הענין, דהנה יש דרכים רבים לעבודת השי"ת. האחד, יש דרך ישר לפני איש כפשוטו לעסוק בתורה ועבודה כל היום ושאר מצות ולסגף עצמו להיות פרוש מכל הנאות וחמדות. ויש עוד איזה דרך אל הבאים להתקדש, דהיינו **אפילו באכילה ושתיה להתקדש בם כמ"ש בשו"ע או"ח סימן רל"א** עי"ש ובכוונת האר"י ושאר ספרי יראים. ובוודאי מי שיוכל להתקדש אפילו בדברים גשמים ובתאות ולהיות שולחנו כמו מזבח קדושתו יותר גדולה ונפלאה. כי בוודאי כל זמן עסק האדם בתורה או בתפלה אין כח היצר גדול כל כך לפתות אותו ולהסירו מדרך טובה לדרך רעה כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. **אבל כשאדם נופל ממדרגתו ותאב לאכול וחוא משבר תאוותו שלא לאכול ולשתות כבהמה רק אוכל לשובע נפשו כדי שיוכל לעבוד השי"ת בכחו ושיהיה לו לב רחב ופקח בתורתו וכיוצא בהן כוונות אחרות גבוהות מאוד אז תגדל כח עבודתו ופועל נחת רוח להשי"ת אלף פעמים ככה:** וזהו מלך אחד יהיה לכולם כו' כי כוונתם להש"י, ובלבד שיכוין לבו לשמים והיו לגוי אחד בארץ אמן:

עבודת ישראל

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
העריכים חיזוק כל הימים

תורה

אף כשעסק תורתו אינו במעלה נכונה, עכ"ז בכל אופן זו היא הדרך היחידה לרפא תחלואי נפשו, ואין בלתה

וישלח יוסף את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך ויעלו ממצרים. ופירש"י ז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה וכו', והוא מגמרא תענית (י' ע"ב). והמאמר הזה הוא משולל הבנה לפי פשוטו, וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע דיבר בקדשו לפרש הגמרא (ברכות ה'.) לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר שנא' (תהלים ד', ה') **רגזו ואל תחטאו, אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנא' אמרו בלבבכם, אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש** וכו', **ולכאורה צ"ב איך קאמר ואם לאו והא נודע מאחז"ל** (קידושין ל'.) **'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין', ובזוה"ק** (ח"א ר"ב.) **'לית לך מלה לתברא יצה"ר אלא אורייתא', והיא רפואה בדוקה,** אך הביאור הוא אם הוא במדרגה גדולה כזו כו', שוודאי ינצח אותו, **ואם לאו, שאיננו עומד עוד במדרגה גדולה כזו, יעסוק בתורה, "היינו שיעסוק בתורה בפשיטות, שחוב קדוש מוטל ללמוד תורה אפי' בלא דעת,** כמאחז"ל (ע"ז י"ט.) **לעולם ליגרס אינש ואע"ג דלא ידע מאי קאמר, היינו אפי' בלא דעת, שהתוה"ק הוא סמא דחיי, ואפי' בלא דעת מרפא את תחלואי נפשו",** כמו מי שנחלה חולי הגוף ושותה מי רפואות, אף שלא ידע ההולה מהות ואיכות הרפואה, עכ"ז מעלה לו ארוכה ומרפא לכל תחלואיו.

ובזה נבאר הכתוב הנ"ל, שהשבטים הק' קודם החטא מכירת יוסף הי' דבוקים בהש"י ותורתם משתמרת, כי כל מעשיהם ותהלוכותיהם היו תורה, **ואח"כ כשעשו הדבר הזה במכירת יוסף נשבר לבם בקרבם ונתחרטו מאוד,** שדימו בנפשם שעשו חטא גדול במכירתם את יוסף, ואינם דבוקים באמת בהש"י **ומאז התחזקו בפשיטות בלימוד התורה,** כו', אולם כאשר באו אל יוסף ונתוודע להם יוסף אשר למחי' שלחני אלקים (מ"ה, ה'), וכי כן הוא מהמסבב כל הסיבות ב"ה, ואמר להם מעתה אל תתעסקו בדבר הלכה, היינו בלימוד ההלכה לבדה, רק ההלכה גופא, היינו בבחי' שונה הלכות כנ"ל בדביקות האמיתי כי אתם הדביקים בד' באמת, **ואח"כ כתיב וילכו ויעלו, היינו שנתקבלו למעשה למדריגתם הראשונה מדריגת דבוקים בד',** ודו"ק.

ישמח ישראל

תפילה

העצה להתחזק בתפילה, שיחי' התפילה תמיד גם בעד חבירו. "ואם אין האדם מתפלל עבור בנ"י אפי' יום אחד. אין לו שלימות לעוה"ב"

ויגש אליו יהודה וגו'. כי עבדך ערב את הנער וגו'. בדרך רמז התורה מלמד את בנ"י סדר תפלות ישראל. האדם העומד להתפלל צריך לעמוד לפני ה' ברוח נמוכה. ולחשוב בלבו כמו שאמר יהודה בפ' מקץ. (בראשית מד, טז) **ויאמר** יהודה מה נאמר לאדני. מה נדבר ומה נצטדק. האלהים מצא את עון עבדך וא"כ איך יוכל האדם ליגש ולהתפלל לפני הקב"ה. **ע"ז נתנה תורה עצה. שכל אחד מישראל יתפלל בעד חבירו. ובזה הדרך יוכל ליגש ולהתפלל כמו שאנו רואים בטבעי בני אדם שבאם אדם רוצה שחבירו יתן לו צדקה מתנת חנם. מתבייש מאד לומר לחבירו ליתן לו. אך כאשר אדם רוצה לקבל מחבירו עבור איש אחר ליתן צדקה. אזי אינו מתבייש ואומר לחבירו תן צדקה מחמת שאינו לוקח לעצמו. כן הוא בענין התפלה.**

ולזה כתוב בתורה. (שם לב) ויגש אליו יהודה וגו'. כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר **אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים.** וז"פ בש"ס (שבועות לט, א) ישראל ערבים זה בזה. **שכל אחד מישראל הוא ערב לחבירו. כי עבדך ערב את הנער מעם אבי. היינו מהקב"ה. אם לא** אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים. (בראשית מד, לב) שכל אחד מישראל צריך להביא לעוה"ב כל הימים. כמו שאיתא בזוה"ק על פסוק (שם כד, א) **ואברהם זקן בא בימים.** (שם מז, כט) ויקרבו ימי ישראל וגו'. **שאם אין האדם מתפלל עבור בנ"י אפי' יום אחד. אין לו שלימות לעוה"ב.** וכמ"ש שמואל הנביא (שמ"א יב, כג) חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם וגו'. (בראשית מד, לג) **ועתה ישב נא עבדך תחת הנער.** דהיינו שהאדם צריך לעשות תשובה בשם כל ישראל עבד לאדוני (שם). (חסר הסיום) (מכתי"ק):

תפארת שלמה

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

ויאמר וגו' אמותה הפעם וגו'. דבר ידוע הוא כי הצדיקים יותר יחפצו בהעדר הבן בהיותו בן מביש, ומה גם יעקב הצדיק, אשר על כן לא היתה שמחתו שלימה מספק זה עד וירא אליו והכיר בו בפניו, כי הכרת הפנים תענה באיש, וכמו כן מצינו לצדיקים שלמים וכן רבים שהכירו ברושם הפנים מעשה אדם, ומכל שכן יעקב אבינו שיכיר, לזה כשהכיר בו אמר אליו אמותה הפעם, פירוש הפעם הזאת בראייתך, ולא מקודם כשנתבשרתי, והטעם אחרי ראותי פניך והכרתי בהם שעודך חי, פירוש צדיק כמקודם ולא נשתנה דיוקנך מכמות שהיה אלא עודך חי כי הצדיקים קרויים חיים (ברכות יח) **ונכון:**

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

עתיסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט ז"ל זצוקללה"ה

בני ברק
יע"ו

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעינינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמות ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הולדת נכדיו שיחיו למזל טוב

שמחת הולדת הבת אצל נכדו

הרב ר' **דוד טייטלבוים** שליט"א

בן בנו הגה"צ רבי **חיים צבי טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד "עצי חיים" סיגוט וויליאמסבורג יע"א

ושמחת הולדת הבן אצל נכדו

הרב ר' **ברוך טייטלבוים** שליט"א

חתן בנו הגה"צ רבי **יואל טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. ויש לדקדק כי מהראוי שיאמר ולא נשאר איש, והנ"ל דרמז למה דאיתא במדרש שהיו אחיו מבקשין להורגו ובא גבריאל ופזרן בדי אמות הבית, ולכך אמר אח"כ גישו נא וגו', ונכון הדבר מאחר שיצא כל אדם מעליו והוא לבדו נשאר, בקשו אז לשלוח בו יד קודם ששמעו אמירתו, והנה ידוע דמלאך גבריאל היה רגיל אצל יוסף כמו שאחז"ל וימצאהו איש זה גבריאל, וכן בא גבריאל ולמדו שבעים לשון, ויתכן שהוא היה מן המלאכים הנצבים עליו תמיד, והנה כבר דרשו חז"ל במסי ברכות (דף ד:) והאיש זה גבריאל, וזה הוא הרמז ולא עמד אי"ש זה גבריאל אתו, ולא אמר ולא נשאר דגבריאל נשאר שם רק לא עמד את"ו אז, כיון שהלך לפזר את אחיו ברחוק ממנו.

(ישמח משה)

☆

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם אנוכי ארד עמך מצרימה ואנוכי אעלך גם עלה. ויתכן לפרש דהנה ידוע קושיית המפרי דהקב"ה אמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה והם לא היו במצרים רק כמין רדיו"ן, והתירוץ לזה כי ריבוי העם מה שפרו וישרצו השלים המנין, עוד נראה כי מה שהשכינה היי עמהם בגלות וסובלת סבלם וצערם זה השלים המנין, וז"ש אל תירא מרד"ה מצרים, רמז שלא יהיי במצרים רק כמנין רד"ה עם הכולל העולה רד"ו, והטעם כי לגוי גדול אשימך שם וריבוי העם ישלים המנין כאלו היי שם די מאות שנה, וגם אנכי ארד עמך מצרימה וזה ישלים המנין, ולכן ואנכי אעלך גם עלה קודם הזמן.

(ויטב לב)

נשיקת ידי הצדיק הוא להעלות מידת האהבה לקדושה

ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד. וברש"י 'אמרו רבותינו שהי' קורא את שמע'. הנה בהיות הרה"ק משינאווא זללה"ה במרחץ קרעניץ בשנת תרנ"ח, בא לבית מדרשו ביום אחד אחר תפלת שחרית איש אחד מהולכי קדם (פארגעשריטענ"ע) בלי צורת יהודי, ויתן שלום להרב ז"ל, וישקהו על ידו, ויחרד הרב ז"ל מאד כמי שלא נשקו אדם מעולם על ידו, ואמר מה זאת לנשק אדם בשר ודם, אפשר ידי גוי פריץ יש לנשק כשרוצים לחנוף אותו שיעשה בקשתו, אבל ידי ישראל למה לנשק, אך תיכף חזר ואמר, אין זאת כי אם בעת בא אל האדם השתוקקות אהבה, אז רשאי לילך אל צדיק ויכול לנשקו להעלות האהבה אל הקדושה. **ואמר שעד"ז פירש חו"ז הרה"ק מאוהעל זללה"ה בעמח"ס ישמח משה הפסוק בפ' ויגש, ויפול על צואריו, ויבך על צווארי עוד,** ופי' רש"י ז"ל ממדרש רבותינו, אבל יעקב לא נפל ולא נשקו שהיה קורא את שמע, **והנה קשה ממ"נ, אם היה אז זמן ק"ש ונתירא שלא יעבור הזמן, גם יוסף היה לו לקרות את שמע,** ואם היה שהות, גם יעקב היה יכול להמתין עד אחר שיתראה עם בנו אשר השתוקק עליו זה זמן כביר, **ותירץ הרב בעל ישמח משה ז"ל, כי באמת לא היה זמן ק"ש, רק יעקב אבינו ע"ה ידע בנפשו שכשיתראה עם יוסף בנו יהיה לו אהבה והשתוקקות גדול, ורצה להעלות האהבה לאהבת השי"ת בקריאת שמע, ע"כ דברי היש"מ.**

[ועוד ענין בזה איתא בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זללה"ה, **שעל ידי שמנשק ידי הצדיק, על ידי זה נתקיים ביותר ברכת הצדיק,** ופי' בזה בספר אמרי יהודה דזה הוא שאמר יצחק ליעקב **גשה נא ושקה לי** וגו' **וישק לו ואמר 'ויתן לך'**].

שיחות יקרים (אות כ"ז)

'ואביו אהבו' אבינו שבשמים נשאר אוהב למוסדות יטב לב

ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו. פעם היה הרה"ק מסאטמאר זללה"ה בבעל-הארבער, והגיע רבינו שמה ביום ראשון בשבוע, ובמוצאי שבת קודש שעבר עשה הר"ר ישראל זופניק ע"ה מלוה דמלכה לטובת מוסדות יטב לב, וכשנכנס זקיני ע"ה אל הרה"ק להזכיר את עצמו בפו"פ, היו אז שם כמה מחשובי העדה, ואמר להם הרה"ק: רצונכם לשמוע תורה שאמר ר' ישראל זופניק אתמול, (זה אמר ר' ישראל להרה"ק במלוה דמלכה הערב), אמרו הן, ואמר להם התורה (היה אז פר' ויגש) **'ונאמר אל אדוני'** – היינו מלך מלכי המלכים הקב"ה, **'יש לנו אב זקן'** - הוא הרה"ק מסאטמאר, **'וילד'** - ראשי תיבות י'טב ל'ב ד'סאטמאר, **'זקונים'** - הוא כבר ישן, היינו שהוא מוסד גדול ויש לו הוצאות גדולים, **'קטן'** - אבל המוסד יש לו מעט ממון, והוא בדוחק בחובות גדולים, **'ואחיו מת'** - און די ברודערשאפט איז געשטארבן, היינו שיש לו שונאים הרבה, **'ויותר הוא לבדו לאמו'** - לשכינתא קדישא שהוא מתנהג בדרך הסלולה מאבותינו ורבותינו, כי כולם הלכו שבי אחרי נסיונות הזמן, **וסיים הרה"ק מסאטמאר : עד כאן אמר לי ר' ישראל, ואני אסיים התורה, אבער "ואביו" - דער טאטע אין הימל. "אהבו" - שאוהב אחד עדיין נשאר לנו, והוא אבינו שבשמים.**

מפיהם ומפי כתבם (ח"א עמ' ר"ס אות ס"ו)

לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה. ויתבאר עפימ"ש בייטב לב לבאר מה שאחז"ל עה"פ בראשית ברא אלקים וגו' בתחילה עלה במחשבה לברוא במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים הקדים מדה"ר, דהנה אמרו חז"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אלא אם כן ברא להם הרפואה מקודם, עכ"ד, והנה מודעת זאת שכל מה שנתגלגל יוסף למצרים היה כדי שיתקן ויטהר את המקום מטומאת מצרים, ורק אחי"כ יוכלו בני ישראל לבוא למצרים לבל יתערבו בהם, ובזה הקדים להם הקב"ה רפואה למכה במה ששלח את יוסף לפניהם, וז"ש כי למחיה שלחני אלקים לפניכ"ם, דמה שבא מקום מאת ה' היתה זאת לשום לכם שאריי"ת בארץ, דשאריי"ת הוא אותיות ראשיי"ת, להורות דכמו בבריאת העולם בראשית ברא והקדים הקב"ה רפואה למכה, כן נשלח יוסף בראשונה כדי להחיות לכם לפליטה גדולה שלא יתערבו בגוים.

(קדושת יו"ט)

☆

ויגש אליו יהודה. יבואר עפי"מ מה שאי'בגמי מעשה דר"ט שרצו לזרוק אותו בנהר והציל את עצמו במה שאמר אוי לו לטרפון שזה הורגו והצטער כל ימיו ע"ז שהשתמש בכתרה של תורה ואמרינן שם הטעם לפי שר"ט עשיר גדול היה והיה יכול להציל עצמו ולפייסו בממון ע"ש, ומבואר דהיכי דיש לפדות א"ע בממון אסור להשתמש בכתרה של תורה, אבל כאשר אינו יכול מותר, ובזה יש לפרש דברי רשי' אע"פ שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חינם, דכשם שאסור להציל את עצמו בכתרה של תורה כך לא ירצו לבקש בתפלה משום מעשיהם הטובים, ולפי"ז במקום פיקוח נפש יש לבקש במעשיו הטובים כמו שמותר להציל עצמו בכתרה של תורה משום פיקוח נפש, וז"ש ויגש אליו יהודה ויאמר, ובמדרש אין הגשה אלא תפילה והיינו שהתפלל אל ה' ואעפי"י שאין לתלות במעשיו הטובים דעבדות הוא רק כמו עונש ממון ואולי יכול לפדות עצמו, לזה אמר יהודה ויהי כראותו כי אין הנער ומת, וא"כ שיך בזה טענת פי"נ ובכה"ג מותר להתפלל להביא מחצית השקל ולא שקל שלם, להורות על האחדות והשלום שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו ורק אז הרי הוא שלם, ומהאי טעמא לא הביאו כל אחד עגלה לעצמו אלא עגלה על שני הנשיאים ביחד עכ"ד, והנה כתבו בעלי התוספות עה"פ וירא את העגלות כמו שנאמר שש עגלות צב, וי"ל שיוסף הצדיק השיג וידע כי אף כשיבשרו ליעקב דעודו חי יהיה בצער על הפירוד בין שבטי יה, לזה בקש לבשרו כי כבר השלימו ביניהם לכן שלח לו שש עגלות צב המורה על שלום ואחדות בין י"ב השבטים.

(ברך משה)

☆

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני. ונראה דבא לרמז כלל גדול בתפילה, דהנה האריך באלשיך הקי בביאור הכתוב ואתחנן אל ה', פי' שהיה מתחנן תחלה כדי שיוכל להתפלל אחר כן, לאמר, פי' הדבר שהיה צריך לאמר, אלא שקודם לא היה יכול לאמר כי היה בוש מלפניו יתי"ש והיה צריך להתפלל שיוכל להתפלל, עיי"ש, ומטעם זה תיקנו חז"ל לומר קודם התפילה הפסוק ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתיך, דהיינו תפילה על עצם התפילה, והנה כתב בייטב לב דויגש אליו יהודי"ה רמז לאיש הישראלי הנקרא יהודי כמי"ש כי הגיד להם אשר הוא יהודי, ע"כ, ואיתא במדרש ויגש אליו יהודה, הגשה לתפלה, ועל כוונה זה י"ל ויגש אליו יהודי"ה, הוא איש היהודי המתקרב אל ה' בתפלה, ויאמר בי אדני, ומהו הבקשה, ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, ותתן לי הזכיה שאוכל להתפלל לפני ה'.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

תוכחה בדרך צחות שאמר רביה"ק זי"ע בענין דרך הלימוד

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן. וברש"י מדרש אגדה להורות לפניו **לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה.** ידוע מה שאמר פעם רבינו בדרך צחות, בשעה שעלה ודרש בישיבת "בית התלמוד" בעיר ברוקלין להתלמידים דשם, ודרך הלימוד שם הוא שלומדים בזמן אחד לא יותר מכמה דפים בש"ס, שאינו כדעת רבינו ולמעלה בקודש, אבל שמו של הישיבה יצא בטובו לכל העולם, כי הרבה לומדים נמצאים שמה, וכשסיים שם רבינו את שיעורו, **אמר להם בדרך צחות:** מצינו בשעה שירד יעקב אבינו לארץ מצרים, שלח את יהודה מלפניו לארץ גושן, וברש"י ז"ל כתב שצוה ליהודה שיתקן שם "בית התלמוד", ולכאורה יש להקשות, דאם כוונת יעקב אבינו ה' לתקן שם בית המדרש וישיבה שיוכל ללמוד שם כל היום, אם כן מדוע הקפיד דווקא לקום ישיבה בשם "בית התלמוד", אלא המשיך רבינו כי רש"י פי' לעיל עה"פ 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף', כי יוסף שלח לרמז ליעקב אבינו שהדבר האחרון שלמד עמו ה' פרשת עגלה ערופה, ולפי זה שפיר צוה יעקב לתקן דווקא ישיבת "בית התלמוד" כי ראה כי יוסף הצדיק עדיין לומד פרשת עגלה ערופה, אע"פ שכבר עבר זמן של שתים ועשרים שנה, וזה אי אפשר אלא בישיבת "בית התלמוד".

מבצר תורה ויראה (ח"ג עמ' ק"ה)

כולל עיני חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסודם של רבותה"ק זצוק"ל לבית

סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החזקת אנ"ש ענייי ארץ ישראל על טהרת הקודש

וְכֻלָּם צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמְחוּ וְיָשָׁרִים יַעֲלֹזוּ

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו, ה"ה

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל יטב לב ד'סאטמאר 15 עוז.

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בנו הביבו ויקירו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחתו בהולדת נכדו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

אצל נכדו הרב ברוך שליט"א

בן בנו הרה"ג ר' **יואל טייטלבוים** שליט"א

ר"מ ישיבת חכמת התורה ווילאמסבורג יע"א

וזאת הברכה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, וזכות מעשיו הכבידים למען הפרט והכלל, ילווה אותו על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו מרן רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל בארה"ק
הנהלת הכולל בארה"ב
רבני ולומדי הכולל

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

ויגש אליו יהודה. רבי יהודה אומר: הגשה למלחמה, רבי נחמיה אומר: הגשה לפיוס, רבנן אמרו: הגשה לתפלה, אם למלחמה מי נתן, אם לפיוס מי נתן, אם לתפלה מי נתן (מדרש). בימי החשמונאים לא היה הנס בתפלה מי נתן, מפני שהיה דרך מלחמה, ודרך התורה שלא יעשו התחנונים סוס פעולה גשמית, רק בתפלה ובתחנונים (קדושת לוי תצוה קדושה ג). ממנו ישנם זמנים שהסכימו מן השמים, כגון דוד המלך שלחם בעצת אורים ותומים, והיו זמנים שלא הסכימו מן השמים, והוצרכו לפייסם בדורונות ובשחד בממון בצירוף כח התפלה, ובזמינו זה אין בנו רשות לערוך נגדם מלחמה, ואין לנו עצה אלא להתפלל לה'. ועל כן יהודה שהיה מלך על השבטים, ומלך השפיע עתיד לנצח מיהודה, על כן מונה והולך כל אלו הבחינות שיעברו, והוא **אם למלחמה**, אם יסכימו מן השמים למלחמה, או **אי נמי נתן** להלחם, ורמז על דוד למאי מיהודה, וגם רמז על שאר המלכים שנלחמו במצות ה', שיהודה הוא רגש המלוכה, וכן **אם לפיום אי נמי, ואם לתפלה**, כשיהיה רצון העליון שתבוא הישועה על ידי תפלה לבדה, או **אי נמי** בכח התפלה, והכוונה על מלך המשיח לעתי מיהודה, שיבוא בכח התפלה לבד בלי פעולה גשמית ובלי מלחמה. ובעוונותינו הרבים בימינו אלה נסתמו הלבבות, ואין היכולת בידינו לעסוק שיח בלב שלם, אבל בכל זאת כח התפלה על ידי התורה והשבטים, שרמז כל זה ברוח קדשם והתפללו עליה, כדאיתא **בזוה"ק** (תולדות קלז.): קודשא בריך הוא מתרעי בצלותהון דצדיקיא בשעתא דבעלן קמיה צלותהון על מה דאצטריכו, מאי טעמא בגין דיתרבי ויתוסף רבוי קודשא לכל מאן דאצטריך בצלותהון דצדיקיא. (דברי יואל)

האדם צריך להתפלל הרבה שלא יפול בדרך השקר, וכמו שהתפלל **דוד** (תהלים קיט): שקר הסר ממני ותורתך חנני, כי היצר הרע מתגבר בזה גם על גדולי ישראל להפילם בדרך השקר, וכמו שמספרים מה**נצל שם טוב הק'** שבשעת יציאת נשמתו הטהורה רצו שבשמותיו מרחמין, ונגשו תלמידיו לשמוע לחישותיו, ושמעו שהוא משנן לעצמו הפסוק (שם נו) **אל תבוזתי רגל גאוה.** ומצינו שהתפלל יעקב לה' שלא ילמד מדרכי לבן (רש"י בראשית כח), ויתכן שהכיר יהודה ביוסף שיש בו בחינת קדושה, שלא שמשדו שגפל בדרך השקר על ידי היותו בין המצריים, לכן אמר לו **אם** רצונך להתפלל לה' שיצילך מאותך מדרך השקר, **אי** מוכן לקבל עליך בתפלה. וזה שאמר לו **אם לתפלה אי נמי, ואם** לאו שאין אתה רוצה להסתלק מדרך השקר, אז **למלחמה אי נמי,** שתלחום עמך, ולזה נגש אליו לדבר קשות. (דברי יואל)

בדיבוריו של יהודה היה רמז לדברים גבוהים ונעלמים, ועל דרך שכתב **נועם אלימלך** (ויצא ד"ה כה): שדרך הצדיק בדבריו עם הגשים, אזי הוא מדקדק בדבריו להשכיל, שיהיו דבריו נשמעים במשמעותיהן כפשוטן לגשי המדבר עמו, ועיקר תוכן דבר שמכוין בתוכן הדיבורים שיהיו תפלה ותחנונים לה'. וזהו מה שאמר יעקב אל המלאכים 'כה תאמרון לאדוני עשו', שכוונתכם יהיה לאדון הכל הוא יתברך ויתעלה, וגם דבריכם כפשוטן לעשו שיהיה דברי רצוי אליו; וזה מה שאמר יהודה **כי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני**, ותוכן כוונת דבריו היה תפלה ותחנונים לה', והסתיר והלביש בדיבוריו גם משמעות פשוטה, שיהיה דברי רצוי ופיום ודברים קשים ליוסף הצדיק אלו. וזה יובן שהיה **הגשה** זו **לפיום ולמלחמה**, ליוסף כפי משמעותן הפשוט, **והגשה לתפלה** לה'.

ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. השבטים הכינו תפלה ופועל למיוחד בדבריהם הקדושים בשביל דורות הגלות, ובכל דור ודור עומדים עליהם לכלותינו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. וזה שאמר יהודה ליוסף **כי כמוך כפרעה**, מה פרעה גוזר ואינו מקיים, כי ה' יפר עצתו וגזירתו, כך אתה ברוחה לגזור עליהם

גזירה קשה, דע לך שה' יבטל גזירתך. ורמז לו עוד **כי כמוך כפרעה**, שיעמדו על ישראל בכל דור ודור עוד מכשיס כמוך וכפרעה, שיגזרו גזירות רעות עלינו, והקב"ה ילילנו מידם ותתבטל גזירתם. (דברי יואל)

הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב (ספרי בהעלותך סט). והנה אמרו (ב"ר סה): עשו דומה לחזיר שפושט טלפיו כחזיר, ומראה סימני טהרה מבחוץ; וזה שכתוב הוא לו, כי לפי גודל השנאה שם היה עושה בעמגליה כפי פנימיות לבבו, היה נורע מעשהו מחרון אפו, ולך ינן שרוצה להרחות סימני טהרה מבחוץ, כי יפשר לו לעשות המעשים הנוראים, שלא יתגלה קלונו ולא יתראה חרון אפו. והנה לפי שהתנכר יוסף אל אחיו ולא הכירוהו, משום שהוא מהמגדיים שהמה מקור הרשעה, וממילא היה ברור להם שהוא שונא מושלט להקדושה, ובודאי לא נקשרו לאהוב אותם, שלא שעל כל פנים לא יתמהו במדת החמת להרחות חרון אפו מבחוץ, שלא קנא כלה. וזהו **ולא יחר אפך בעבדך, כי כמוך כפרעה** מקור הקשה, לזה תסתיר חרון אפך להרחות על כל פנים מבחוץ סימני טהרה. (טיב לבב)

כי כמוך כפרעה. משום אתה בעיני כמלך, דבר אחר אם תקניטני אהרוג אותך (רש"י). אפשר דעל קוטב אחד יסובבו, דהנה הלשון הוא קומתם הלב, ומתוך דיבורו של אדם ניכר לאיזה לב הוא שייך. והנה עד עכשיו לא דיבר יהודה עם יוסף כי אם על ידי מליץ, ולכן לא ידע יהודה לאיזה צורם שייך יוסף, אבל הרגיש בים ליוסף כח גדול. וזהו **ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני**, שרצה לדבר עם יוסף לבדו ולא על ידי מליץ, ועל ידי זה יתוודע לו להיכן הוא שייך, ואם יתוודע לו שהוא שייך לצד הקדושה, על זה אמר לו **משום אתה בעיני כמלך**, דכך הוא דרך הצדיקים להכניע את עצמם גם אל רעהו, אבל אם יתוודע לו שהוא שייך להסטרא אחרא, אז **תהרוג חומך**, ולחומת נגדו בכל התוקף. (דברי יואל)

כי כמוך כפרעה. למה זוה פרעה להרוג על ידי המילדות, כדי שלא יתבע ה' ממנו, ויפרע מהם (שמות רבה ג). **המהר"ם יפה** (יפה תואר) גילה: כיון דקיימא לן (קידושין מב:) אין שליח לדבר עבירה, והשליח חייב והמשלח פטור, לזה התחכם פרעה לעשות כל גזירותיו על ידי ישראל עצמם, כדי שיפטר הוא, ויהיה החיוב על ישראל; **והערבי נחל** (שבת הגדול ג) כתב לפתור הטענה: דלא תמרינן אין שליח לדבר עבירה אלא בהסתה בעלמא (פני יהושע קידושין מב:), ולפי דבריו היכא שיד המשלח תקיפא על השליח, לא תמרינן אין שליח לדבר עבירה; והנה אף ביוסף היה הכל על ידי שליח, כדכתיב: כי המלין ביניהם, ומשם יהודה חולי זהו טעותו, שיוכל לגעור חומם בלי שום עונש, כי אין שליח לדבר עבירה, וכפי שהיה טעותו של פרעה גזה. **ולא יחר אפך בעבדך נחזי מדי** דייקא, בלי לזה אמר לו **ידבר נא עבדך באזני מדי** דייקא, שום ממונא, **ולא יחר אפך** על זה, שאיני גורם לך עונש על ידי שאני מסיר השליח, **כי כמוך כפרעה ומשום אתה בעיני כמלך**, וכיון דים לך דין מלך לא שייך אין שליח לדבר עבירה, ואין נפקא מינה בהסרת השליח. (דברי יואל)

כי כמוך כפרעה. משום אתה בעיני כמלך (רש"י). כל אדם יש לו בחירה, פעמים לטוב ופעמים להיפוך, אבל מלך אין לו בחירה, כי לב מלכים ושרים ביד ה', ולכן הוא סכנה גדולה בקום עליו אדם, מאחר שאין ה' מזדקק לבטל הבחירה (שפתי צדיקים בשם הרה"ק רבי צבי הירש מקאליסק). **והרב הקדוש מרוזין** כשיבא במשמר פירש: שרים רדפוני חנם ומדברך פחד בני, שם אנכי על אמרתיך כמונע שלא רצ (תהלים קיט), מה שהשרים רדפוני, זה חנם', ולא אירא מזה, לך 'ומדברך פחד בני' שמע זה גזירתך, אמנם אם זה גזירתך אז 'שם אנכי על אמרתיך כמונע שלא רצ', כי אני מקבל עלי גזירתך בהסכה; וזה שאמר יהודה **בי אדוני**, כי בפנימיות לבבי אני יודע כי הכל הוא מאדוני, ומאחר שאני יודע שהוא גזר הגזירה הזאת אינני מתירא ממך, ושם אנכי לקבל גזירותיו בהסכה, **ולא יחר אפך בעבדך** על דברי אלה, ותאמר שבאמת אין זה ממנו יתברך, שאין ה' מזדקק לבטל הבחירה, **כי כמוך כפרעה, משום אתה בעיני כמלך**, ולב מלכים ושרים ביד ה', ואם כן אינך ביד עצמך, אלא מושגח בהשגחה פרטית מה', ובודאי שמחתו לך אלא הרעות, ולא יאונה לנו כל רע. (תולדות תורה רש"ך)

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

יָגֵל יַעֲקֹ"ב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל

בשם כל קהל עדתינו נשגר ברכת מזל טוב בקול ששון וקול שמחה רני ושמחי ל'יעק"ב
נברך אלוקינו כשהשמחה במעונו קול אומרים הודו את ה' צבקות נזמרה לאלקי יעק"ב
ברגשי הודאה והערכה נהלל שמו ברננה בהאי עידן דחדוותא כעת יאמר ל'יעק"ב
'עלה ויבוא ברכותינו, ברכת מז"ט מריחוק מקום וקירוב לבינו, לכבוד ידידינו ומכובדינו היקר והמסולא בפז
עושה ומעשה צדקה וחסד לפרט ולכלל, אהוב משובח ונערץ בפי כל, נודע ומפורסם בצדקת פזרונו
קובע עתים לתורה, חשיכה כאורה, רב פעלים בעוז ובתפארה, לכל דבר שבקדושה מוזיל זהב מן הכיס
יתו פתוח לרווחה לכל דורש ומבקש, ראשון הוא למקראי קודש, שמו הטוב והמהולל משבחים ומפארים
גודע בשערים, בפעליו הכבירים, משמש כציר נאמן של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בהנהלת המתיבתא
'דיו רב לו בהרחבת גבולי הקדושה בקרב מוסדותינו הק' מריחוק מקום מצודתו עלינו פרוסה ברוח נאמן

דורכי דגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יעקב זוסמאן סופר הי"ו

מראשי הנהלת ישיבתינו הק' בקריית יואל יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו וקהילתינו הק'
ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו החשובה שתחי' למז"ט בשעטו"מ

עב"ג הבחור החתן המופלג בתוי"ש כמר **מרדכי ווייסמאן** הי"ו
בן הרבני החשוב הנכבד מו"ה **יוסף יוזפא ווייסמאן** הי"ו
אב"י בקרית יואל יע"א

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה
לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים
בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים בהגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

שמני אלקים לאדון לכל מצרים

בעת אשר ישב הרה"ק מרוזי'ן זצוק"ל בטשערנוביץ, לאחר שברח מרוסיא, והקיסר של רוסיא ביקש מקיסר של אסטרייך שיחזירהו לרוסיא, ושלחו מאסטרייך אנשים מיוחדים לווינא, והצליחו לפעול שם שיוכל לישב באסטרייך בלי שום מפריע, ובבוא הבשורה הטובה לטשערנוביץ, אמרו לו האנשים משם, הלא כעת ראינו כי רצון יראיו יעשה, ולא הועיל כל השתדלות מלך רוסיא לעשות כנגד רצונכם, וידענו גם ידענו כי לו הואלתם לשבת שם ברוסיא יודעים אנו שהשי"ת הי' ממלא רצונכם וכל כלי יוצר עליך לא יוצלח, והשיב להם הרה"ק מרוזי'ן זצוק"ל יוסף הצדיק בשבתו במצרים שלח להודיע לאביו יעקב שבארץ כנען, שמנו אלקים לאדון לכל מצרים, ויש להבין מה בישר לאביו שזכה להיות שר על "ציגאנערס" אמנם הפי' כך הוא, האבות הקדושים ישבו כולם בארץ כנען ופירסמו כולם אלוקותו ית', אמנם בארץ מצרים לא נודע דבר, וזהו שבישר לו, כה אמר בנך יוסף [תיבת "כה" הוא כינוי להשכינה הק'] שהשכינה הק' מכריז ומודיע "בנך יוסף אמנו אלקים לאדון לכל מצרים" פי' שיוסף הצדיק פירסם אלוקותו והשריש בתוך המצרים שהוא ית' הוא אדון כל, וזהו בוודאי בשורה טובה ליעקב, וסיים הרה"ק מרוזי'ן בלשונו הקדוש: בארץ רוסיא כבר ישבו אבותי הקדושים והודיעו ופירסמו בשם אלוקותו ית' ולכן באתי הנה, כי פה לא נודע עוד מאומה.

(נר ישראל)

ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד

בשנת רנ"ב כאשר היתה עת צרה ליעקב במדינת ספרד ועוללים ויונקים נמרטים ונשחטים על קידוש ה' הי' שם אשה אחת שכששחטו את שני בניה נגד עיניה ענתה ואמרה באומץ לבה: ה' אלקי, מעודי ועד עתה אהבתי אותך, אמנם כל זמן שצאצאי הנאהבים והנעימים חיו על פני האדמה אולי לא אהבתי אותך אהבה שלימה בכל לבי, כי גם לאהבת בני נתתי מקום בלבי, אולם כעת פניתי את כל לבבי להיות משכן לאהבתך, ועתה אקיים את מאמה"כ "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", וזהו שכתב רש"י כאן: אבל יעקב אבינו לא נפל על צואריו יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהי' קורא את שמע, ולכאורה אב שבנו האהוב לו אבד והיה מתאבל עליו ימים רבים, אין מלים בשפת האנוש לתאר את גודל התענוג הנפלא המציף את כל חדרי לבו בעת שהבן האבוד נופל על צווארו לנשקו ולחבבו, ולזאת באו חז"ל ואמרו: שהי' קורא את שמע, שבאותה שעה הוא יחד את כל לבבו לאהבה את ה', ולא נשאר בו מקום פנוי לכניסת מחמדי תבל, ולכן לא נפל על צווארו של יוסף.

(ספרן של צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים. וברש"י ד"ה מטוב מצרים, יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנה. פעם אחת היה הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע משובתי שבת אצל הרה"ק הרבי ר' אליעזר"ל מדז'יקוב זצ"ל. וכמנהג הצדיקים היה נהוג גם אצל הצדיק מדזיקוב שבעת עריכת השלחן בש"ק הכריזו שפלוני מעמיד לוג יין, וכן פלוני וכו', וכמובן שכל אחד קיבל כוס יין לשתות 'לחיים' ולהתברך מפי הצדיק. רבינו ראה איך שמעמידים 'לוגין' ומקבלים רק 'כוסות' **נענה ואמר בצחות** עתה הנני מבין הפסוק ולאביו שלח כזאת וגו' ופירש"י יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנה. דהנה יוסף רצה לרמז לאביו שנמכר כמה פעמים (לישמעאלים למדינים ולמצרים) לזה שלח יין ישן, שג"כ נמכר כמה פעמים (כי מכל לוג נחסר רק כוס אחד ושאר היין נמכר שנית בשבת הבא), וזה שמרמז רש"י ש'דעת זקנים נוחה הימנו' כי מאחר שנמכר כמה פעמים הרי יש להם לזקנים היינו הצדיקים העורכים שולחנותיהם הרבה ריוח מזה, כי בעד לוג אחד משתלמים כמה פעמים.

אוהב שלום

לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתנו ואדמתנו. פעם בא לפני הגה"צ רבי הלל ליכטענשטיין אבד"ק קאלאמייא, איש א' ושמו יוסף שהי' מגדל חזירים, **ויוכיחהו הרב הנ"ל על זה, ויאמר לו בדרך הלצה,** עתה נתיישב לי מה שקשה לי בזה בפ' ויגש שאמרו המצריים ליוסף כי אם תם הכסף כו' לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתינו ואדמתנו, ולכאורה תיבות לפני אדוני הם מיותרים. אמנם הדבר נכון שאנשי מצרים הי' להם חזירים לרוב רק יוסף לא רצה בזה ליתן להם תבואה ולחם בעד חזירים, וז"ש לא נשאר 'לפני אדוני' דייקא בלתי אם גויתינו, אבל חזירים יש לנו עוד לרוב רק שאין זה סחורה לפני אדוני יוסף, ולהיות עתה שהאיש 'יוסף' מגדל חזירים, א"כ מיותר ה'אדוני' ורמז באצבעו עליו כלומר זה 'אדוני יוסף' למה לנו, ודפח"ח.

שיחת חולין, דברי תוכחה

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי. ידוע קושיית המפו' והלא כבר שאל אותם אודות אביו והשיבוהו שהוא חי, ואפ"ל דהנה אמרו חז"ל אשר זיו איקונין של יוסף היה דומה ליעקב, ולכן לא היה יכול יוסף להבין איך אפשר הדבר אשר אחיו לא יכירו אותו, ומזה שפט אשר שקר בפיהם, כי בוודאי לא יחיה אביהם, ולכן שאל "העוד אבי חי" כלומר שמא אבי כבר זמן רב אינו חי, ולכן אינכם זוכרים את צורת פניו, ולכן לא הכרתם גם אותי, כי אין דמות דיוקנו לנגד עיניכם, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, היינו יען הסתכלו בפניו, וראו אשר באמת הוא כצורתו של אביהם.

(ילקוט האורים)

☆

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. ופרש"י כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש, ונראה לפרש דהנה לכאורה יש להקשות מדוע לא הכירו האחים את יוסף מיד ע"י "טביעות עינא דקלא", כפי שמצינו בגמ' (חולין צ"ו:) שאפילו לגבי איסורים סומכים על טביעות עינא דקלא, אך יש לומר דטביעות עינא דקלא אינה אלא כאשר מדבר האדם בשפתו, אבל כאשר הוא מדבר בשפה אחרת לא אמרינן טביעות עינא דקלא, ולכן כאשר דיבר יוסף עד עכשיו בשפה המצרית לא הכירו אותו האחים בטביעות עינא דקלא, אמנם עכשיו אמר להם והנה עיניכם רואות שאני הוא יוסף, והטעם, "כי פי המדבר אליכם – בלשון הקודש", ואם כן כבר תוכל להכיר אותי בטביעות עינא דקלא.

(אהבת יהונתן)

☆

ולבנימין נתן שלש מאות כסף וגו'. ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים וגו'. וברש"י שלח כזאת כחשבון הזה, ומהו החשבון עשרה חמורים, וצ"ב, ושמעתי עפי"מ שאחז"ל (בבא בתרא צ"א.) אין יוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ, אלא א"כ עמדו סאתים בסלע, והנה משאוי חמור הוא לתך, דהיינו ט"ו סאה (בבא מציעא פ.) נמצא שמשא עשר החמורים הוא ק"נ סאה, ואם סאתים בסלע, אז עולה ק"נ סאה ע"ה סלעים – שהם שלש מאות דינרים, כי הסלע הוא ד' דינרים, והנה סתם כסף האמור בתורה הוא דינר (בכורות נ.), וז"ש "ולבנימין נתן שלש מאות כסף" דהיינו ש' דינרים "ולאביו שלח כזאת" כחשבון הזה של ש' דינרים, הם עשרה חמורים הנושאין ק"נ סאין, וא"כ הם סאתים בסלע ומותר לו לצאת מא"י.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף, וחמש חליפות שמלות. הנה במסכת מגילה מקשינן היתכן שנתן יוסף לבנימין חמש חליפות שמלות ולא חשש שיעורר בזה את קנאתם עליו כשם שאירע לו עם הכתונת פסים, ומתרצינן, שרמז לו רמז על העתיד. **וקשה מדוע לא פריך הגמ' כלל על השלש מאות כסף שנתן לבנימין לבדו.**

ונראה דאיתא בגיטין, המוכר עבדו לעכו"ם קונסין אותו שיפדהו מידי הנכרי עד עשרה פעמים בדמיו, והנה סתם עבד שוה שלשים שקלים כסף כדכתיב בפרשת משפטים, **ועשרה פעמים דמיו הם שלש מאות שקלים כסף**, והנה האחים מכרו את יוסף לנכרים, ונמצא שהיה כל אחד מהם חייב להקנם ולשלם עשר פעמים דמיו כי לפדותו, ונמצא שבזה שמצאו עכשיו את יוסף זה פטר אותם מלשלם את הממון הזה, **ונמצא שהרויחו כל אחד שלש מאות שקלים, אבל בנימין שלא היה עמהם במכירה למה יגרע הוא ולא ישתכר ג"כ שלש מאות כסף, ולכן נתן לו יוסף את הסך הזה.**

(טור על התורה, רבינו בחיי, והחיד"א בשם הרוקח)

אי נמי י"ל דהנה מביא רש"י בפרשת וישב שהשבטים חילקו ביניהם את ימי השנה לשמש את אביהם, וע"כ באותם כ"ב שנה שלא היה יוסף אצל אביו, נתוסף חלקו על שאר האחים, ובשלמא שאר השבטים אין להם תביעה ע"ז דהרי הם מכרוהו, אבל שורת הדין שיוסף יפרע עכ"פ לבנימין שכר העבודה ששימש במקומו.

והנה הרי אין לחשוב שכר שבת ויו"ט אלא של ימי החול, ובשנה יש שלש מאות ימי חול (כמובא בב"י שלזה מרמז השי"ן של התפילין), והשבטים היו י"ב, וממילא היה לכ"א לשמש כ"ה ימים בשנה, ויוסף שנחסר כ"ב שנה, חיסר כ"ב פעמים כ"ה דהיינו תק"נ, וזה נתחלק אצל הי"א שבטים, ונמצא שנתוסף לכ"א חמשים יום, כי י"א פעמים חמישים הוא ג"כ תק"נ, והנה איתא במדרש דשכר עבודה הוא דינר ליום ודינר הוא שש מעה, **וא"כ שכר עבודה של חמישים יום הוא ממש שלש מאות מעה, ולכן נתן יוסף לבנימין שלש מאות שקלים שהוא שלש מאות מעה, כדי לשלם לו שכר העבודה שעבד על מקומו לשמש את אביו.**

(הגה"ק מאסטראווצא בספר אור תורה)

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותי' בארה"ק ת"ו

מזל טא וגדיא יאך

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר ברכת מזל טוב, קדם מע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת קהילתינו ומוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו,

דרבי הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

רפאל פערלמוטטער

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

לרגל השמחה שבביתו, רון שיר ושבח על שפתו

בנישואי בתו החשובה שתחי' למזל טוב

עב"ג החתן החשוב מופלג בתוי"ש

כמר **יצחק שרייבער** הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והמפואר

מוה"ר **יואל ב"ר יושע נחמן שרייבער** הי"ו

והברכה אחת ביותרת הכבוד קדם מע"כ חותנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד האי גברא יקירא, כביר המעש רב פעלים לטובת מוסדותינו המעטירה, לא ישבות חשיכה כאורה, מקבל כ"א בסבר פנים מאיר"ה

מוה"ר **מאיר הירש** הי"ו

מראשי הקהילה והמוסדות בקדית יואל יע"א

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכו לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיכו לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברכו בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והעדכה, אסידי התודה והברכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים – בני ברק – בית שמש

וַתֹּאמֶר אֶל עַבְדָּהּ הוֹרְדֵהוּ אֵלַי וְאָשִׂימָה עֵינַי עָלָיו: (מד, כא)

ואשימה עיני עליו. ממר רבי מכירם הטעם שמרמה מומו". ולמ מצמתי בכתוב שימת עין על הרעה בלבד, ושמתי עיני עליהם לטובה (ירמיהו כד ו), קחנו ועינך שים עליו ולמ תעש לו מחומה רע (שם לט יב), כי למ לוה מותו שירצנו ממך שיקחנו, מלמ שישמור מותו ויטיב לו.

מכל נדר להם יוסף לחמול עליו ולשמרו. ומם למ נזכר כפירוש[2] כמשך יקנר שם ככל הדברים המלה משך ספר יהודה בפניו, ולמ הזכיר מאסר שמעון ועלילת מרגלים מתם, דרך מוסר מו מימת מלכות:

וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל עַבְדְּךָ אָבִי וַנַּגֶּד לוֹ אֵת דִּבְרֵי אֲדֹנִי: וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שֻׁבוּ שִׁבְרוּ לָנוּ מְעַט אֹכֶל: וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם יֵשׁ אָחִינוּ הַקָּטֹן אִתָּנוּ וְיָרַדְנוּ כִּי לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ וְאָחִינוּ הַקָּטֹן אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ: (מד, כד–כו)

ויהי כי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדני. ממר, כי כבומם מליו, מיד הגידו לו שלמ יוסיפו לרמות פניו כלמ מחיים הקטן, ולמ מכה לשלמו, והיה מניח לו שמעון במאסרו. וזה טעם 'ויממר מכינו שובו שברו לנו מעט מוכל', כי למ רלה להורות לשלמו ככל משך ממרנו, עד שדמקו הרעב.

מעשה חש"ב

א האבן עזרא מפרש 'ואשימה עיני עליו', שיוסף רצה רק לראות את בנימין, כדי לראות האם צדקו השבטים, כמו שכתוב (פרק מב פסוק כ) שאמר יוסף להשבטים, 'ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם'.

והטעם, משום שלא מצאנו במקרא שיוסף אמר להשבטים 'ואשימה עיני עליו', ואיך אמר יהודה שיוסף אמר כן. לכן מפרש האבן עזרא ש'ואשימה עיני עליו' הכוונה רק לראותו בלבד. וזה נכלל במה שאמר יוסף (שם) 'ואת אחיכם הקטן תביאו אלי', שע"י שיביאו את יוסף ע"כ יראה אותו.

ב פירוש, דלפי דברי רבינו ש'ואשימה עיני עליו', הכוונה שיוסף הבטיח לחמול עליו ולשמרו, קשה שהרי לא מצאנו בכתובים כשציוה להם להביא את בנימין שהבטיח כן, ואיך אמר יהודה בשמו דברים שלא אמר. ע"כ צריך לומר שכוונת יוסף באמרו 'ואת אחיכם הקטן תביאו אלי', היינו שהוא ישמור עליו ויחמול עליו. וע"ז כתב רבינו 'ואם לא נזכר בפירוש', שיוסף הבטיח לשמור עליו ולחמול עליו, היינו משום שהכתוב מקצר, כאשר מקצר שם בשאר הדברים.

ג כוונת רבינו לבאר כפל הפסוקים, שהרי בפסוק כד כתיב 'ונגד לו את דברי אדוני', והכוונה שאמרו ליעקב את דברי יוסף שאי אפשר לרדת למצרים בלי בנימין. וא"כ למה חזר הכתוב בפסוק כו 'ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו, כי לא נוכל וגו'.

ומבאר רבינו שהנאמר בפסוק כד ובפסוק כו היה בשני זמנים נפרדים. דמה שכתב בפסוק כד 'ונגד לו את דברי אדוני', היה מיד כשחזרו ממצרים, ולא רצה יעקב לשלוח את בנימין, אע"פ שהגידו לו ששמעון במאסר כל זמן שלא מביאים את בנימין. ופעם השניה היה כשבר כלה האוכל בבית, והיו בסכנת רעב אמר יעקב לבניו 'שבו שברו לנו מעט אוכל', ואז אמרו לו בפעם השניה שללא בנימין אי אפשר לרדת למצרים.

והנה דברי רבינו מבוארים היטב לפי מה שכתב רבינו (לעיל פסוק יט) "ואשר יראה לי על דרך הפשט, שאינם רק תחנונים להעיר רחמיו, כי חשב יהודה כי האלקים הוא ירא כאשר אמר לו, וכאשר נהג עמהם חמלה כירא חטא לנחם אותם על הצער שעשה להם".

ואפשר לומר שפסוקים אלו הם המשך דברי התחנונים המה, שסיפר יהודה ליוסף שבפעם הראשונה לא רצה יעקב אבינו לשלוח את בנימין, אע"פ שע"ז ישאר שמעון במאסר, וזה מראה הקשר החזק בין יעקב אבינו לבנימין, וע"ז יעורר חמלה עליהם.

ולפי זה דברי רבינו לקמן (פרק מה פסוק א) על הכתוב 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו', שכתב וז"ל "והנכון בעיני, שהיו שם מבית פרעה ומן המצרים אנשים רבים יחלו פניו

בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ בְּנֹתָיו וּבְנוֹת בָּנָיו וְכָל זַרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרָיְמָה: (פרק מו פסוק ז)

ובנות בניו. סרח בת אשר ויוכבד בת לוי, לשון רש"י. ומה יכנה בבנותיו[א]. מכל לדך הכתוב כשידבר ביחוסי הרבים יאמר ביחיד לשון רבים, 'ובני זן חמים' (פסוק כג), 'ובני פלוא אליאב' (במדבר פו ח), וכן בנותיו – דינה, ובנות בניו סרח בת אשר. מכל יוכבד לא יזכירנו הכתוב כמו שאמר (פסוק פו) 'כל נפש שבים ושבעים', מכל ירמוז אליה כדעת רבותינו.

וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרַיִם וַעֲשָׂר אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ: (פרק מה פסוק כג)

ולאביו שלח כזאת. כמקבון הזה, ומהו המקבון עשרה חמורים וגו', לשון רש"י. ומיגנו נכון[ב] שיכמוז על המקבון. מכל יתכן שיאמר כזאת המנחה, ויהי שעורו. ולאביו שלח זאת המנחה עשרה חמורים וגו', והכ"ף כאילו יתירה, רק לדך הלשון כן, כמו ותדבר אליו כדברים האלה עשה לי עבדך (לעיל לט יט). או יאמר, ולאביו שלח לילה, כלילה הזאת אשר נתן למחיו. ולא להקוותן, רק כאשר נתן להם לילה לדרך בלבתם, כן שלח לאביו בר ולחם ומזון לדרך בבואו. והוא הנכון[ג].

מעשה חש"ב

למחול בנימין, כי נכמרו רחמיהם על תחנוני יהודה, ולא יכול יוסף להתחזק לכלם". הרי הוא לשיטתו שכל האריכות הדברים וסיפור השתלשלות הענינים היו לצורך תחנונים לעורר חמלה. ובאמת נתעורר יוסף והמצרים חמלה על בנימין.

א כוונת רבינו להקשות לשיטת רש"י שמפרש 'ובנות בניו' בלשון רבים, דהיינו סרח בת אשר ויוכבד בת לוי, מה ירבה 'בבנותיו', שהרי גם 'בנותיו' לשון רבים, והרי לא היתה לו אלא בת אחת ודינה שמה. ולכן מפרש רבינו שדרך הכתוב כשידבר ביחוסי הרבים יאמר ביחיד לשון רבים.

והנה לכאורה לפי רבי יהודה שסובר אחיות תאומות נולדו עם כל שבט ושבט ונשאום, א"כ א"ש 'בנתיו' לשון רבים. וא"כ מה הכריח את רבינו לומר שלכן נקט לשון רבים משום דביחוס יאמר ביחיד לשון רבים. ובשלמא לשיטת רש"י (להלן פסוק כו) "שלדברי האומר תאומות נולדו עם השבטים, צריכים אנו לומר שמתו לפני ירידתן למצרים, שהרי לא נמנו כאן", אינו קשה למה לא נאמר שבנותיו לשון רבים היינו התאומות, אמנם לפי מש"כ רבינו (שם) שאין הכרח לומר שמתו, א"כ קשה כנ"ל.

ואפשר לפרש דלפי רבי יהודה שאחיות תאומות נולדו עם השבטים, היה השבטים נשואים להם, א"כ אי אפשר לפרש לשון רבים של 'בנותיו', שהכוונה על התאומות שנולדו עם השבטים, שהרי כאן נאמר בקרא שבניו ובני בניו, בנותיו ובנות בניו וכל זרעו של יעקב ירדו אתו למצרים, ואלו הם השבעים נפש שמפורש בפסוקים דלקמן שמונה בפרטות את כל בני ביתו של יעקב שירדו למצרים, ובסוף נאמר (להלן פסוק כו) 'כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יצאי ירכו 'מלבד נשי בני יעקב' כל נפש ששים ושש'. הרי לנו שהתאומות – שהם היו נשי בני יעקב – לא נכללו בחשבון זה של השבעים נפש. וא"כ אין לפרש 'ובנותיו' שהם התאומות, לכן הוכרח רבינו לומר שביחוס הרבים, יאמר ביחיד לשון רבים. והטעם שלא נמנו הנשים כמו שכתב רבינו (שם), 'כי האיש עם אשתו הוא אחד'.

והנה לדעת רבי נחמיה שהשבטים נשאו עם כנעניות, מפרש רבינו (לעיל פרק לח פסוק ב) בב' אופנים האם חולק עם רבי יהודה שנולדו תאומות. דרך א' שרבי נחמיה מודה שנולדו תאומות עם כל שבט ושבט, אלא שרבי נחמיה חולק על רבי יהודה וסובר שלא נשאום, שהרי אחות מן האם אסורה לבני נח. ולפי"ז אפשר לפרש הלשון רבים של 'בנותיו', כפשוטו, שהיינו התאומות. שהרי לפי רבי נחמיה השבטים לא נשאו התאומות. ודרך הב' דרבי נחמיה חולק על רבי יהודה וסובר שלא נולדו להם אחיות תאומות כלל. ולפי"ז הוצרך רבינו לפרש שלכן נקט לשון רבים 'בנותיו', דכן דרך הכתוב ביחוס לומר ליחיד בלשון רבים.

ב אפשר לפרש כוונת רבינו באומרו 'איננו נכון', דלפי רש"י פירש הכתוב 'ולאביו שלח כזאת', לפי החשבון שכתוב בהמשך הכתוב, ולפי"ד קשה שהיה צריך לכתוב ולאביו שלח 'זאת', ולמה כתב 'כזאת' בכ"ף הדמיון. שהרי הכ"ף הדמיון א"ש רק על דבר שהיה כבר, אבל כאן הרי לא שלח עדיין כפי החשבון הזאת שנוכל לדמות לזה.

ג רבינו מפרש בב' אופנים תיבת כ'זאת'. א, שהכ"ף יתירה הוא, וכאילו היה כתוב 'זאת', ודרך הלשון כן, ולפי"ז א"ש. ב', שהכ"ף של 'כזאת', הרי הוא כ"ף הדמיון, והכוונה לדמותו למש"כ למעלה שנתן צידה לדרך בלכתם, כמו כן שלח לאביו בר לחם ומזון לדרך בבואו. ולפי"ז שפיר מדמה למה שהיה כבר מקודם. אבל אין כוונת הכתוב להשוות, שנתן להם אותו צידה.

בס"ד

קוֹל צָהֳלָה וְרִנָּה שְׁפָתֵינוּ אָז תִּרַנֵּנָה

הכל התורה

היכל לב אהרן

בנרמל"ה הקהל יוצא למשה"ר סאטמאר

מאשפעסטער יצ"ו

יוס"ף חי"ם
הא
עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר
יוס"ף חי"ם
עליכם
עליכם
ועל
בניכם

חי"ם חן וחסד משבחין ומפארין בשמחת **חי"ם** ברשותא
י עלה יבוא ברכת מזל טוב בעידן דחדוותא
י אמר יקר פעלי **חי"ם** ברוב כשרון בלי תששותא
מ פאר מרומם קרן התורה עד מאוד ולא ספק פרישותא
יוס"ף הוא השליט והשביר לבנות ולשכלל בהדרתא

רוח **חי"ם** ויצבור **יוס"ף** לבנות לד' **היכל**
ח"י ח"י יודך אחיך הוא הגבר מרום קרן **התורה**
ויבא **יוס"ף** את הכסף איש המעש תמיד על **לב**
לעיני **יוס"ף** לעשות רצון צדיק והיו על לב **אהרן**
ברכת **יוס"ף** ד' עליכם שלוחה מכל ק"ק **סאטמאר**

מה טוב חלקינו • מה נעים גורלנו • כי חג ד' לנו

נעה אשר אנו זוכים לשמוח בשמחתו של מעלת בבוד ידידנו ידיד נפשינו

האי מקום שלה
של תורה האי רוח החיים
והאי איש המעש

הרה"ח ר'

חיים יוסף גרינפעלד

שליט"א

לרגל השמחה אשר במעונו
דיצה וחדוה בארמונו

בנישואי בתו שתחי' למז"ט

עב"ג החתן תמים למעלות המו"מ בתו"ש ארי שבחבורה

כמר חנני יו"ט ליפא נ"ז

בן הרה"ח ר' ישכר בעריש וויזנר שליט"א
מיקירי אנ"ש בלאנדאן

ברכותינו שלוחות שהזווג יעלה יפה כגפן פורחת ומשמחה יושפע שפע חי"ם וברכה לו ולכל משפ' לרוות רב נחת דקדושה מתוך נחת והרחבת הדעת אושר ועושר כל הימים

המברכים מעמקי הלב

הנהלת היכל לב אהרן

בשם כל קהל עדתינו

(מאמר המשך)

כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו (ר"ה יז.)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשת תולדות (בראשית כז, יג) מצאנו איך שרבקה אמינו אמרה ליעקב שאל יפחד כלל מקללת אביו ועלי קללתך בני, דהיינו שרבקה תקבל הקללה עליה במקום יעקב, ונמשיך לחקור האם יש דבר כזה שאדם יכול לקבל עליו קללת חבירו, וגם לעיין אם יש ענין כזה שאדם יכול לקבל עליו חובות חבירו. וכעת נמשיך בענין חזרת הזכיות להמספר.

ובשו"ת 'ארץ צבי' (ח"ב דף שצ"ז) כתב, וז"ל: "מי שמדברים עליו לשון הרע אף שמחל למה יגרע ממה שכתוב בחובת הלבבות שער הכניעה פרק ז' שזוכה בזכויות חבירו וגם שגומלין עבירות שלו, ואף שמחל לחבירו שלא ירעו לו, מ"מ למה יפסיד הוא מה שהיה ראוי לו לולא המחילה, והלא בשמים אפשר לקיים שניהם ואטו בשביל שהנני זכר הפסדתי", עי"ש, הרי מבואר מזה דאף כשמוחל לחבירו מהני מחילה לחבירו מ"מ הוא נשאר בזכיות, ואינו נפסד בזה, דבשמים אפשר לקיים שניהם.

ובספר 'מערכי לב' להגאון הגדול החקרי לב ז"ל (ח"א דרוש סח) כתב: "דאם נתחרט והלך והשתדל לפייס ונתפייס בכה"ג אינו מפסיד זכיותיו, וגם בכה"ג אין מטילין עליו מן השמים עונות החכם כיון שכבר נתפייס", עי"ש, ומזה יוצא לנו שגם החובות אין מטילין עליו. [ובאחרונים (עי' בספר הנפלא אתי דיבור ומבטל מעשה) יש מו"מ אי לפי דבריו חוזר להמסופר, או רק נפקע מהמספר אבל אינו חוזר להמסופר כיון שכבר נפקע מעליו]. ומחדש שם המערכי לב דאם המספר לשון הרע על חבירו לא פייס את חבירו ובא יום הכיפורים, הנה עוונות מי שספרו עליו אשר לקחם המספר אינם מתכפרים ביום הכיפורים כי בתשובת הנעלב לא יתכפרו מאחר שהסירום מפנקסו שלו, ואותו המספר המבזה גם כן לא יתכפרו, ולפי זה אם כמה חדשים אחר יום הכיפורים המספר לשון הרע פייס את חבירו, הדין הוא שהוא יחזיר להמספר את מצוותיו והוא יחזור לקחת עוונותיו שלו, והרי הוא הפסיד כי ישארו עוונות שלו עד יום הכיפורים הבא", עי"ש.

וה'בן איש חי' בספרו 'בן איש חיל' (חלק ג' שם) כתב לפי"ז דלסברת הגאון מערכי לב ז"ל דאם נתפייס אזי העוונות שלו חוזרים אליו, נמצא אם כן אין לו הנאה אם המספר בא לפייסו מאחר שכל דבר חוזר לבעליו, אך תהיה לו הנאה אם המספר יעמוד במרדו כל ימיו ולא פייסו ומת, דאז ממילא נתחייב בעוונות מי שסיפר עליו לגמרי, כי אחר שמת המספר אין לו תקנה ואין הפיוס מועיל כי אם בעודו חי בעולם הזה, עי"ש, וזה דלא כהארץ צבי הנ"ל דהמסופר נשאר בזכיותיו, ומן השמים נותנין לשניהם.

ולפי"ז ביאר הבן איש חי את דברי הגמ' במס' יומא (פז.) דרב הוה לי' מילתא בהדי ההוא טיבחא אזל תריסר ירחי שתא ולא אתא, כי מטא מעלי יומא דכפורי ולא אתא אמר אנא איזיל לפייסי', פגע בי' רב הונא א"ל היכא קאזיל מר, א"ל לפיוסי לפלניא, אמר אזיל אבא למיקטיל גברא, אזל קרא אבבא א"ל אבא את זיל, לית לי מילתא בהדך, בהדי דקא פלי רישא אישתמיט גרמא ומחייה בקועי' וקטלי' ע"כ, ופי' דרב רצה לפייסו לאותו טבחא במעלי יומא דכיפורי, כי חשש רב בענוותנותו שיש בידו עבירות ועברו לאותו הטבח על שביזהו, והנה אם לא יבוא הטבח בערב יו"כ, רק יבא לאחר יו"כ לפייס את רב, נמצא דעוונות של רב שעברו להההוא טבח לא הוה שייך בי' מחילה לרב ביו"כ כי אינם של רב דכבר עברו להההוא טבח, ואם יבוא אחר יו"כ לפייס רב יחזרו העוונות לרב ויצטרך להמתין עד יו"כ הבא, ע"כ קידם רב לבוא בערב יו"כ להתפייס עם הטבח כדי שיחזרו לו עוונותיו שלו וביו"כ יתכפרו לו מיד, עי"ש.

ובספר 'תורת יעקב' (פ' קדושים) [להגאון הגדול ר' יעקב חיים סופר שליט"א] תמה דלכאורה אמאי לא יהני תשובה של המספר ביו"כ, כיון דלמעשה העבירות עכשיו הם שלו יהני תשובה כמו דמהני לשאר עבירות שלו עי"ש, וכותב

בתוך דבריו דהספר מערכי לב אינו ברשותו, ורק הבינו כפי מה שהעתיק הבן איש חי שם.

אבל באמת המערכי לב שם האריך לבאר אמאי לא מהני תשובה של המספר, וזה תו"ד: דכיון דעונות אלו תלוי ועומד אי יחזור להמסופר, ואינו בודאי דיהי' לחשבון המספר, דהא אפשר דיעשה תשובה ג' חדשים אחר יו"כ ויחזור להמסופר, ע"כ לא מהני תשובה לזה, דכיון דאפשר דאינו עבירות שלו, דמצוי שיחזור להמסופר, ועבירות דאינו "בודאי" תחת החוזר בתשובה לא מהני תשובה, ועי"ש דמדמה לדין מכירת חמץ וכפי מה שכ' בתשובת חינוך בית יהודה, עי"ש.

שוב ראיתי בספר 'אבן ישראל' להגאון הגדול ר' ישראל יעקב פישער ז"ל ראב"ד העדה החרדית (לשבת שובה) דג"כ חקר בענין זה, וביאר דלכן לא מהני תשובה של המספר משום **דאינו יודע כלל על מה לעשות תשובה**, וגם אפילו יעשה תשובה אינו מועיל **כיון שבא לו ע"י חטא בין אדם לחברו דאין יוהכ"פ מכפר** עי"ש, ובזה ביאר הפלא ופלא דברי פר"ח הידועים דאם יש לו חטאים שבין אדם לחברו אף חטאים שבין אדם למקום אינו מתכפר, דכונתם על החטאים שבין אדם לחברו שקיבל החטאים של חברו.

אולם על מש"כ דכיון שחטא זה באה לו ע"י חטא שבין אדם לחבירו אין יו"כ מכפר, במערכי לב נמי דן בזה וכנראה לא קיבל סברא זו דסכ"ס התשובה אינו על עבירת לשון הרע רק על כל שאר עבירות שהובא לידו עי"ז.

ועי' בספר 'ארץ צבי' להרה"ק המגיד מוואויסדלוב ז"ל [אביו של הרה"ק ר' בונם מפשיסחא זצ"ל] (עיר קטנה בית ב') לאחר שכתב דיש דרך קל לאדם שיפטור מעוונותיו בלי דרכי חומר התשובה, דהיינו דאם מעביר על מידותיו כשחבירו מחרף לו או מדבר לשון הרע דאז כל עבירות שלו הולך לחבירו ובדרך קל נפטר מעוונותיו, כתב ע"ז בזה"ל: "אמנם אחר העיון, הרפואה הזאת אינה בדוקה, שהנה כאשר יתנחם המלבין הזה על אשר עשה ויבוא אל החוטא הזה ויפייס אותו שלש פעמים בקהל רב, והדין הוא שצריך שלא יהא המוחל אכזרי, ונמצא שצריך שימחל לו על עלבונו, אז הדין נותן וגם השכל מחייב שיקחו את העבירות מחבירו וישיבו אותן אל בעליהן הראשון, כי בשלמא אם עושה תשובה ומצער את עצמו אז משחית ומכלה את העבירות וסר עוונו וחטאתו תכפר לגמרי, מה שאין כן זה שלא שב ולא צער עצמו כלל רק שעבר על מדותיו והעבירות קיימות ועומדות למעלה, אלא שהעבירו אותן ממנו ונתנו על ראש המלבין, ועתה כאשר מפייסו כדין ראוי שישובו העבירות אל בעלים הראשון כנ"ל, ונמצא שהרפואה הזאת אינה רפואה כלל ואינו ראוי לבר דעת שיסמיך על זה אלא ישוב בתשובה תשובת המשקל על כל עוון בפרט", עי"ש, ומשם מבואר דלכאורה חוזר עוונותיו לגמרי.

אולם, אח"כ חזר והאריך לבאר הענין [עי"ש באריכות דבה"ק הנפלאים] ומסיק: "כאשר יבוא חברו ויפייסנו ואם היה צריך לכבוש כעסו בשעת החירוף ועל כן העבירו ממנו פשעיו מן הראוי שעתה שמפייס את חברו שיחזרו לו פשעיו כנ"ל, **מה שאין כן זה שלא היה מתפעל כלל בשעת החריף ולא נתעורר כלל כעסו, הנה אף שחברו יפיסנו יכול לומר מה זה שמפייסני הלא לא כעסתי עליו כלל נמצא שהפיוס של חברו הוא לריק והשכל מחייב שלא יחזרו לו פשעיו**, ואם אמנם המלבין יכול לומר מה לי אם נתעורר כעסו עלי בין כך ובין כך אני עושה את שלי ומפייס את חברי, וראוי שיקחו ממני העבירות וישיבו אותן אל בעלן הראשון, באמת היא טענה טובה לענין שיקחו העבירות ממנו, אבל הנה טענה שכנגדו גם כן היא טענה טובה לענין שלא יחזרו לו העבירות וצדקו יחדו, והקדוש ברוך הוא נוטל העבירות לנוקבא דתהומא רבא, על כל פנים יצא לנו שכאשר יבוא למדרגת השתוות אז נפטר מן העבירות לגמרי כנ"ל", עי"ש. הרי לנו מבואר דבר נפלא, דיש חילוק באופן היאך הנרדף קיבל החירוף דאם הי' בהשתוות ולא הי' נתפעל כלל אז העבירות הולך לתהום ובין המספר ובין המסופר עומדים נקי מעבירות, אבל אם הי' צריך לכבוש כעסו אז חוזר העבירות להנרדף.

אולם כתב שם אח"ז, וזל"ק: "אבל אין לסמוך על התחבולה הזאת לעבור על מדותיו ולא לעשות תשובה, שהלא איננו פועל בזה שמעביר על מדותיו רק שלוקחים את המחבלים ממנו ומעבירין אותו אל המלבין, אבל המחבלים הם קיימים ועומדים למעלה ואינו אלא כמציל את עצמו, אבל הקדוש ברוך הוא רואה אותם וירא ה' וינאץ וגו' **נמצא שאינו עובד את ה' כלל רק את עצמו** וכו' עי"ש מה שהאריך בזה.

והגאון ר' רפאל מהאמבורג זצ"ל [אבד"ק אה"ו תלמידו הגדול של השאגת אריה ולוחם מלחמות ה' נגד המשכילים] בספרו 'מרפא לשון' כתב בזה (חלק עמוד היראה) וז"ל: "ולכן הירא מעבירות שבידו שדיבר לשון הרע ילך ויבקש מחילה ממי שסיפר עליו לה"ר ושב ורפא לו, ואמרתי בדרך הלצי מה שאמרו חז"ל כל המעביר על מדותיו מעבירין לו כל פשעיו, ה' בחכמה יסד ארץ על תשובה שקדמה לעולם, לולא זאת מי הוא אשר ירצה לעבוד על מדותיו ולמחול להאיש אשר דיבר עליו, כי האיש שדיבר עליו כבר נטל מקח רע לעצמו העונות של מי שדיבר עליו, וכשימחול לו ירא לנפשו פן אז יחזרו לו העונות שלו וגמולו ישוב בראשו, ולכן הבטיח אותו כשיעבור על מדותיו מעבירים ממנו כל פשעיו ואז ימחול למי שסיפר עליו בנפש חפיצה", עי"ש. מבואר לנו דאדרבה אם ימחול לו בודאי לא יחזור לו עוונותיו דכיון שהעביר על מידותיו מעבירים ממנו כל פשעיו, וכ"כ בעל 'אבן ישראל' שם מד"ע עי"ש.

אין מקום כמו הבית
הוצאת ספרים
תם ונשלם, תם ונשלם. שבח לאל בורא עולם.

חיוב ברכה באכילה מרובה אחר תענית

בפרשתן (מז, יז) ויתן להם יוסף לחם... וינהלם בלחם, פירוש בספורנו "נהלם", לאט, כענין עלות ינהל (ישעיהו מ, יא), דהיינו שנתן להם הלחם מעט מעט לאכול, ולא לשבעה כראוי בשני רעבון, כפי שאמרו חז"ל (תענית יא א) דהמרעיב עצמו בשני רעבון נצול ממיתה משונה, וכבר אמרו חכמי הרפואה שהשובע אחר הרעב גורם חולי ממית.

ובס' חכמה ומוסר (להגאון הגדול בעל תשובות והנהגות שליט"א) הוסיף הוכחה לדבריו דאנו עדים בזמנינו שבמחנות של הנאציים ימ"ש נמצאו בסוף המלחמה אלפים שנשארו בחיים אחרי כל התלאות, ולא נזהרו ואכלו מיד כדי שבעם ומתו, וכן מצינו בגיטין (נו.) שרבי צדוק ישב בתענית ארבעים שנה וכשגמר התעניות הבריאו אותו ע"י שהאכילוהו קימעא קימעא.

ובתענית לפעמים האדם מזיק לגופו באכילה במוצאי התענית, כשהוא אוכל הרבה, ומזיק הדבר יותר מהצום עצמו, ויוסף דאג במצרים לא רק לשובע אלא שיאכלו באופן שהשובע יבריא אותם.

ומעתה יש לפרט ההלכה במי שאוכל באופן המזיק, כגון שאוכל הרבה אחר תענית, או שאוכל דבר המזיק, האם מברך ברכה ראשונה וברכה אחרונה.

ברכה על מאכל או משקה שמזיק

מזיק ואינו נהנה

האוכל או שותה מאכל או משקה שמזיק לגוף, אם אינו נהנה מהמאכל או המשקה, אינו מברך.

בשו"ע (סי' ר"ב סעי' ד') פסק המחבר דהשותה שמן לחוד אינו מברך כיון דמזיק, ובשועה"ר (סעי' י') ובמשנ"ב (סקכ"ז) כתבו הטעם דאינו מברך משום דמזיק ואינו נהנה מהם, ומבואר דאם נהנה אף שמזיק מברך, וכ"כ להדיא בשועה"ר (שם), אולם בב"ח ובפר"ח כתבו דאיירי שהוא נהנה מהשמן, ולדבריהם נמצא דאפילו כשנהנה אינו מברך כשמזיק, וכן משמע בלבוש ועוד אחרונים, ודעת הרמב"ם דאף שמזיק מברך עליו, אלא דדעתו דמברך שהכל, והפר"ח כתב דיש לחוש לדעת הרמב"ם ולברך שהכל.

ויש המחלקים בין כמה אופני היזק.

חילוק בין אופנים שמזיק - והנה להסוברים דאפילו כשנהנה אינו מברך, צריך ליישב דמצינו בכמה מקומות דמברך, דבסי' ר"ד (סעי' א') נפסק לגבי קמח שעורים דמברכים שהכל, ואף שהוא קשה לתולעים שבגוף, ומצינו לאחרונים שחילקו ביניהם, דבס' מגיד תעלומה (להגה"ק הבני יששכר, ברכות כ"ח בדפי הרי"ף) מחלק בין דבר שמזיקו מיד לדבר שמזיקו רק לאחר זמן, דשמן הוא מרגיש חלישות הלב מן השומן תיכף בשעת האכילה, לכן אינו מברך, משא"כ דבר המוטעם לחיך בשעת האכילה, ורק מזיק לגוף לאחר זמן מברכים עליו, דהרי בשעת מעשה הוא נהנה, וכפי שמצינו ברמב"ם (פ"ד מהל' דעות הל' י"א) דפרי שאינו מבושל כל צרכו מאד מזיק לגוף, ועכ"ז מצינו דמברכים עליו, ובשו"ת חלק לוי (סי' ר"א) כתב לחלק ג"כ כן, ובזה ביאר החילוק בין לשון "מזיק" ללשון

"קשה", דבשמן איתא ש"מזיק", ד"מזיק" הכוונה הוא שמזיק מיד, ו"קשה" הכוונה שאינו מזיק מיד אלא לאחר זמן, ולגבי שמן איתא שמזיק לגוף שמזיק מיד, ולגבי קימחי דשערי איתא שקשה לגוף, דרק לאחר זמן יתהוו תולעים בגוף, ועפי"ז פסק (שם) לגבי מי שיש לו מחלה ל"ע ושתית מים מזיק לו, ולפעמים אין לו כח המעצור ושותה מים לשבר צמאונו דאינו מברך כפשטות דברי השו"ע דאף שנהנה אינו מברך ע"כ.

ובשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' ר"ס) מחלק בין מאכל שיש בו סכנה באכילתו דאסור לאכלו ואין לברך עליו, לבין מאכל שאין בו סכנה אלא שמזיק, דכל שנהנה ממנו בשעתו אף על גב שמזיק לאחר זמן דמיקרי אכילה ושתיה, דבין לענין איסור לאו ובין לענין מצות עשה נחשב אכילה וממילא צריך לברך, והביא הא דאיתא בשו"ע (סי' תע"ב סעיף י') דמי שמזיק לו שתיית יין ידחוק עצמו לשתות אף על פי שמזיקו, וחזינן דנחשב מצוה, ובדבר המזיק אי אפשר שיהא בזה מצוה, ועכ"ח כיון דאינו מזיק בשעת אכילה הרי זה נחשב מצוה, ובס' נחלת דוד מחלק בין היכא דקשה לדבר אחד להיכא שמזיק לכל הגוף, דאם הוא קשה לדבר אחד אזי מברך עליו כשנהנה, וזהו קימחי דשערי דקשה לתולעים, ואם הוא מזיק לכל הגוף אז אינו מברך, וזהו שמן שמזיק לגוף, וזהו החילוק בין "קשה" ל"מזיק".

קיום מצוה במאכל שמזיק

ויש לדון במי שמקיים מצוה בדבר המזיק כגון השותה יין שמזיק לד' כוסות, האם יוצא המצוה.

בהל' פסח איתא (שם) דידחוק עצמו לשתות היין אפילו כשמזיקו, בשדי חמד (מע' ברכות ברכות סי' א' אות ל"ג) מצדד לומר דבאמת ביין שמזיקו אינו מברך על היין אף ששותהו לד' כוסות, והביא סימוכין מס' בתי כנסיות (בקו' בית מלא סי' ר"ב) שמסתפק במי שאוכל בכדי לקיים מ"ע ומזיק האם מברך, ובתחילה הביא ראיה מהרמב"ם דמברכים דכתב (בפ"א מהל' ביכורים ה"ב) דעל לוג שמן של מצורע שהוא אחת ממתנות כהונה מברכים "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול,,, ומוכח דמברכים על שמן על אף שמזיק, ואין לומר דאוכלו על ידי אניגרון דהרי אין להכניס חולין לעזרה, ושוב חזר דליכא הוכחה דאפשר דרק ברכת המצות מברכים דלאו ליהנות ניתנו, אבל ברכת הנהנין אינו מברך, ומוכח דאין לברך מאכל שמזיק אף שאוכלו למצוה ע"כ, ואולי יש מקום לומר דבליל פסח ברכת היין יש בה גם משום ברכת המצוות, ואף להראשונים דאין מברכים על כל כוס כוס, ואינם סוברים הטעם דכל כוס הוא מצוה בפני עצמו, עדיין יש לומר דנחשב ברכת המצות כלפי הא דיוכל לברך ברכתו הראויה אף שמזיק, ובשו"ת מהר"ם שיק כתב דאפשר דברכת הגפן על שתיית יין של מצה אינה על ההנאה אלא על המצוה.

מזיק ונהנה

אם הוא נהנה מהם, נכון לברך על מאכל אחר לפוטרו בברכה.

לחוש לשיטות שהבאנו דדעתם דאפילו במזיק צריך לברך כשנהנה.

מזיק רק לאחר זמן

כשאוכל או שותה מאכלים או משקים שאינם מזיקים תיכף לגוף, ורק לאחר זמן הם יכולים לגרום נזק, צריך לברך עליהם כשנהנה מהם.

דלהשועה"ר והמשנ"ב הנ"ל בכל ענין שנהנה מברך, ולשאר הפוסקים הרי צריך לחלק בין היכא שמזיק מיד להיכא שמזיק לאחר זמן, ועדיין יש להוסיף ולחלק בין שמן שאין נהנים ממנו, ואינו עשוי לשתותו בפני עצמו, דאין מברכים עליו כשמזיק, לשאר מאכלים שנהנים מהם והם עשויים בכדי לאוכלם בעצמם, ולכן אף שמזיקים מברכים עליהם.

חולה האוכל מאכל שמזיק

חולה סוכר שאסור לו לאכול דברים מתוקים, או חולה לב שאסור לו לאכול מאכלים שמנים, או שיש לו בלוט דרוק [לחץ דם גבוה] שאסור לאכול מאכלים מלוחים, או מי שאסור לאכול ג'לוטן, האוכל מהם הריהו מברך.

דאינם מזיקים אלא לאחר זמן.

מאכל שיש סכנה באכילתו

מאכל שיש סכנה באכילתו כגון שהרופא אומר שאם יאכל חלב זהו סכנה ממש אינו מברך.

כדמבואר במהר"ם שיק (שם) דאם אמרו הרופאים שיש בו חשש סכנה, ואפילו אם נימא דדברי הרופאים הם רק כספק, הא גם ספק פקוח נפש דוחה שבת ובכל התורה 'וחי בהם', ואין לברך.

אוכל הרבה אחר תענית

האוכל הרבה לאחר תענית בענין שמזיק, צריך לברך.

הנה ברכה ראשונה פשוט הוא דצריך לברך, דהרי ברכה ראשונה מברכים אף על אכילה מועטת פחות משיעור, ואכילה מועטת אינה מזיקה, וברכה אחרונה שצריכה שיעור, אזי אף נאמר שמזיק, אולם אינו מזיק אלא לאחר זמן, וכדכתבנו דהיזק שלאחר זמן עדיין מחוייב בברכה.

כי לו נאה
כי לו יא"ה

מהדרי ציון וירושלים. בברכה מרובה מלוא חפניים. נברך את מע"כ ידידינו הנכבד בכפליים. באותות ידידות והכרת טובה. מריחוק מקום ומקידוב הלב ברגשי העדכה וחיבה. וענתה זאת השידה. להביע מיטב דגשותינו ממעמקי הלב פנימה. קדם האי גברא רבא ויקידא

איש ירושלים, עינו ולבו כל הימים לימין בני ציון היקדים, עם אלוקי **אברהם**
בנה ירושלים ומחזק בריחי שעריו, אליו ידדשון כל הימים במטי מינך **אברהם**
דאשון למקראי קודש, רב חילו ופועל ידיו ותרצה, וה' ברך בכל את **אברהם**
הני כהנא שלוחא דידן ושלוחא דרחמנא, ומצאת את לבבו נאמן ושמת שמו **אברהם**
מענה פיו אלינו הוא תמיד, בכל קראינו אליו לבו פתוח כאולם כאהלה של **אברהם**

יום ולילה לא ישבות למען קהילות הק' יטב לב ברחבי תבל מלא רוח חכמה **יהושע**
הכהן שדעתו יפה כי סמך אהדן ידו עליו, אי"ש אשד רוח בו וצו את **יהושע**
ויפקידהו המלך, מלכי רב רבנן, על כל ביתו לא ימיש מתוך האוהל משדתו **יהושע**
שליח עושה שליחותו של מלך בתוככי ירושלים כי הוא ינחילנו את הארץ **יהושע**
עוז בידו וגבורה בימינו, למען קרן הבנין פעיה"ק כי הוא יעבור לפני העם **יהושע**

אי"ש ירושלים את בניבין ומצודתך פרוסה על ירושלים

הרה"ח מוה"ד

אברהם יהושע הכהן גלאנץ

הי"ו

מראשי וועד קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו הק'

דוממות קל בגדונו, לדגל שהשמחה במעונו

אירוסי בתו הכלה החשובה שתחי'

עב"ג החתן המופלג והנעלה, פאר המדות והמעלה, כש"ת

כמר **אברהם שלמה** הי"ו

בן ידידינו החשוב מוה"ד **יואל ווינשטאק** הי"ו

ידא רעוא מלפני אבינו שבשמים, שיזכה מע"כ לדוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ותזכה בכפליים, אודך ימים ושנות חיים, ברב חסד"א, רב הונ"א, רב חיי"א ורב נהוד"א, דודות ישרים יזוזה עיניך כולכם אהובים וברורים, כי שכר הוא לך חלף עבודתך הכבידים, למען עדת ישרים, עדי נזכה לקבל פני מלכא משיחא ומלכינו רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו בב"א.

המברכים בברכת ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

בהאי עידן חדוותא
נבוא שעריו בתודה
אשר הוא הגבר עומד
בראש כל פעולות
הקודש לבנות בית גדול
לד' ולתורתו בתוככי
עיה"ק ירושלים ת"ו,
ובמיוחד עמד לעזרינו
בעת צר, ויהוש"ע הוא
העומד בשער, מאז
אשר הצית ד' בציון
וקהלתינו הק' נשארה
ללא קורת גג, פעל
ועשה ימים כלילות
להעמיד בניני הקהילה
והמוסדות בית מדרש,
ומוסדות החינוך
לתלמידי המוסדות,
מקום תורה ובית
אולפנא רבתי לתלמידי
כוללינו, להעמידם על
תילה בניה, ורק אודות
פעלותיו הכבידים זכינו
להגיע עד הלום.

לרגל צום עשרה בטבת:

אגרא דתעניתא צדקתא

דוד המלך הפריש לבית ה' זהב ככרים מאה אלף, ממה שחסך מהוצאות מזונותיו ביומי דתעניתא / **תעני"ת** – אותיות **ת"ת ענ"י** לרמז שעיקר שכר התענית הוא בזכות מתנת עניים / **צ'דק ו'משפט** מ'כון – **ר"ת צו"ם**, לרמז שבתענית יש להפריש צדקה / יש להפריש הצדקה לפני תפילת מנחה / בדרך מליצה: **'גדולה תענית מן הצדקה'**, הגדולה שמקבלים מהתענית הוא ע"י הצדקה.

בגמ' (ברכות ו:) **"אמר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא"**, פי' עיקר שכר המתענים בתענית ציבור הוא על נתינת הצדקה.

והנה אמנם ברמב"ם ובשו"ע אינו מובא מימרא זו להלכה, מ"מ מצינו בספרי הלכה ומנהגי הראשונים שהביאו. וכן הביאו במשנה ברורה (סימן תקסו ס"ק יב) **"מנהג ליתן צדקה במנחה דתענית, דאגרא דתעניתא צדקתא. ויש נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית ליתן לעניים בערב** (אליה רבה)**. וכן נוהגין בקצת קהלות להכריז ליתן כופר נפש. ומכל מקום יראה לעשות כן שלא בחזרת הש"ץ התפלה, כי מבלבלין, וצריך לשמוע להש"ץ** (פרי מגדים)**".**

ונאמרו כמה טעמים שצריך ליתן צדקה ביום התענית.

א. לצורך פרנסת עניים שהתענו היום[1]. והיינו במקומות שרגילים לתת לעניים פת לצורך סעודה שלאחר תענית[2]. ויש שנתנו סימן לדבר 'תענית' – אותיות ת"ת ענ"י [3].

ב. כדי לקיים המצוה בבחינת 'בכל נפשך ובכל מאודך', ובעצם התענית מקיימים 'בכל נפשך', ובנתינת הצדקה מקיימים 'בכל מאודך' [4].

ג. כדי שלא יהנה בממונו מזה שהתענה, שלא הוציא ממון לצורך אכילה ושתיה[5]. ולפי טעם זה צריך שיתן שיעור ממון זה שנהנה לצדקה[6].

---

1 ברש"י (שם) כתב שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום.

2 במסורת הש"ס (שם) הביא מקור לדברי רש"י מהא דמבואר בגמרא (סנהדרין לה) "אמר רב יצחק כל תענית שמלינין בו את הצדקה כאילו שופך דמים וכו', והני מילי בריפתא ותמרי, אבל בזוזי חיטי ושערי לית לו בה", ופירש רש"י שם וז"ל רגילין היו בלילי תענית לעשות צדקה, והיו עיני העניים נשואות לכך, ואם ילינו נמצאו עניים רעבים שנשענו על כך. והני מילי במקום שרגילין לחלק ריפתא ותמרי דבר המוכן לאכול, אבל זוזי וחיטי ושערי לא נשענו העניים עליהם אותו הלילה, ולית לן בה עד למחר עכ"ל. העולה מדברי רש"י שכל המעלה של נתינת צדקה ביום התענית היא ליתן צדקה במקום שרגילין ליתן פת לעניים שהתענו היום, ועל זה נאמר 'אגרא דתעניתא צדקתא', ועל זה נאמר 'כל תענית שמלינים בה את הצדקה כאילו הוא שופך דמים'. והנה דברי הגמרא בסנהדרין הנ"ל מובא להלכה בשו"ע הלכות צדקה (יו"ד סימן רנו ס"ב).

3 ספר חרדים (סוף פרק סג). וכ"כ בספר קיצור שני לוחות הברית (מסכת תענית) "תענית הוא אותיות ת"ת עני, וזהו מה שאמרו רז"ל אגרא דתעניתא צדקתא, כי כשאדם מתענה הוא חסר לחם שאינו אוכל וכואב לו, אז מרגיש צער העני שתמיד הוא בצער וחסר לחם".

נפ"מ בין הטעמים

א) בזמן [הזה] שאין רגילים לחלק מידי דאכילה לצורך הסעודה שלאחר התענית, לפי טעם הא' ליכא הענין של אגרא דתעניתא צדקתא, ולפי שאר הטעמים שפיר שייך.

ב) השיעור שצריך לתת, לפי טעם הג' כפי הוצאות סעודתו לאותו יום, משא"כ לשאר הטעמים ליכא שיעור זה.

ג) האם אפשר להפריש הצדקה ממעות מעשר, דלכאורה לפי טעם הג' שלא יהיה לו הנאה צדדית מהתענית, וכן לפי טעם הב' לקיים ובכל מאדך צריך שיתן מממונו. אבל אם הסיבה בשביל פרנסת העניים אפשר שיכול להפריש ממעות מעשר, וצ"ע[7].

צדקה לפני תפילת מנחה

אגרא דתעניתא צדקתא מפרישים לעת ערב, ולכן מפטירין בתענית ציבור בתפילת מנחה שנאמר שם 'שמרו משפט ועשו צדקה'[8].

---

4 בשבלי הלקט (תענית סימן רפ) כתב הטעם "צריך אדם ביום התענית ליתן מממונו לצדקה, כדי שיקיים מצוה בגופו ובממונו, כדתניא (ברכות סא) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, ואם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך, ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך, אלא אם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לכן נאמר בכל מאודך, ואם יש לך אדם שגופו חביב עליו ממונו, לכך נאמר בכל נפשך, ואמרו חכמים אגרא דתעניתא צדקתא".

וכ"כ במטה משה (סימן תשנה) וז"ל מנהג ליתן צדקה במנחה דתענית, דאגרא דתעניתא צדקתא, וכתיב לעבדו בכל לבבך, ויש אדם שחביב ממונו מגופו. והובא באליה רבה (או"ח סימן תקסו סק"ב) וסיים על זה ובגליון מצאתי כתוב צ'דק ו'משפט מ'כון כ'סאך, ר"ת צום, ביום הצום יש להרבות צדקה ומשפט.

וכעין זה כתב בגליוני הש"ס (ברכות שם) על פי דברי הגמרא (ברכות לב:) דגדולה תענית יותר מן הצדקה, ולכן הנהיגו ליתן צדקה דווקא אחרי התענית, כדי שהמתענה לא יחשוב שכיון שאחז"ל דגדולה תענית מן הצדקה, א"כ הוא פטור מן הצדקה, לכן דווקא אחר התענית נותנים צדקה כדי שידע שאע"פ שהתענית הוא דבר גדול, אבל אין זה מגרע ממצות צדקה.

5 במהרש"א (ברכות שם בחדושי אגדות). וכ"כ בשיבלי הלקט (ענין תענית סימן רפ) וז"ל ויש מפרשים שיתן מה שלא אכל היום לעני לערב, שאם לא עשה כן, נראה כמו שלא התענה לשם שמים, ועל כן נהגו להוליך שמן ולהדליק נרות בבתי כנסיות במוצאי התענית, וליתן מעות לקופה של צדקה". וכ"ה בדרישה (יו"ד סימן רנו סק"ב) הא דאמרינן אגרא דתעניתא צדקה, היינו כשיעור סעודה שהיה עליו להוציא, ושמעתי שעל זה אמר דוד (דברי הימים א כב יד) הנה בעניי הכינותי לבית ה' זהב ככרים מאה אלף, וכסף אלף אלפים ככרים וגו' , ע"כ, שר"ל בעניי, בכל תענית שעינה נפשו, נתן לצדקה לבית ה' כשיעור סעודתו, וסעודת המלך היא הוצאה מרובה".

6 וכ"כ במטה אפרים (סימן תרב סעיף כא) ויש לתת צדקה ביום התענית, ויש משערין מה שהיה אוכל ביום זה ונותנין לעניים". וכן הובא במשנה ברורה שהובא בריש המאמר.

7 אע"ג דדבר שבחובה אי אפשר להפריש ממעות מעשר. מ"מ בחז"ל אינו מבואר שזהו חובה, רק א'גרא דתעניתא צדקתא', וכן במשנה ברורה שהביאו להלכה כתב הלשון 'מנהג' ליתן צדקה.

8 כתבו התוס' (מגילה כא) "הטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית, משום דכתיב שמרו משפט ועשו צדקה, ואגרא דתעניתא צדקתא לעת ערב, ומשום הכי נכון לאמרו בערב אחר שעשו צדקה. הובא במטה משה (סימן תשנה). ובאליה רבא (או"ח סימן תקסו סק"ב).

בס"ד

ישמח ישרא"ל בעושיו ויוסיפ"ו לך שנות חיי"ם

מזלא טבא וגדיא יתר

יעלה ויבוא ברכותינו בעזר אדון המושיע, ברכת מזלא טבא מעומק ליבינו נביע, לידידינו וידיד כל ח'
שבחו הטוב מי ימלל, אין עומרין עליו את ההלל, פזר נתן די מחסורו אשר יחסר לכל עני אביון ורש
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, עושה חסד לאלפים במידה מרוכה וגדושה, י"ש שכר לפעולתכ
אשר השמחה במעונו, נשבח לו, הרבני הנכבד והיקר, משיב נפש תדיר, ישרא"ל אשר בך התפאר
לכן נברך בלב ונפש לידידינו החשוב והנערץ, שירוו מהחתן והכלה רוב ברכה מזל ושפע טוב

הרבני הנכבד והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה

מוה"ר **ישראל ישכר בעריש ווייזער** הי"ו

מחשובי תומכי מוסדותינו הק' בלאנדאן הבירה יע"א

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו,
בשמחת נישואי בנו החתן המופלג בתשבחות
כמר **חנני יו"ט ליפא** נ"י
למזל טוב ובשעה טובה ומצלחת

עב"ג הכלה החשובה בת ידידינו החשוב והנערץ
הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **חיים יוסף גרינפעלד** הי"ו

יו"ר וועד היכל התורה 'לב אהרן'
ומחשובי תומכי מוסדותינו הק' במאנטשעסטער יע"א

חיים חן וחסד יושפע לכם משמי מעון, יוס"ף ה' עליכם כהנה עד בלי ד'
ה"ר שתראו ותרוו מהם רב תענוג ונחת טבוון וקשוט, ושהחיוונ יפה יעלו ויתברכו
זכו שזרעם יהיה לברכה, ובכל אשר יפנו ישכילו בהצלחה, ותערב ברכותינו בשמן לרוס
מביתכם לא ימושו כל הברכות האמורות בתורה, בני חיי ומזוני לחתן דומה למלך תוסיף

אלה הדברים, בברכה נאמרים, בשם כל קהל ישרים
החותמים למטן שמם בברכה, בהנרצה והערכה

מנחם מענדל ווייסמאן – משה אפרים באסקאל

בשם הנהלת מוסדות 'שב לב' בארה"ק
סניף לאנדאן

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

י"א טבת

הגה"ק רבי שלמה יודא טאבאק זי"ע [בעל ערך ש"י] ראב"ד סיגעט

מתולדותיו

נולד בשנת תקצ"ב בעיר סיגעט לאביו ר' פסח צבי ז"ל שהי' יהודי פשוט וירא שמים מרובים, עודו נער צעיר מאד כבר נראו בו סימני גדלות מיוחדים, וחשקו לעסוק בתורה הי' אין לשאר, והי' לומד כל היום בתורה"ק, והרחיק את עצמו מכל דרכי נערות, והי' ממעט לדבר עם בני אדם, ומכל תהליכותיו נראה כי זרע קודש הוא, והי' כאשר נתגדל קצת בגיל צעיר מאוד, חשקה נפשו לקיים את מאמר חז"ל הוי גולה למקום תורה, ועזב את עיר מולדתו וגלה למקום תורה, לעיר אוהעל, שכיהן אז מרן הייטב לב זי"ע, ורבו זה ראה את כוחות הנפשיות שלו קירב אותו מאד, וחזקו וסייעו לעלות במעלות התורה, כן למד אצל הגאון בעל ה"בית שלמה" מסקאלא זצ"ל, וגם למד במאד אצל הגאון בעל ה"קול אריה" זצ"ל, ולמד בישבות אלו בהתמדה גדולה ממש יומם ולילה, ממש לא יאומן כי יסופר גודל התמדתו בתורה, וכאשר שאב ואסף מלא חפניים תורה ויר"ש, חזר לעיר מולדתו עיר סיגעט כשהוא מלא חפניים בסוגי' הש"ס ובידיעות התורה, ולמד איזה זמן קצר אצל הג"מ יהודה מוידרען ז"ל אשר גם אותו מזכירו בספריו כמ"פ בשם מורי.

האיש מקדש

וכאשר יצא שמו לבחור חריף ומתמיד גדול בתורה, רבים וגם שלמים התאוו להכניס אותו לתוך בתיהם ורבות נכבדות נדברו בו, שידוך אחד שנידברו בו, הי' בת של רב תלמיד חכם גדול, והי' לו אוצר הספרים גדול ורש"ל התאוה מאד להשידוך הזאת בגלל האוצר הספרים שיהי' לו עי"ז, אבל אמו לא רצתה את השידוך כיון שהיא רצתה שידוך שהמחותן יבטיח לו שיפרנס אותו כדי שיוכל לשבת על התורה ועל עבודה בלי שום הפרעות, לבסוף נשתדך עם הגביר הרבני הנכבד ר' מרדכי ישראל ז"ל מקריווע שליד סיגעט, לאחר פטירתה בשנת תרל"ה, נשא את בתו של בעל "אמרי בינה".

ראב"ד סיגעט

בשנת תרי"ח כאשר נתקבל בסיגעט הגה"ק בעל ה"ייטב לב" זי"ע, ביקש מאנשי עירו שרוצה שיבחרו לצידו עוד ב' דיינים, הוא יבחר אחר והשני יבחרו הם, והוא נתן עיניו בתלמידו הגאון ר' שלמה לייב, ונבחר תומ"י בהסכמת כל הקהל, וכיהן כראב"ד יובל שנים עד יום פטירתו, וכל הזמן עמד לצדו של הייטב לב וגם אחר פטירתו של הייטב לב כאשר מרן הקדושת יו"ט זי"ע מילא את מקומו של אביו גם כן עמד לצדו, בפרט בהמלחמה הידוע שניהל מרן הקדוש"ט עם קהילת הספרדים בעיר סיגעט, שלא רצו לקבל עליהם את תקנות של הארטאהדאקסין כשאר קהלות קודש באונגארין, ומרן הקדשת יו"ט ניהל עמהם מערכה כבידה עד מאד, (עיין בספר מלחמת מצוה באריכות כל הפרשה הסוערת), לבסוף אחרי סכסוכים בין הצדדים הסכימו לילך לדין תורה בפני חמש רבנים אחר משני הבוררים מצד קהילת הארטהדאקסין הי' הגאון ר' שלמה לייב, והמכריע הי' ע"פ בקשת הגה"ק משינאווא הגה"ק מגארלין זי"ע, אחר שהוציא הגה"ק מגארלין את פסק דינו

ימי ההילולא

י"א טבת

- רבי משה אוסטרר (ערוגת הבושם) - תקמ"ה
- רבי שלמה איגר - תרי"ב
- רבי אלכסנדר (השני) מקאמארנא - תרי"ט
- רבי שלמה זלמן אולמאן אב"ד מאקאווא (ירישות שלמה) - תרכ"ג
- רבי אורי שרגא פייבל טויבש אב"ד יאס - תרס"ה
- רבי שלמה יהודה טאבאק ראב"ד סיגעט (ערך ש"י) - תרס"ח
- רבי יהושע הורוביץ מדזיקוב - תרע"ג
- רבי דוד טוועריסקי מזלאטיפולי - תרע"ה
- רבי אברהם שמואל מברזנא - תרע"ח

י"ב טבת

- רבי משה מרגליות אב"ד קיידאן (פני משה על הירושלמי) ב"ר שמעון - תקמ"א
- רבי משה הלוי סופר מפשעראווארסק (אור פני משה) ב"ר יצחק - תקס"ז

י"ג טבת

- רבי יהודה לייביש מאוזרוב ב"ר יחיאל מיכל - תקצ"ז
- רבי משה מלעלוב ב"ר דוד - תרי"א
- רבי נתן נטע סג"ל לאנדא אב"ד אושפיצין ב"ר משה דוד (שו"ת כנף רננה) - תרס"ז

לטובת הארטהדאקסין, אז אחד מן הבוררים של הצד השני הי' בעל גידולי קדש מבארדשין, והוא הי' תלמוד חכם גדול וחריף ומפולפל, הוציא ספר בשם "אוהב משפט" בו הוא מפריך דברי הגה"ק מגארליץ זי"ע וכותב עליו דברי בוז, וזורק חיצים ובליסתראות על חשבונם של מרן משינאווא ועל כל הגאו"צ גדולי מדינת אונגארין ז"ל, אז אזר ר' שלמה לייב את מתניו והראה את כח תורתו, והוציא לאור קונטרס בשם "עין משפט" לסתור את כל דברי ה"אוהב משפט" מרישא לסיפא ולהראת בעליל כל זיופיו. מרן העצי חיים ורביה"ק זי"ע הוסמכו על ידו בהתרת הוראה, וסיפר רבינו שליט"א שכשרביה"ק זי"ע בא אליו ליבחן אמר לר' שלמה לייב שכעת יסיר מלבו גודל יחוסו שהוא בן הרב ואב"ד, ולא ישגיח על כבוד אבותיו, ויבחנו בכל חומר כאלו הי' מבני כפריים פשוטים, ואכן הגאון בעל ערך ש"י בחן אותו בדקדוק גדול, ובמשך שני שבועות כל שאלה בחלק יורה דעה שהיו מביאים להגז' בעל ערך ש"י הי' מציע לרבינו שיחוה דעתו, וכאשר ראה כי הוא מכוון לאמיתו של תורה הסכים בחפץ לב ובשמחה רבה לסומכו, ואמר רביה"ק שאצל הגאון בעל ערך ש"י הי' לו הבחינה הכי קשה מכל גדולי הדור שעמד לפניהם.

מגדלותו

עם היותו טרוד בעניני העיר סיגעט, לא פסק פומיה מגירסא, ועסק באורייתא כל שעות היום ממש, אפ' על שמחתם של בניו לא השתתף רק כמה דקות וחזר תיכף ללימודו, יסופר עובדא נפלאה מאוד, ביומא דהילולא הראשון של מרן בעל הייטב לב, באו אלפים להשתטח על ציונו הק', אבל ה"ערך ש"י לא הלך לשם כלל, ושאלו בנו ע"ז, שהרי הי' קרוב אתו בחייו, השיבו: ללכת אל הציון ולא לראות ולהיראות עם הנשמה הקדושה, חבל על הזמן, וכדי לראותה, צריך אני להפסיק כמה ימים מלימוד הנגלה ולהתמסר רק ללימוד הנסתר..., והדברים נפלאים, ואכן הי' גאון בנסתר כבנגלה כפי שאנו רואים בספריו מלא בקיאות בכל ספרי הקבלה, הי' מדקדק קלה כבחמורה, סיפר כ"ק הגאב"ד דירושלים הגרמ"א פריינד זצ"ל שפ"א כשהי' ילד כבן חמש שנים בערך הי' בסיגעט, והוא עמד תפילת שמונה עשרה ליד הדלת, והגאון בעל ערך ש"י רצה לעבור ולא הי' יכול, כי הוא עמד בתפילתו והוא לא רצה לעבור כנגד המתפלל, וחכה שם על שגמר להתפלל, מעולם לא נראה על שפתיו שחוק קל כ"ש, קדושתו וטהרתו הי' ממש להפליא, לא הסתכל אפ' על בנותיו, הי' הסתר לכת עם אלוקיו, וספר שאלות ותשובות שלו לא כתוב מי הי' השואל, רק שאלה כך וכך ותשובה על זה, וטעמו ונימוקו הי' כדי לא לפרסם התוארים מה שכתבו עליו גאוני ארץ שהעריצו שאלותיהם אליו, שמו הטוב הלך לפניו ונתפרסם שמו לגאון גדול ופוסק הדור, עיין בספר שרגא המאיר מביא ששמע מהג' מטשעבין ז"ל בשם הג"ר מאיר אריק ז"ל שהנודע ביהודה הי'

ימי ההילולא

י"ד טבת

- רבי פנחס יעקב ממאליניץ ב"ר יחיאל אפרים פישל מאלכסנדר - תר"ס
- רבי לוי יצחק מסטעפין ב"ר יוסף מאוסטילא - תרל"ד

ט"ו טבת

- רבי משה הלוי העלליר מפראג ב"ר גרשון שאול יו"ט ליפמאן בעל תוי"ט - תמ"ג
- רבי רפאל מבערשיד (תלמיד הר"פ מקאריין) ב"ר יעקב יוקל - תקפ"ז
- רבי אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר ב"ר משה - תרפ"ח

ט"ז טבת

- רבי אלעזר רובין מסאסוב-גלאגוב (זכרון אלעזר) ב"ר יעקב יוסף - תרצ"ג
- רבי יעקב (המגיד מדובנא) ב"ר זאב - תקס"ה
- רבי אפרים פישל מסטריקוב (תלמיד המגיד והנוע"א) ב"ר יוסף יהודה לייב - תקפ"ב
- רבי חיים אורי מרישא ב"ר יוסף מנחם (רבי יוזפא) מנאנאש - תרמ"ב

י"ז טבת

- רבי יעקב (המגיד מדובנא) ב"ר זאב - תקס"ה
- רבי אפרים פישל מסטריקוב (תלמיד המגיד והנוע"א) ב"ר יוסף יהודה לייב - תקפ"ב
- רבי ארי' לייב ליפשיין מווישניצא (ארי' דבי עילאי) ב"ר חיים - תר"ו
- רבי חיים אורי מרישא ב"ר יוסף מנחם (רבי יוזפא) מנאנאש - תרמ"ב

י"ח טבת

- רב הונא בר מר זוטרא - ד"א תשפ"א
- רב משרשיא בר פקוד - ד"א תשפ"א
- רבי צבי אלימלך מדינוב (בני יששכר) ב"ר פסח - תר"א
- רבי יעקב מאפטא ב"ר נחמיה [ב"ר דוד] מלעלוב - תרי"ח
- רבי משה מקאריסטשוב ב"ר מרדכי מטשערנאביל - תרכ"ו

הפוסק הדור האחרון ואחריו החתם סופר ואחריו הבית שלמה מסקאהל ואחריו הג' ר' שלמה לייב דיין הערך ש"י מסיגעט, גדולי ארץ השכימו לפתחו, יסופר שהגה"ק משינאווא זי"ע הי' פ"א אצלו, וכאשר הלך ממנו כשהי' כבר אצל המסילות הברזל, חשב לעצמו הגה"ק משינאווא את ברכתו שברכו הגאון בעל ערך ש"י כשנפרד מעמו ולא הי' לו ברור כ"כ, ולא מצא חן בעיניו, חזר עוד פעם להתברך ממנו, מלבד גדלותו בתורה, יצא שמו כקדוש עליון, ורבים נהרו אליו להתברך ממנו, יסופר כי פ"א חלתה כלתו קשות עד שהרופאים התייאשו ממנה, ובעלה בנו של ה"ערך ש"י רץ להזכירה לפני הגה"ק בעל הייטב לב, והייטב לב שלח אותו לאביו בעל הערך ש"י וחוזר חלילה, עד שהייטב לב התבטא ואמר: מה אעשה ושמה היא ח"י ב"ת ח"נ' שהוא ר"ת ח'ותם ב'תוך ח'ותם, ואין אפשרות לבטל הגזרה רח"ל, רץ בעלה מהר אל אביו הערך ש"י וסיפר לפניו דברי הייטב לב, נענה בעל הערך ש"י מיד ואמר: הרי קוראים לה "אסתר" ח"י (לא קראו לה כן, אלא מניה וביה החליט להוסיף לה שם זה) וממילא הר"ת שלה היא "א'ין ח'ותם ב'תוך ח'ותם", ואכן נתקיימה הבטחתו וחיתה והאריכה ימים.

אשכבתי' דרבי

בחודש טבת תרס"ח חלה את חליו אשר נפטר בו, קודם הסתלקותו ציווה שלמען השם ששום אדם לא יספידוהו כי לא בא לידי מדה זו, ולא יעשו שום פרסום מפטירתו, ולא יכתבו בשום מקום על פטירתו, ועל מצבתו לא יכתבו רק שמו ושם ספריו, וביום ב' י"א טבת תרס"ח עלה לגנזי מרומים, והוטמן סמוך לאוהל הק' של רבותינו הק' מסיגעט, בתוך האהל של הגאון הצדיק ר' משה ארי' פריינד זצ"ל ראש הקהל דסיגעט שפתוח עם חלון לתוך האהל של רבותינו כידוע, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו ע"פ פקידתו: פ"נ שלמה יהודה בעל המחבר ספר ערך ש"י שאלות ותשובות תשורת ש"י בן ר' פסח צבי נפטר ביום יא טבת שנת תרס"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית היא ספריו אשר השאיר אחריו בכל מקצועות התורה על התורה, נביאים, וכתובים, על הש"ס, ושאלות ותשובות בד' חלקי שו"ע, אשר נתקבל ונתפשט בכל תפוצות ישראל, כשהוציא לאור ספרו ערך ש"י על חושן משפט ולגודל ענוותנותו ביקש מגאוני ישראל הסכמות, ה"ה הגה"ק משינאווא הגה"ק בעל קדושת יו"ט והגאון ר' יהושע אהרן צבי ווינבערגער אבד"ק מארגארעטען, והגאון המהרש"ם, זי"ע, וכולם עטרוהו בהסכמותיהם הנלהבות, מהסכמת הקדיו"ט: והנה אם אמנם כי מאז מעולם מנעתי ומשכתי את ידי מליתן הסכמה מכמה טעמים הכמוסים עמדי, ואף גם כי הספר הזה אין צריך להסכמתי כי הדברים בעצמן יתנו עדיהן אשר יש בו תועלת רב לכל יושבי על מדין, אולם גודל אהבתי אל כבוד ידידי הרה"ג הנ"ל העיר אותי לצאת מחוץ לגדרי..., מהסכמת המהרש"ם: ...ומעט אשר ימצא בחיבורים חדשים אשר יקלעו אל מטרת האמת כספר הלז... ולאשר אוזן שמעתי עוצם שקידתו ורב גדלו בתורה ויראת ד' הטהורה אשר היא אוצרו...

י"ב טבת

הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע [בעל "אור פני משה"]

מתולדותיו

נולד להוריו שהי' תמימים וישרים יראי ה' אשר גדלו אותו לתורה ויר"ש, עוד בימי עלומיו התחיל רוח ה' לפעמו ודבק בהרה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע אשר הי' רבו מובהק, ונתקשר אליו ולאורו נסע ונתעלה במעלות התורה והחסידות, מתחלה הי' מלמד לתינוקות של בית רבן והי' רגיל להתענות למען יצליחו תלמידיו בלימוד התורה, וקבע מכון שבתו בק"ק פשעווארסק בארץ גאליציען, אשר בעיר הזאת ישב גם הרה"ק ר' אברהם משה מפשעווארסק זי"ע הנקרא "דער ערשטער רבי ר' משה" ונתקשרו בעבותות אהבה ועל ידו נתקרב גם ר' אברהם משה לרבי ר' אלימלך זי"ע.

אתפשטותא דמשה

הי' לו ניצוץ קדוש מרבינו משה אלשיך הקדוש זי"ע, וגם הי' רגיל להתגלות אליו, כמו שכותב עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בהסכמתו על ספרו הק' אור פני משה וזל"ק: "והי' לו מדריגה שהרב הגאון המנוח מוהר"ר משה אלשיך זלה"ה נתגלה אליו, וזה הי' מנעורו וכו' ודבר זה נתגלה להחוזה ע"י מעשה שהי', כי בימי עלומיו הי' רגיל החוזה להתענות הרבה, ולסגף עצמו בסיגופים קשים, ופ"א נתגלה האלשיך הק' להרה"ק מהר"מ מפשעווארסק ואמר לו "היות שהנך ניצוץ מנשמתי על כן מחויב אתה לשמוע בקולי, ובכן הנני מצוה עליך ליסע אל הרבי מלובלין ותגיד לו בשמי, כי די ומספיק לו בסיגופים שסיגף את עצמו עד הנה, ומכאן ואלך יחדול מזה". וגם רוב ספרו מיוסד ע"פ דברי המהר"ם אלשיך הק' כמו שכותב הרה"ק ר' אפרים זלמן מרגלית זי"ע, בהסכמתו על ספרו הק' אור פני משה וז"ל: ושמתי פני לספר הלז ודרכיו ראיתי כי שקולים הם בשקל הקודש ויסודתם בהררי קודש על ראמות וגביש בניות ברמה ורומו של עולם רבינו הקדוש הגאון מוהר"ר משה אלשיך ז"ל.

נפשו יצאה

עבד את בוראו עד כלות הנפש, ומסופר שפ"א שלח אחד מבניו להסתופף בצל הרה"ק מלובלין זי"ע, ובליל שב"ק

בעת עריכת השולחן אמר הרה"ק מלובלין לבנו שיעמיד יין להשלחן עבור רפואת אביו, וכן צוה עליו להזכיר לפניו שם אביו אחר בהמ"ז עוד הפעם, ואחר כך אמר לו הרה"ק מלובלין שלא ידאג שאין כאן שום סכנה ח"ו, רק שאביו חולה במקצת אבל בעז"ה ישיב לאיתנו כמקדם, ותיכף ביום א' נסע בנו לבית אביו, כשהגיע שאלו אביו מה מהרת לבוא הלא צריך היית להיות שם כמה שבועות לפחות, שאלו בנו איך מצב בריאת גופו, השיבו טוב, ושאלו שנית האם נעשה עמך מאומה בליל שב"ק כי אמר לי הרה"ק מלובלין שאתה חולה, ענה לו אביו שהצדיק הרגיש הכל, ומעשה שהי' כך הי' שכאשר ליל שב"ק צריך כל איש לתקן מעשיו שעשה כל השבוע, על כן ערכתי חשבון הנפש על מעשי, וראיתי כי מעשי רעים מאוד והחרטתי ע"ז, עד שהדבר נגע אל לבי מאד עד שהרגשתי טעם מות רח"ל. ולא ידעתי מה לעשות כי כל הבני בית הי' שנים, והי' חושך בבית, ונחלשתי מאד עד שנטלה ממנו אפי' כח הדיבור, ונזכרתי שעל השלחן מונח יין שרף ולא הי' בכחי לקחתה לחזק אותי, אבל לפלא. פתאום נפלתי אצל השלחן ליד מקום היין שרף, וזה הי' בשעה שהרבי מלובלין אמר לך שתעמוד יין שרף.

ספרא רבא

סופר סת"ם הי' ונודע שפרשיותיו נכתבו בקדושה ובטהרה יתירה, ולא דיבר באמצע הכתיבה אפי' לשון הקודש, וצדיקי הדור מסרו עצמם להשיג פרשיותיו ומזוזות שלו, הרה"ק ר' אלימלך הי' לו תפילין משלו וגם שלח תלמידיו לקנות אצלו תפילין, הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשא זי"ע הי' עני ואביון, והשתוקק מאד לפרשיותיו, ואסף פרוטה אחר פרוטה עד שהי' לו רענדל והלך לפשעווארסק והלך למהר"מ לבקש שיכתוב עבורו פרשיות וכשהגיע אצלו אמר לו ר' משה, אליהו הנביא כבר הזמין עבורך הפרשיות, וכבר כתבתי הפרשיות והרענדל תקח בחזרה. וידוע שהי' כותב לכל אחד סת"ם כפי שורש נשמתו של המבקש, ומסופר בזה שהרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע נתן לאחד מחסידיו מגאליציע כסף וביקש ממנו שכאשר יבוא אליו עוד פעם יסע דרך פשעווארסק ויאמר לו לר' משה שהוא בא בשליחותו ויכתוב לו מזוזה עבורו, והחסיד עשה השליחות, וניצל את ההזדמנות והזמין גם עבורו מזוזה, וכאשר בא לרבי ר' ברוך ונתן לו המזוזה, הביט ר' ברוך על המזוזה ופניו נשתנו ושאל את החסיד אם אמר לו שהמזוזה הם עבורו, וענה החסיד כן, הלך רבי ר' ברוך בחדרו הלוך ושוב ושאל שוב להשליח אם בטוח שהמזוזה היא עבורו השיב הזמנתי מזוזה אחת גם לעצמי אולי נתחלפו, והוציא את המזוזה, וצהלו פניו ואמר אכן זוהי המזוזה, שנכתב עבורו והשני' נכתבה בשבילך, ויודע שהבטיח כי סת"ם אשר יצאו מתחת ידיו יהי' כשרים לעולם ועד, ומסופר שאחד הי' לו תפילין שנכתבו ע"י, ובעת בדיקתן מצא הסופר אות שנראה כאלו נפסקה, ביקשו שיוסיף דיו, אבל הסופר מיאן לעשות, כי נתירא לנגוע בכתב יד קדשו של ר"מ, ופנה לסופר אחר, וגם הוא לא רצה, הלך אצל סופר אחר ולא גילה לו מי הי' הסופר, וכאשר רצה הסופר לתת עוד דיו נפל ספר מהארון על השלחן כשהרימו הספר גילו שהנפילה הסירה את האבק מהפרשה ולא הי' נפסק בכלל, ומה גדלו תמיהתם שהספר לא הי' כי אם הספר הק' "אור פני משה". להרה"ק מלובלין הי' לו ס"ת שכתב ר' משה והי' נוהג שכשהי' נוסע לדרך נטל הס"ת עמו כיון שלא רצה לקרות בס"ת אחר, הרה"ק ר"מ הי' פ"א אצל הרה"ק ר' מרדכי מנעשכיז זי"ע ר' מרדכי ביקשו שיכתוב עבורו ס"ת ולא רצה, ולא רצה להגיד טעמו ואחר הפצרות שהפציר ר' מדרכי אמר לו ר' משה כי לאשר הוא לעת זקנתו, לכן אולי לא יהי' ביכלתו לגמור בעצמו הס"ת, ואין ברצונו שאיש אחר ישלים את זה וגם אינו רוצה שיגזנו היריעות שכבר כתב, הבטיח לו ר' מרדכי אשר הוא בעצמו יגמור כל הס"ת ור' משה במכין משך זמן כתיבת הס"ת במשך ט"ו שנים.

אשכבתי' דרבי

נסתלק לשמי מרום ביום י"ב טבת תקס"ו, ומנוחת קדשו בפשעווארסק, רבים באו להשתטח על קברו לשפוך שיחם, וידוע שכאשר נחלה רביה"ק זי"ע ואחרי שהוטב קצת מצבו שלח את הרבנית להתפלל על קברי צדיקים בארץ פולין ובקש ממנה שאם ביכולתה אז לכל הפחות תיסע לג' מקומות הק' ציוני הקדושים של תלמידי בעשטה"ק ואחד מהם הי' ציונו של הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע.

מורשתו הרוחנית

אחרי פטירתו נמצאו הרבה כתבי ידות, שלא הי' ברצונו שיודפס בחייו כמו שמזכיר זאת הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בהסכמתו על הספר, ונתעטר בהסכמותיהם של מ"ט מגדולי וצדיקי הדור כמו הרה"ק מבאדרדיטשוב, והרה"ק החוזה מלובלין, והרה"ק ר' מענדעל'ע מרימנוב, והרה"ק מאפטא, והרה"ק מראפשיץ, וגם מאותן שלא נמנו בעדת החסידים כמו הרה"ק בעל ישועות יעקב, והרה"ק ראי"ז מרגליות, וכ"א מאריך מאוד בשבחו של המחבר, ולפלא לציין מה שכתבו בהסכמה בני הרה"ק הרבי ר' זושא וז"ל.. אבל לאסהודי באנו ששמענו מפה קדוש אדונינו אבינו הצדיק מורינו ורבינו נשמתו עדן בזה הלשון, בהיותי נע ונד נתארחתי בק"ק פשוועארסק, ולא הוטב בעיני האכנסי' להתאכסן בא נער קטן ואמר לי אם להתאכסן מר רוצה בא עמי והוליך אותי אצל הרב הזקן זה שקנה חכמה מורינו משה סופר נשמתו עדן דק"ק הנ"ל, וראיתי בהיותו לומד הי' דמות דיוקנו עומד לפני כדמות מלאך ה' צבאות וביותו כותב ספרו הקדוש הי' להב יוצא מאותיותיו הכתובות כל זה שמענו מפיו הק'.

י"ב טבת

הרה"ק רבי יהושע מדזשיקוב זי"ע
[בעל "עטרת ישועה"]

צור קודש מחצבתו

הרה"ק ר' יהושע זי"ע ממשיך שלשילתא דדהבא של בית ראפשיץ – דזיקוב, נולד בשושן פורים שנת תר"ח בעיר דזיקוב, לאביו הרה"ק בעל "אמרי נועם" זי"ע, שהי' בנו בכורו של הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע, בנו של הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, יחוסו של הרה"ק מראפשיץ הי' כידוע עד לשל"ה הק' ולמעלה בקודש דורות של גאוני וצדיקי עולם.

במעלליו יתנכר נער

כבר בילדותו נתגלה כבעל כשרונות בלתי רגילים, היא חונן בתפיסה מהירה ביותר בצירוף הבנה עמוקה שנינות וחריפות, נוסף על זכרונו העצום שהפליא את כל מי שבא אתו במגע, הקנה לו שם "ילד פלא", רוב תורתו קיבל מאביו, בזכרונו העצום רכש לו בזמן קצר ידיעות רחבות בכל מכמני התורה, ובגיל צעיר יותר החליף מכתבים עם גאוני הדור בדבר הלכה ובפלפולא דאורייתא, הם קבלו את דבריו והתייחסו אליו כאל גאון מושלם, ובשו"ת "חסד לאברהם" נמצא תשובה ערוכה אליו מזמן י"ח אדר תרכ"ו, דהיינו כשהי' אז בן י"ח שנים, וכותב שם וז"ל: "לכבוד ידידי הרב המופלג החכם ושלם, תואר כזה בימים ההם מפי גאון מפורסם מוכיח על יחס הכבוד והערכה שרכשו גדולי הדור אליו.

באותו זמן סיים את חיבורו "עמק הלכה" על הסוגיות הקשות בש"ס מבוסס על דרך פלפול שהרעיש את עולם התורה ונתקבל בהתלהבות בין הלומדים, וגדולה היתה ההתפעלות אפילו אצל גדולי התורה ויעידו על כך דבריו הנלהבים של הגאון הגדול ר' יוסף שאול נאטנזאן זצ"ל אשר על אף שלא הי' נמנה בקהל חסידים ולא הי' פזרן בחלוקת תוארים ושבחים כותב בהסכמתו על הספר וז"ל: "כבוד הרב החריף מורג תפוץ בעל פיפיות תל תלפיות בנש"ק מוה"ר יהושע הורוויטץ מדזיקוב נ"י... ולא אכחד קושט דברי אמת, אשר הוא צעיר לימים ולפי מעט השנים הרבה מקנתו וראיתי איל מגנח ימה וצפונה על הדרך הנהוג לפני כמו הספר דורש לציון להגאון בעל נודע ביהודה", ולאות חיבה לא הסתפק בהסכמה זו בלבד, אלא אף דן בדבריו ומתפלפל עמהם, הסכמה זו הכתה גלים בכל רחבי הארץ ושאלות רבות בכל מקצועות התורה, בפלפול ובהלכה החלו לזרום אליו, כמו"כ כבר הי' בעת ההוא בקי בחכמת הקבלה, ואביו הק' העיד עליו פעם שבהיותו כבן עשרים שנה כבר סיים פעמיים את הזוהר הק'.

האיש מקדש

בגיל צעיר מאוד כבן י"א או י"ב בא בקשרי השידוכין עם בתו של הרה"ח ר' לייבוש רייך מריישא, שהי' עשיר ונשוא פנים מחסידי זקינו הרה"ק ר' אליעזר, השדכן הי' הרה"ק ר' אליעזר בעצמו, ומעשה שהי' כך הי': פע"א נכנס אליו ר' לייבוש עם קוויטל והי' כתוב שם שיש לו בת שהגיעה לפרקה והוא מחפש שידוך עבורה, והרב יתפלל שיזדמן לו חתן טוב, הרה"ק הרהר רגע ואמר לו: "זיי דיך משדך מיט מיר" והמשיך ואמר: "יש לי נכד יהושע'לע בחור'ל נחמד וזה שידוך הגון וטוב למזל טוב", ר' לייבוש לא היסס אף לרגע והסכים לשידוך זו שמעולם לא עלתה על דעתו על חתן כזה, ר' אליעזר נכנס אל בנו ר' מאיר ואמר לו בזה"ל: "מאיר געב אריין לעקעך און ברוינפען איך האב אַ שידוך געטוהן מיט דיין יהושע'לע" המחותנעים שתו לחיים, וברכו איש את רעהו בברכת מז"ט, לאחר זמן נערכה החתונה ברוב פאר במעמד הרבה צדיקים וגדולי הדור.

על כס הרבנות

אביו הרה"ק בעל "אמרי נועם" שהי' הרב בדזיקוב מסר לו בחייו את כח רבנותו, כדרך שעשה זקינו במנותו בחייו את בנו ר' מאיר כרב העיר, כן עשה ר' מאיר הוא החליט למנות את בנו כרב העיר והוא יסתפק בהנהגת החסידים, כרב העיר נהג את הרבנות ברמה ובתקיפות, הוא חייב את ראשי הקהילה להתייעץ עמו בכל נושא, כדי שיהי' מעורב במתרחש בחיי הקהלה, יש לזכור שהרה"ק הי' אז צעיר מאוד ובשנת תרכ"ו בהיותו כבן שמונה עשרה כבר כיהן כרב העיר והנהיג העיר ביד רמה, וקיים במלואו הפסוק לא תגורו מפני איש, וכל ראשי ותקיפי העיר הוצרכו בע"כ לשמוע ולקיים מאמרו, וכפי שאפשר לראות מתשובה אליו בשו"ת "חסד לאברהם" משנה זו שכותב לו: "לכבוד ידידי הרב המופלג החריף ושנון בנן של קדושים כש"ת מוה"ר יהושע הורוויטץ כעת הגאון החסיד אב"ד אב"ד דזיקוב".

כשנסתלק אביו הק' ר' מאיר זי"ע ביום ח' תמוז תרל"ז נתעטר בכתר ההנהגה למלאות מקום אביו, או אז החל להנהיג את עדת צאן מרעיתו ומלבד היותו ידוע כגאון הגאונים בדורו, התפרסם כצדיק וקדוש עליון, ואלפים נהרו אליו להתברך מפיו וליהנות ממנו עצה ותושיה, אם ברוחניות ואם בגשמיות, ולהאזין נועם דבריותיו ומתק אמרותיו, ובאו אליו כל מיני אנשים, לומדים ובעלי יראה ובעלי השגה ואנשים מכובדים, ואף מאלו שלא היו נמנים בעדת חסידים באו אצלו שישפיע להם צרכם, כן היה בעל תפילה ובעל מנגן נפלא ורבים באו לשמוע בקול שועת שיח ערב.

ענוותנותי' דיהוש"ע

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ודרך מיוחדת היתה לו לאיש אלוקים צדיק יסוד עולם נחבא אל הכלים היה, וכל הליכותיו והנהגותיו היו בהצנע ובהסתר, הרחק מעיני הבריות, עד שכלפי חוץ היתה לפעמים התנהגותו בלתי

מובנת לזרים, כן לא ראו עליו שום רושם התלהבות דקדושה, ואף מעיני מקורביו היה מצליח להסתיר עבודתו בקודש, פעמים בעת התפילה היה יכול לשבת בביהמ"ד ולהתבונן בחסידיו המתפללים מתוך התלהבות אש קודש, והוא עצמו היה יושב על מכונו שקוע במחשבותיו ולא נע ולא זע, כהנה וכהנה דוגמאות לרוב.

פעם נסע לשבות בעיר אחת, ובערב שבת קודש לפני מנחה ניגש אל התיבה, ולפני שהתחיל הודו פנה אל הציבור ואמר: "איך האב מיך בארעכנט, וואס דארף איך דאוועגען און יענער זאל לאכן, בעסער זאל יענער דאוועגען און איך וועל לאכן", אח"כ אמר: "ניין, וואס דארף מיר ארויס גיין די גרינע גאל פון לאכן, בעסער זאל יענעם ארויס גיין די גרינע גאל", הרה"צ ר' יהודה'לע האראוויטץ מדזיקוב זי"ע שמע עובדא זו מאיש אחד שהי' נוכח שם, והלה הפטיר ואמר: כאשר שמעתי דברי אלו, רציתי מיד לצאת מביהמ"ד, וכי ככה מתחילים הודו בערב שבת לפני מנחה, שהוא זמן אשר כל יהודי באשר הוא מרגיש קצת הארת קדושת השבת, אלא שהתביישתי מפני הציבור, ולכן לא יצאתי החוצה, ומה אומר ומה אדבר, שמעתי אז תפילת "שמונה עשרה" כזו אשר לא שמעתי מעולם, שהרי מתפלל אני תפילה זו שלש פעמים ביום, ובכל זאת לא ידעתי מעולם מה אומרים בה, ותיבות התפילה לא נקלטו במוחי אף פעם, ואז זכיתי לשמוע תפילת "שמונה עשרה" אשר נחקקה בעצמותי, עד שלא שמתי לב עוד למה שהי' לפני תפילת מנחה.

פע"א בהיות החסיד הנודע ר' מאטיש עקשטיין ז"ל מריישא משובתי שבת אצלו בדזיקוב, השכים החסיד ללכת למקוה בשב"ק בבוקר והוצרך לעבור דרך החצר של רבו, עוד מרחוק שמע קולות ובכיות מעומקא דליבא יוצאים מהבית, והכיר מיד שזה קולו של רבו, ר' מאטיש נדהם משמע אזניו, היסס לרגע ולבסוף נכנס לחדרו, וראה שרבו עומד מעוטף בטליתו ומתפלל בדביקות עצומה, החסיד הנ"ל נשאר קפוא נרעש ממראה עיניו, פחד ורעדה אחזוהו ולא היה יכול להוציא הגה מפיו, כשהרגיש רבו שאחד נכנס לחדרו הגביה הטלית מעל פניו, וראה את חסידו המובהק עומד נבוך, פנה אליו ואמר: כן מאטיש, כשלא מתפללים עם הציבור מוכרחים להתפלל ביחידות במוקדם, וצוה לו באזהרה שאסור לו לגלות ממה שראו עיניו.

גם אלו שבאו אליו רצה לדחותם שלא יבואו אליו עוד, ופע"א אמר לו חסיד אחד שהוא הביא לו כמה חסידים, אמר לו: על הראשונים אנו מצטערים ואני מטכס עצה איך להפטר מהם, ואתה מביא לי עוד חסידים.

פע"א אמר ברוב ענוותנותו: אסביר לכם במשל למה אלי באים יהודים ונותנים לי כסף רב עבור פדיון נפשם, ואילו אל הרה"ק משינאווא באים ומשאירים כמה פרוטות לפורטה, פעם אחת הייתי בוויען וראיתי אספסוף רב עומדים ברחוב, לשאלתי למה עומדים שם, אמרו לי שיש כאן איזה "טעייאטער", וכאן קונים כרטיסי כניסה לראות את המשחק שישחקו שם, שאלתי אותם, כמה עולה כרטיס, והשיבו לי שזה תלוי באיזה שורה ובאיזה מקום אתה רוצה לקנות, אולם הכרטיס הזול ביותר עולה שלושים ריניש, שאלתי אותם שוב, ומהו המשחק שישחקו שם, וענו לי משחק ה"בעטלער", אמרתי להם עבור לראות משחק ה"בעטלער" משלמים אתם כזה הון עתק, הלא כאן ברחוב יושב לו "בעטלער" אמיתי, ונותנים לו רק כמה פרוטות... הסתכלו עלי האנשים בפליאה וענו ואמרו: אינך מבין, הלא אנו הולכים לראות "בעטלער" מזוייף ועל כך צריך לשלם היטב...

פעם אמר: "איך בין אזוי ווי אַ אתרוג מיט אַ שיין געשטעל, כאטשיג סי האט הונדערט פלעקן", ואכן בחג הסוכות היה משתדל ליקח אתרוג עם גידול נאה אף שלא הי' נקי ומנומר כולו, ואמר: "איך דארף אַ אתרוג אזוי ווי איך בין".

אחד מהזמנים שגילה טפח מעבודתו בקודש היה כידוע בהושענא רבה ובשמחת תורה שאז היתה שורה בבית מדרשו התעוררות גדולה עד מאוד, לעתים הי' מפסיק באמצע ההקפות כשרקד עם הס"ת, והי' אומר איזה רעיון או חידוש שעלה לו בדעתו או דברי התעוררות מתוך בכיות נוראות, ויהי פעם אחרי שערך ההקפות בהתלהבות אש קודש, כאשר ישב הקהל לסעודת החג, נכנס הרה"ק להחדר שסעדו בו, וראה כי הציבור מתלחשים אחד לחבירו, ניגש אליהם ושאלם על מה הם מדברים, והשיבו לו, שמדברים כי בעת ההקפות היתה התעוררות עצומה עד מאוד, הפטיר הרה"ק באנחה ובענוות חן: "מתוך שלא לשמה", על אף שהדברים יוצאים משלא לשמה – והחוה בידו הק' על לבו – מכל מקום "בא לשמה" – והראה על קהל החסידים – שהיא באה ונכנסת לתוך הציבור המכוונים לשמה.

לוחם מלחמת ה'

ברם, עם גודל ענוותנותו ודרכו הנסתרה בעבודתו הנעלית בינו לבין קונו, כשהגיעו הדברים בעניני חינוך הטהור והיהדות הצרופה, הי' עומד על המשמר בכל תוקף להעמיד הדת על תילה, והי' לוחם נגד כל פירצה בחומת היהדות כשהוא לובש מגן ושריון ויוצא למלחמה בעוז ובגבורה, ואכן גדולי וצדיקי הדור ראו בו מנהיג דגול בישראל והעריצוהו ביותר, והעמידוהו בראש הלוחמים בהשכלה הארורה.

לפעמים אף היה מצוה שיקראו לפניו את החדשות מהעתונים, והביע דעתו בזה שכל מנהיג חייב לדעת מהנעשה בעולם, ובעיקר בעניני היהדות כדי שיוכל להחזיק את עדתו ולמנעם מלהסחף ברוח הזמן החדש שהחל להתפשט אז ברחבי פולין וגאליציע.

מפורסם ביותר הערכתו של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע אליו, ובעת כינוס הרבנים הגדול בלעמבערג שבה הוחלט על יסוד הארגון "מחזיקי הדת" יחד עם הגאון ר' שמעון סופר

מקראקא זצ"ל, כיבד אותו והושיבו על ידו לפני כל זקני האדמורי"ם והגאונים שהשתתפו שם, וכיבדו לשאת דבריו, ואכן הי' מראשי המדברים באותו כינוס גדול, על אף שהי' אז אברך צעיר לימים, הכינוס נמשכה לכמה ימים והוצרכו להישאר שמה על שב"ק, והוא נתכבד להתפלל לפני התיבה במעמד כל גדולי גאליציע ותפילתו עשתה רושם.

ביותר אפשר ללמוד על דאגתו הכבירה אודות חינוכם הטהור של הצעירים, מתפילת ה"יהי רצון" שחיבר בערב פסח תרס"ט, בעת אשר שרף הספרים החיצונים והמשכילים, אשר אסף מאת הבחורים, בזמן ביעור חמץ, ובא לביתו ואמר ה"יהי רצון" וכתבו, ואמר: חפצי שיבוא בדפוס, ונעתיק אות באות מכתי"ק: "יהי רצון מלפניך ד' אלקי ואלקי אבותי, כשם שאנוכי באתי לבער את ספרי החיצונים והמשכילים אלה, כן יסיר את הצפוני מזרע ישראל, וביותר מן הבחורי חמד אשר ההשכלה מצאו קן בלבם ובמוחם והיצר מבלבל מחשבות, בעל הרחמים ירחם עליהם ויטע בקרבם אמונת הבורא ואמונת הצדיקים כדה"כ ויאמינו בד' ובמשה עבדו, ועתה בזמן ביעור חמץ אשר הוא עת מוכשר על זה לגרש ולבער את השאור שבעיסה הטמון בקרבנו, יעלה תפלה זו לרצון לפני אדון כל, אמן כן יהי' רצון".

עטרת ישוע"ה

כמו כן הי' ידוע לפועל ישועות בקרב הארץ, ועובדא הוה שפע"א חלתה אשתו של חסיד אחד במחלה הידועה, ומכיון שאצל הרה"ק הי' ידוע שב"פורים טיש" אפשר לפעול ישועות, על כן ניגש להרה"ק באמצע הטיש להזכירה לרפואה שלימה, ענה ואמר: כל זמן שאני חי לא יארע שם דבר, וכך הוה.

סיפר ר' רפאל שפירא שכשנקרא לצבא הפולני, הוא אץ אל הרה"ק וביקש את ברכתו להתפטר מצרה זו, אמר לו הרה"ק: אל תדאג תיפטר מהצבא בגלל מכנסיים, הדברים לא הובנו ע"י ר' רפאל, עד שבבואו למחנה הקלט של הצבא הפולני, לא הצליחו להתאים לו זוג מכנסיים ושלחו אותו לחפשי, ויהי לנס.

מסופר על איש אחד שרצה לעלות לארה"ק, ולפני נסיעתו לארץ בא להיפרד מהרה"ק, אמר לו הרה"ק: בעת צרה תיזכר בדמותי ותינצל, לימים חלה במחלת הקדחת, המחלה תקפה אותו בצורה קשה מאוד והרופאים התייאשו מחייו, תוך כדי איבוד ההכרה חלם שהוא רואה את הרה"ק, הניח אפרים את ראשו על לב הרה"ק ואמר: אני הולך למות והרה"ק הבטיח לי שאם אזכר בדמותו אינצל, שם הרה"ק את ידיו על ראשו ובירכו שאמנם יינצל, וכך הוה שהבריא לתדהמת הרופאים.

בדזיקוב הי' גר יהודי משכיל ואליעזר מונהייט שמו, פע"א נזדמן לשם כשהיו מסובין לסעודת יומא דהילולא של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, פנה אליהם המשכיל ושאל: האם כבר יש עוד יאהרצייט, שמע ר' יהושע ואמר: לו שמעת בקולי היית נותן סכום גדול לחסידים, המשכיל נענה לו ונתן, למחרת ראה אותו הרה"ק מחלון ביהמ"ד, קרא לו שיבוא להתפלל אתו בצוותא, המשכיל סירב ואמר שכבר התפלל, אולם הרה"ק עמד על דעתו שיכנס לביהמ"ד, לאחר התפילה רצה לעזוב שכן יפסיד את עסקיו, אולם הרה"ק עכבו, אח"כ אמר לו: סובר אתה שנטפלתי אליך ובחינם עכבתיך, דע לך שרואה אני מלחמה גדולה (זה הי' בשנת תרס"ח, שש-שבע שנים לפני מלחמת העולם הראשונה) בתוך המלחמה אני רואה אש ופצצות, בתוך האש הצולבת וירי התותחים אני רואה אותך, הזכר נא בי ותינצל, ואכן כך הוה ר' אליעזר מונהייט השתתף במלחמה האכזרית כחייל בצבא האוסטרי, הוא היה בקרב הנורא שנתפרסם בשם קרב קראשניק (ע"י לובלין) ועשה כדברי הרה"ק והעלה את דמותו לפניו ואכן היה מן החיילים המעטים שניצלו מהקרב הנורא.

סיפר נכדו של הרה"ח ר' ברוך נוסבוים שזכה לשמש בקודש עוד אצל אביו ר' מאיר מדזיקוב בעל ה"אמרי נועם", ר' ברוך עסק במסחר של ביצים כשיצא הספר "אמרי נועם" ביקשו ר' יהושע שיסע בערי הסביבה ויפיץ את הספר, סירב ר' ברוך באמרו שיש לו מלאי גדול של ביצים ועליו למכור את המלאי, אמר לו ר' יהושע מהו מחיר הביצה, השיב לו ר' ברוך: שתי אגורות, אמר לו ר' יהושע: ואם תמכור בחמש התסע, הלה השיב בחיוב, אמר לו הרה"ק: מכור תמכור בחמש, לאחר יומיים באו אליו סוחרים וקנו את המלאי במחיר שקבע הרה"ק, על אף שהשער יום קודם לכן הי' רק של שתי אגורות.

משפחה אחת מדזיקוב השתדכה עם משפחה מבארנוב, לפני שיצאו מדזיקוב באו לבקש את ברכת הרה"ק, אמר להם: שמעו לעצתי אל תסעו היום, תסעו למחר, ברם, אצה להם הדרך להספיק להגיע לחתונה ולא שמעו בקולו, מיד כשיצאו אירעו תקלות שונות, כשתיקנו תקלה אחת באה תקלה אחרת, עייפים וכעוסים חזרו לדזיקוב, ונסעו רק למחרת היום.

מפני הרעה נאסף הצדיק

בימיו האחרונים ראה בעיניו הק' את אשר יקרא באחרית הימים לאחר פטירתו, לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה קרא פע"א לחדרו אחד מחסידיו, ואמר לו בדיוק את השנה והחודש שבו תפרוץ המלחמה, גם יעץ לרבים מחסידיו לעבור לארצות אחרות מבלי להגיד סיבה למה, ורק אחרי שנים רבות ראו שע"ז ניצלו מגיא צלמות, ופע"א אמר בזה"ל: "אני שומע את היריות והם מצלצלות באזני".

ובשנתו האחרונה לימי חייו ביום הושענא רבה טרם שהתחיל החרוז "אדמה מארר", אמר בלשון קדשו: "דער טאטע ז"ל פלעגט זייער שטארק ווייגן ביי הושענא נפש מבהלה, ווייל ער האט געזאגט, ווייל ער איז געווען אַ

גרויסער פחדן, און איך וויין ביי הושענא פירות משדפון, פירות אלו הבנים, אז די קינדער זאלן נישט גיין קראכצן, זיי זאלן בלייבין אידן", הדבר היה לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה, הגם שכבר דיברו על מלחמה, עוד לא העלה איש על דעתו כי בעקבות המלחמה יפרקו צעירים רבים את עול התורה והמצוות מעליהם, אולם הוא כבר הרגיש העתיד לבוא בעולם, והרעיש עולמות על זה בדברי תורתו.

פע"א קרא לחדרו אחד מחסידיו, ואמר לו בדיוק את השנה והחודש שבו תפרוץ המלחמה, גם יעץ לרבים מחסידיו לעבור לארצות אחרות מבלי להגיד סיבה למה, ורק אחרי שנים רבות ראו שעי"ז ניצלו מגיא צלמות, ופע"א אמר בזה"ל: "אני שומע את היריות והם מצלצלות באזני".

באותו הזמן הי' מאוד מודאג מהמלחמת העולם שאותה חזה מראש והרבה לדבר על תוצאות המלחמה, וביר"ח ניסן שנת תער"ב שנה אחת קודם פטירתו כשערך את שולחנו הטהור בסעודת ראש חודש, באמצע הסעודה נענה הרה"ק אל הציבור ואמר: "איך זעה דא זיצן אלע זעלנערס, נאר איך בעט אייך איהר וועט דאך חלילה דארפן עסן טריפות, בעט איך אייך אז כאטשיג דע ביינער זאלט איר נישט באלעקן", הדבר הי' אז לפלא גדול שלא הי' שם אף חייל אחד, אולם כעבור שנים מספר בפרוץ מלחמת העולם הראשונה נתגייסו יהודים רבים אל הצבא, ואז נתבררה כוונת קדשו למפרע.

בשנים האחרונות לחייו הי' חלוש מאוד, והי' שבתות שלא הי' יכול לערוך שולחנו הטהור, בשנתו האחרונה יעצו הרופאים שיסע למעייני הרפואה, אבל הוא סירב למרות הפצרותיהם של משפחתו באמרו שאביו הק' גם לא רצה לנסוע עד שהוא הבטיח שיחזור אותו לדזיקוב, אבל הוא אינו רוצה להכביד על בנו, חולשתו התגברה מיום ליום ועם כל זאת התמסר כולו להנהגת חסידיו עד יומו האחרון.

זמן קצר לפני פטירתו חדל לומר תורה בפני חסידיו, והרבה לדבר על עניני הסתלקות הצדיק מן העולם, ובשב"ק פר' ויגש י"א טבת שנת תרע"ג חשכה השמש בצהריים ונשבה ארון הקודש במעמד בני משפחתו וחסידיו, והוא בן ס"ה שנים, הלוי' התקיימה במעמד רבבות אלפי ישראל ובראשם גדולי פולין וגאליציע והוטמן באהל רבני דזיקוב אצל אביו.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה, הלא המה ספריו הקדושים, וביניהם חיבורי קונטרסים שחיבר בהיותו צעיר לימים: "עמק הלכה" הנ"ל, קונטרס "תוספת מצוה" פלפול עמוק על סוגיא דבל תוסיף, קונטרס "דרך מלכים" י"ב סעיפים בענין כדרך שמלכים אוכלים, קונטרס "קדושה משולשת" על עניני קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא, וספריו הקדושים "עטרת ישועה" על התורה ומועדים, וכן "שו"ת עטרת ישועה".

י"ז טבת

הגה"ק רבי ארי' לייבוש מווישניצא זי"ע
[בעל "ארי' דבי עילאי"]

צור קודש מחצבתו

הרה"ק ר' ארי' לייבוש ליפשיץ בעל ה"ארי' דבי עילאי" נולד בשנת תקכ"ז לאביו הצדיק נסתר רבי חיים מיערוסלאב אשר הי' צדיק וקדוש והחוזה מלובלין העיד עליו שהי' בעל רוח הקודש, משפחת ליפשיטץ נודעה למשפחה מיוחסת בישראל מגזע היחס של בעל "מגלה עמוקות" הלבוש, והמהרש"ל, זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

כבר בטל ילדותו ניכר עליו כי נוצר לגדולות ובגיל תשע היה בקי בבבלי וירושלמי ולכן נשלח ללמוד אצל הגאון האדיר רבי יצחק חריף מסאמבור בעל שו"ת "פני יצחק", כפי שכותב בהסכמתו על הספר: "מורי ורבי הרב הגאון האמיתי המפורסם לשם ולתהלה מו"ה יצחק זצ"ל האבד"ק סאמבור", כעבור זמן נסע לסטרי לקבל תורה מגאון דורו בעל "קצות החושן", והי' עמיתו וחבירו של הגאון המפורסם הבעל "ישועות יעקב" שם עלה ונתעלה בחריפות עצומה עד שנתפרסם בקרב הלומדים בתור עילוי עצום, והי' נקרא בשם "לייבוש חריף".

עוד בילדותו הי' לו חילופי מכתבים בפלפולים ארוכים ובקיאות נוראה עם הגאון הגדול המפורסם בדורו ר' סענדר מרגליות מזבאריש אבדק"ק פשעווארסק כנזכר בשו"ת ארי' דבי עילאי (או"ח סי' ה').

אר"י שבחבורה

דביקותו בחסידות היתה לאין ערוך, והיה מן האריות שבחבורת תלמידי החוזה הק' מלובלין זי"ע שבחר בו להיות ה"בעל תוקע" בלובלין, ובמשך עשרים וחמש שנה זכה לתקוע בראש השנה אצל רבו הגדול.

בגאונותו המפורסמת זכה לרומם קרנה וכבודה של החסידות ותורתה, כידוע כיהן בלובלין כרב, הגאון המפורסם רבי עזריאל הלוי האראוויטץ זצ"ל, שהי' ידוע בכינוי "די אייזערנע קאפ", והלה נודע בהתנגדותו לחסידות ובזלזול מתורתם, כאילו אינם עוסקים בתורה, הרה"ק מלובלין פקד על האבד"ע שיבקש מהרב שיתן לו רשות לדרוש בבית המדרש ברבים ויוכיח לו כי ידיו רב לו בהלכה, ואך שקר טפלו בימים ההם על החסידים ורבותיהם, ואכן הרב הסכים לבקשתו, אך אמר לו כי יודיע לו בהמשך הזמן באיזה סוגיא שידרוש, בערב שבת לפנות ערב שלח להודיעו שידרוש

במסכת קנים במשניות, וכי גם הרב עצמו יבוא לשמוע דרשתו, האדב"ע חשף את זרוע גדולתו, והוכיח לכל הלומדים ובראשם הרב את כוחו המופלא בחידוש והבנה עד כדי כך שנזקקו לעמול הרבה בכדי להבין את הדברים החריפים שהשמיע, ולאחר סיום דרשתו הודה לו הרב כי בפעם הזאת הודיע את גבורתו בתורה ומעתה יכירו כולם כי החסידים ורבותיהם הם גדולי תורה, וראויים הם להערכה וכבוד על גדולתם בתורה.

האיש מקדש

שמו הלך לפניו כגאון, וכאשר הגיע לפרקו נשא אשה בת נגיד חובב תורה ולומדי' מפרעמישלא, והיות שכל חפצו הי' לישב באהלה של תורה באין מפריע, קיוה שבבית חותנו ימצא מנוח להגיע אל השלמתו בלי דאגת עול הפרנסה, אמנם לא ארכו הימים, אשת נעוריו מיאנה בו כי רצונה היתה שיעסוק במסחר והוא לא רצה לבטל מתורתו ועבודתו הקדושה, ואף גם זאת שהאדב"ע כבר הי' דבוק ברבו הק' החוזה מלובלין והי' מתנהג בקדושה ופרישות שלא הי' לפי רוחה של בת נגידים, על כן הציקה אותו מאוד עד שגירשה בגט פטורין, למרות צערו של אביה שהכיר בגדלותו המופלאה.

בעבור זמן מה הוצע האברך להיות חתן הישמח משה זי"ע שהי' אז אבדק"ק שינאווא, השדכן הביא קונטרס חידושי תורה כדי להראות את גדלו להיש"מ, ואכן הביע את התפעלותו והחתן מצא חן בעיניו, והסכים לתת את בתו הרבנית מרת חנה, והתחייב גם לתת נדוניא סך הגון, למרות שפרנסתו היתה מצומצם מרבנות קטנה.

מספרים שזוגתו של היש"מ לא הסכימה להשידוך מכיון שהציעו להם שידוכים הגונים בחורים עשירים ומופלגים, א"כ למה יבחרו דווקא בהאברך הזה אשר גירש את אשת נעוריו, מענה בפיה: וכי אין שידוך לבתנו רק אברך זה, להרים מה שהשליכו אחרים חוצה, ענה לה בעלה הצדיק אמשול לך משל למה הדבר דומה פע"א הלך איש כפרי ביער לחטוב עצים ומצא בחפירה אחת סיר מלא גרגרים כמו פולים (בעבלעך), מה עשה האיש ההוא סחבם לתוך ביתו ונתנם בדוד ובשלם כל היום וכל הלילה, היות כי ראה שעדיין לא נתרככו הפולים נתמלא חימה וזרקם החוצה, הנה עבר שם איש חכם והבחין מה שבתוך האשפה, מיד רעדה אחזתו לראות שנתגלה לו מטמון של פניני מרגליות, קבצם אחת אל אחת ובין לילה נתעשר עושר גדול, כן הוא הענין עם חתן דנן, הוא אברך כפשוטו וכמדרשו, מרגלית המאיר את העולם בתורתו ובצדקתו, אמנם הם שלא היו מבינים עליו השליכוהו חוצה, ואותי חנן ה' לבחון במרגלית זו, לכן נפשי כלתה להשיגו להיות חן בתנו היחידה.

היות שהבטיח נדוניא שלש מאות זהובים, סך גדול מאוד בתקופה זו, וכבר מכר את כל כליו ולא מצא בהם די, בקש את אשתו הרבנית שתמכור גם היא את תכשיטיה בפרט את תכשיט היקר (שטערן טוך) כדי לסלק את הנדוניא, אמנם היא מיאנה למכור היות שלא היתה לה שום מזכרת מבית אביה זולת זה, אמר לה היש"מ הלא חז"ל אמרו (פסחים מ"ט.) לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לת"ח, וחתן דנן הוא ב"ה ת"ח גדול, מיד עשתה רצון בעלה.

שלשה תנאים התנה האדב"ע עם חמיו היש"מ: א) נדוניא גדולה של שלש מאות זהובים כדי שיוכל לפרנס א"ע מן העסקא, ולא יהי' נאלץ לקבל עליו עול רבנות, מה שיטרידהו מלימודו ועבודת ה', ב) גם התנה עם חותנו בעת קשרי השידוכין לבל יפריעוהו מהתנהג בדרכי החסידות ולא יעכב בעדו מלנסוע אל רבו הק' החוזה מלובלין, ג) גם על חותנו מוטל חוב קדוש לכל הפחות פעם אחת ליסע אתו עמו אל רבו הק' מלובלין, והיות שהיש"מ הי' אז מתנגד גדול על דרכי החסידות מובן שתנאי השלישי הי' הקשה שבכולם, בכל זה מתוך גודל כיסופו להשיג את החתן הסכים גם לזה, וכן הי' שנסע להחוזה כידוע.

בעמדו תחת החופה באה אליו זקנתו מעלמא דקשוט ואמרה לו אל תדמה בדעתך שזו זיווגך השני' אלא היא זיווגך הראשונה, ואחר החופה סיפר זאת לז' הרבנית והיא סיפרה את זה לאביו הק' ויכתוב משה דברים אלו לזכרון בין רשמי הזכרונות שלו בשם חתנו.

כשהלך האדב"ע לפני החתונה להחוזה מלובלין לקבל את ברכתו שאלו אם יוכל לבוא לקבל את פני קדשו גם בשנה הראשונה כאשר הורגל בזה מנעוריו, השיב לו החוזה, אלינו מותר לנסוע גם בשנה ראשונה, והבין תשובת רבו שלדבר מצוה מותר לנסוע גם בשנה ראשונה, אח"כ מצא שכן כתב החינוך (מצוה תקפ"ב) במצות עשה נקי יהי' לביתו שנה אחת, הרוצה לצאת לדבר מצוה או לשמוח עם ריעיו על דעת שישוב לימים מועטים, שאין בזה ביטול המצוה.

אחרי החתונה הי' סמוך על שולחן חותנו בשינאווא, מובן שבלי הרף היו ויכוחים בין החתן וחותנו, האדב"ע רצה לפעול אצל מר חמיו שיסע לובלינה ויראה במו עיניו דרכו בקודש של החוזה, והיש"מ דיבר על לבו שיעזוב את דרכי החסידות מה שגורם לו ביטול תורה וביטול תפילה בזמנו וכדו', עד אשר נצחו וגבר עליו הארי שבחבורה שיסעו שניהם ביחד להחוזה, ובתנאי שאם לא ימצא חן בעיני חמיו אז גם הוא יפסיק מליסע עוד אליו, וכידוע ראה היש"מ באותו מעמד דברים נפלאים בלובלין, ופתר לו את כל הקושיות שהי' לו על החסידים, ואז זכה להתקרב אל האור הקדוש הזה.

ושנא את הרבנות

מגמת נפשו הי' תמיד לישב באהל תורה ולא לקבל עליו משרת רבנות ושררה, ע"כ טיכס לו עצות בנפשו שיהי' לו סך

חמש מאות זהובים, מה שיהא נושא פירות, אז יהא באפשרותו ללמוד בהתמדה בלי דאגות עול הפרנסה, דאגה זו מאין ליקח זה בלבלוהו מאוד עד שלא הי' יכול לצמצם מוחו לירד לעמקה של הלכה כאשר רגיל, שוב התיישב בדעתו והשליך מעליו כל דאגות שהפריעו אותו ולמד בחזרה כדרכו בקודש, כשראה מצב פרנסתו דחוק מאוד, והיות שהי' לו עוד מכסף נדוניא התחיל לעסוק בפרקמטיא, כדי שיהי' לו במה להחיות אנשי ביתו, ולקח לו איש נאמן בשם ר' יוסף אשר שימש אותו וניהל את ענייני משא ומתן שלו, דרכו הי' ליסע פעם או פעמיים בשבוע ליריד, ור' יוסף טען את הסחורה על העגלה והכין את פרטי הנסיעה, אז יצא האדב"ע מלובש מלבוש העליון ונסעו ליריד, והקימו שם את האהל וסידרו את הסחורה על האיצטבאות כרגיל, האדב"ע לקח לו את הגמרא וישב לו בקצה האהל ולמד בעיון גדול כדרכו בקודש, כאילו לומד בתוך ד' אמותיו של בית המדרש, ואחה"צ כשנגמר היריד נסעו לביתם, ובדרך מסר לו ר' יוסף את כל ענייני היריד, פעם אירע שבאמצע היום קפץ האדב"ע ממקומו וציוה לר' יוסף לסדר הסחורה חזרה על העגלה וליסע תיכף הביתה, הלה עמד ומשתומם, הלא עוד לא הרוחנו כלום, ומה החיפזון כעת בעוד הקונים יוצאים ובאים, אבל האדב"ע לחץ עליו מכיון שצריך הוא לעיין בספרים באמצע לימוד ואין לו זמן להשהות כאן בעד בצע כסף, באמצע הדרך הוכרחו ליכנס עם העגלה והסחורה בבית מלון אחד, ובעת שנחו שם פתאום יצתה אש להבה ונשרף כל המלון לרבות העגלות שהיו בחצר, האדב"ע חזר לביתו נקי מכל נכסיו, אמנם לא שת לבו לזה אלא חזר לבית מדרשו ללמוד בעיון הדק כמנהגו, כשנודע הדבר להרבנית נכנסה לבעלה בעת שישב ולמד וסיפרה לו ברוב כאב שכל כספם הלך לטמיון, והוא לא הגיד לה כלום, והמשיך ללמוד כבראשונה, וזוגתו מרוב כאב אמרה לו: עכ"פ תעשה פנים זועפות ותכעס על כל פנים לרגע, ענה לה: הרי אביך לקח אותי לחתנו בתור חריף, וחריף פירושו שמה שאדם חושב בזמן מרובה הוא תופס כבר בזמן מועט, והכי נמי מה שאת תבינו אחר זמן מרובה שמאת ה' היתה זאת ובוודאי יצמח טובה מזה, את זה הבנתי בזמן קצר ע"כ חזרתי מיד ללימודו.

על כס הרבנות

ומני אז נאלץ לקבל עליו עול הרבנות ואחר הפצרות נתרצה לקבל עליו עבודת אב"ד בק"ק קרעשוב, היה זה בשנת תק"ס, ואח"כ בשנת תקס"ח כשנתקבל חותנו הגה"ק בעל היש"מ זי"ע שהי' אז אב"ד שינאווא לכהן באוהעל אז עלה למלא את מקומו בשינאווא וישב שם על כסא הרבנות, עד שנת תקפ"ד שאז עבר לכהן בעיר ואם בישראל ווישניצא ומצודתו היתה פרוסה על כל הגלילות שם, ועל קהילה זו נקרא ר' ארי' לייבוש מווישניצא וכך גם נוסח חתימתו: "אב"ד דווישניצא ובריגל וקרייז באכניע".

ביקש הצדיק לישב בשלוה אבל גם בווישניצא לא הי' לו מנוחה וסבל הרבה צער ועגמ"נ כי כידוע הי' בעיר ווישניצא בעלי מחלוקת ורדפו כל אחד שהי' משמש כרב בעירם והרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע גם הי' רב שם וסבל רדיפות, ואמר שיש לו ראי"ה שהאשמה תלוי באנשי העיר כי הברוך טעם הי' למדן ולא רבי והי' אב"ד ווישניצא ורדפוהו, והרה"צ ר' צבי הירש הורוויץ זי"ע (נכד הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע) גם הי' אב"ד והי' רבי ולא למדן וגם רדפוהו, הרה"ק האר' דבי עילאה הי' גם רבי וגם למדן ורדפוהו, וסיים בענוות קדשו: אני לא רבי ולא למדן, ואעפ"כ רודפים אותי, על כרחך שהם בעלי ריב ומדון, ופעם בעת שרדפו את הרה"ק ר' שלמה זי"ע כתב מכתב ופתח במליצה פה קורח פרשת ווישניצא במקום לכתוב להיפך וד"ל.

בווישניצא היתה תקנה שאין להרב להתערב בעניני החברה קדישא, ובכל שנה בחול המועד סוכות היו בוחרים בגבאי החברא קדישא, והנה הרב התערב פעם בעניני הבחירות, ובאותה תקופה הי' הגה הקהילה ביד מתנגדיו, כאן מצאו אנשי ריבו לגבות את החוב, והכריחו אותו שיעזוב את ווישניצא בתוך המועד באמצע הלילה, האדב"ע ביקש מהם שישאר עכ"פ עד אחר סוכות, אבל ראש הקהל נענה לו בראשו שאינו מסכים בשום אופן, אמר לו הרה"ק שהוא ישאר כך, וכך הוה שכל ימיו הי' מנענע את ראשו, וכינו את משפחתו "די שאקלערס", וכל טובי הקהילה אשר הי' חלקם במעל זה בא להם סוף שלא כדרך הטבע.

זמן לא כביר אחרי שעזב את ווישניצא יצאה אש עד לב השמים ונשרף ר"ל שני שליש של העיר, ואלפים נשארו בלי קורת גג, ומאז נתדלדלה מאד העיירה מהאש הגדולה ששלטה בה בגלל שלא נזהרו בגחלתן של גאון וקדוש ישראל, ובעל העגלה מי שהוביל את האדב"ע בחצות לילה מווישניצא לבריגל סיפר שכצאתם את העיר וווישניצא עמד הרב על העגלה והחזיר את פניו כלפי העיר, ופרש ידיו כלפי מעלה והתפלל, והאמינו גם הגוים שבגלל שהרעו להאי צדיק נתקללו ונגעה בהם יד ה', והאדב"ע אמר על זה: ראוי היתה ווישניצא שתחרב כליל, אך יש לי שם משכון, וזה שעמד להם, כי בנו הרה"צ ר' אהרן נשאר בווישניצא בתור ראש בי"ד והי' לו ביהמ"ד ומנין שם והחזיקוהו אנשי עירו בכבוד.

כך ברח האדב"ע בין לילה ללילה מווישניצא לבריגל, שהיתה עיר בתוך גליל שלו, ושם נטה אהלו לתורה ועבודת ה' בקדושה ובטהרה, ולא התערב עוד בצרכי ציבור, ואמר על עצמו את הפתגם הידוע: מתחילה רציתי לתקן את העולם כולו, ראיתי שלא עלתה בידי רציתי לתקן עכ"פ את עירי, והנני רואה שגם זה לא הצליח בידי, א"כ אלכה ואשובה לתקן את עצמי.

יסופר שבעת שברח הייט"ל מאוהעל מחמת רדיפות מתנגדיו נסע לדודו האדב"ע שכאמור הי' משכן כבודו אז

בק"ק בריגל בבורחו מק"ק ווישניצא, וכשבא הייט"ל לדודו השיטח לפניו את כל הרדיפות שסבל במשך השנים, חייך האדב"ע ושחוק קל עבר על שפתיו, ושאלו הייט"ל בתמיהה הכי כ"ק דודי מחייך על צרותי, על זה ענה לו האדב"ע: מטבע בני אדם הוא, בשעה שאדם שרוי בצער אינו מסוגל לחייך, רק כשרואה ושומע שאינו יחיד בסבלו אז הוא מתנחם קצת, וכמו"כ גם אני בהאי צערא יתיבנא כמוני כמוך, וגם אנוכי באתי פה כאיש בורח מווישניצא, וכעת כאשר שמעתי את אשר סבלת אתה באוהעל כמו שאני סבלתי בווישניצא עבר שחוק על שפתי.

אל ארץ חמדה

בשנת תקצ"ז נתעורר לעלות לארץ ישראל, לחונן את עפרה ולעבוד את השי"ת בה, ומאחר שהיה זקוק לממון עבור הוצאות הנסיעה, נסע לעיירות שונות על מנת לקבץ מעות מנדיבי עם מאנשי בריתו, בכדי שיוכל לבצע את רצונו, ואם כי גדולי הצדיקים שהיו ממעריציו כמו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ והרה"ק ר' צבי הירש מרימינוב זי"ע הפצירו בו שלא יעזוב את הנלוים אליו כצאן ללא רועה, לא קיבל את דעתם וכל כולו יקד בחיבה עזה לעלות לא"י.

באותה תקופה בה החליט על עלייתו לארץ, פסק לומר דברי תורה על שולחנו הטהור, כשנודע הדבר לחותנו היש"מ פנה אליו שיבהיר לו את סיבת הפסקת אמירת תורה לפני החסידים המקשיבים לקולו, תשובתו הי' כי מאחר שתשוקתו היא עזה ביותר לעלות לארץ הקודש, אינו יכול לצמצם את מוחו לאמירת תורה בחוץ לארץ.

ביום א' פר' פנחס שנת תקצ"ז לפ"ק שלח לו חותנו מכתב בו הביע את התנגדותו לעלייתו לא"י, ולמרות התוארים המופלגים בו הכתירו בתור "צדיק יסוד עולם", שולל הוא את נסיעתו לרגל הסכנות של הנסיעה, ותנאי הקיום הקשים בא"י, שוטח הוא בקשתו לפניו שיניח ידו מזה, "והחשקות שחשק לעלות לארצינו הקדושה, רק שהיה נמנע מפני פחד ה', שלא יעבור מצות ה' ונשמרתם מאוד לנפשותיכם יחשב לו כאילו עשאה, ובפרט שכבר עשה פעולות לזה בלקיחת הפאס, הרי בוודאי קיים המצוה של עליה לא"י, ולא לסכן את עצמו ח"ו".

בהמשך המכתב מתבטא חותנו בחריפות: "ואני תמה על כל הצדיקים וגאוני וחכמי ישראל, איך יוצאים ידי שמים אם יניחו אותו לסכן עצמו בסכנה גדולה ומזומנת", ושוב חוזר הוא ומבקש ממנו לקרוא את האגרת הזאת בתשומת לבו הקדוש והטהור וכו', ובוודאי יודה על האמת, כי בדרך הניצוח יודע אני כי ידיו רב לו וקטנו עבה ממתני, אבל ישתדל על דבר אמת, אזי יאמר עליו: "אשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים, ועלי יאמר: אשרי התלמיד שהרב שומע לו, ובמהרה יבוא משיח צדקינו וינהלנו לארצינו ויראו עינינו וישמח לבינו", המכתב נדפס בשלימותו בסוף "ישמח משה" על המועדים ומשם תדרשנו לטובה.

האדב"ע לא שינה את דעתו והי' תקיף בהחלטתו, אך היות שהרבנית לא הסכימה לעבור על רצון אביה, וכן התנגדות של צדיקי הדור, אז קרא על עצמו את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" כשהוא משתמש בלשון מליצית: רבות מחשבות בלייבו"ש, אבל עצת ה' היא (כאן) תקום, כי רצון השי"ת שיישאר בחוץ לארץ, וימשיך להנהיג את הדבקים בו.

אחרית ימיו

בשנותיו האחרונות לפני פטירתו הי' רגיל להשען על כסאו וראשו זקוף למעלה בדביקות נפלאה, ואמרו עליו צדיקי דורו שזה שלשה שנים לא הי' בעולם הזה כלל, בשנה האחרונה לחייו התמרמר על עיכוב הגאולה באמרו: אילו ידעו זאת רבותינו "לא היו יכולים לסבול, והיו מרעישים עולמות להחיש גאולתינו ופדות נפשינו".

סמוך להסתלקותו הי' חולה במשך כמה חדשים, ולמרות שהרופא קבע כי מחלתו אנושה, לא שינה מהנהגתו, יום קודם שעלתה נשמתו השמימה נפרד מספריו והוציא את כל ספר בנפרד ונשק אותם, וביום חמישי י"ז טבת תר"ו בשנת הע"ט לחייו נסתלק למרומים, ונספד בהספד גדול, ושם בבריגל מנוחתו כבוד עם מ"מ רבי משולם זלמן יונתן ונכדו מ"מ רבי טובי' זצ"ל.

האדב"ע עם אשתו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה מונחים באהל מיוחד ועליהם מצבה בצורת שני חצאי עגולה, על מצבת קדשו חרות: פ"נ כבוד אדמ"ו הרב הגאון האמיתי בנגלה ונסתר אריה דבי עילאי רבא דעמיה מדברנא דאומתיה בוצינא דנהורה רשכב"ה איש אלוקים קדוש צדיק יסוד עולם, באור חכמתו הופיע כל נעלם מו"ה אריה לייבוש בן הצדיק מו"ה חיים זצ"ל עלה למרום יום ה' טו"ב טבת תר"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה".

המונים הי' נוהרים מדי שנה בשנה ביומא דהילולא נאספו שמה כמה מאות חסידים ואנשי מעשה, וכל מר נפש באו לשפוך תחינה על הקבר איש אלוקים, והגם שאז תקפו של ימות הגשמים והשלגים, לא נמנעו המון בית ישראל מלבוא ולהשתטח על הציון הק', ומסופר שהרב החסיד ר' לוי יצחק כהנא מווישניצא בא פעם אל הרה"ק מצאנז בתחילת ימי טבת, והוכיחו הד"ח מה כבודו עושה כאן והלא עוד ימים אחדים חל היארצייט של האדב"ע והיית צריך לנסוע לבריגל על ציון הק', והחסיד התנצל עצמו שהוא כהן ובכל אופן אינו יכול לילך על קברו, אמר לו הד"ח כי ביומא דהילולא של הצדיק טוב להיות באותה העיר שגופו הק' טמון אף שאינו הולך על קברו.

הרי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים
ע"י חיי"ם היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר
כולל עצי חיים
צדקת
רבי מאיר בעל הנס
מיסודם של דבותה"ק צאנז"ל לבית
סיגוט • סאטמאר
אלקא דמאיר עננו
רון שיר ושבח בשפתותינו, ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, לידידינו המפואר
פינו מלא שירה, לידידינו האי גברא יקירא, נודע בשערים במסירות אין סוף
ארי שבחבורה, עמוד התווך של כוללינו המעטירה, רודף צדקה וחסד תדיר
לא ישבות יום וליל, רב פעלים למען הכולל, עומד לימינינו על כל צעד ושעל
ה"ה ידידינו הרבני הנעים הנכבד, רודף צדקה וחסד, בכל עת תמיד
בכשרונותיו הברוכים עומד תמיד לימינינו, בעצה ובמעש למען כוללינו
מו"ה רפאל פערלמוטטער הי"ו
מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א
עמוד התווך של כוללינו הק'
לרגל השמחה שבמענו, רוממות קל בגרונו
בנישואי בתו הכלה החשובה שתחי' למז"ט
עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה
החתן יצחק שרייבער הי"ו
בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה מוה"ר יואל ב"ר יושע נחמן שרייבער הי"ו
חתן ידידינו החשוב והנכבד, רודף צדקה וחסד, איש חי ורב פעלים כבירים לתורה ולתעודה
מוה"ר מאיר הירש הי"ו
מראשי הקהילה והמוסדות בקרית יואל יע"א
כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, כל הברכות האמורות בתורה עליו יופיע
ויזכה לראות רב נחת מכל המשפחה, בשכר פעולותיו במסירות אין קץ
לעולם ועד אך ששון ושמחה, אושר ועושר הרחבה והרווחה, עד בלי די
למשיך במעשיו יזכה ברבי' והמשכה, כי שם ציוה ה' את הברכה חיי"ם
המברכים בלוע"ח ברגשי הודאה והערכה
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת הכולל

משורתן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק האדמו"ר מוויזניץ שליט"א, מארה"ק
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת תולדות תשע"ח לפ"ק

רבינו קידם פניו בברכה ודרש בשלומו ובשלום מלוויו

האדמו"ר מוויזניץ: ר' וואלף [גליק] (יו"ר וועד להוצאת ספרי רבינו שליט"א) פרעגט מיך וואס איך מאך, איך בין אים שולדיג א הכרת הטוב, איך באקום פון אים דעם רבי'נס ספרים, ער איז דער שליח.

רבינו פנה לר' וואלף: וועלכע ספרים האט מען שוין געגעבן?

האדמו"ר מוויזניץ: איך האב באקומען די חידושי תורה מהר"א ט"ב דריי חלקים, עם איז שוין דא נאך?

ר' וואלף: ס'איז שוין דא די ספרים לב אהרן, דברי אגדה (שנאמרו עפי"ר בס"ג מדי שבת בשבתו). און די חידושי תורה מהר"א ט"ב ספרים איז נאר די דרושים פון די פרייטאג צונאכט'ס תורות.[1]

רבינו: יא, דאס איז געזאגט אויף אן אנדערן אופן.[2]

האדמו"ר מוויזניץ: אינטערסאנט אז דער זיידע (האמרי חיים ז"ל) פלעגט אויך פרייטאג צונאכט'ס זאגן אנדערש, ביי אונז גייט דאך מער גימטריאות, אבער ס'איז געווען מער הויעך, שלש סעודות האט ער געזעדט מער מוסר, ער האט געזעדט מער פראקטישער.

רבינו: ער האט אלעמאל געזאגט גימטריאות.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, אבער שלש סעודות איז געווען א אנדערע מין.

וציוה רבינו להביא כיבוד

רבינו: וואו איז מען געווען אויף שבת?

האדמו"ר מוויזניץ: אויף די בערג, אין די נייטרא קעמפ, עם איז געווען א מנין מצומצם, כ'האב געוואלט זיין פריוואט, אביסל זיך אפרועגן.

רבינו: איך גיי אי"ה אויך זיין אויף דעם שבת אין די בערג, אבער מיט אלע מחנכים אלע מלמדים. ארום פינעף הונדערט מלמדים קעיה"ר.[3]

האדמו"ר מוויזניץ: נאר פון קרית יואל, אדער פון איבעראל? פון די אנדערע שטעט אויך?

רבינו: יא, פון איבעראל, פון ארץ ישראל אויך.

---

1 מן הראוי לציין שבשנת תשע"ט לפ"ק כבר נסדרו גם הדרושים של ליל שב"ק בספרי לב אהרן, חלק הדרושים.

2 בס"ג מדי שבת בשבתו, נאמרים הד"ת בדרך אגדה והסידות, ודברי התעוררות ומוסר לחיזוק בעבודת השי"ת.

3 כ"ק מרן רבינו שליט"א נסע למחנה בית רחל בהרי הקעטסקיל'ס על שב"ק פ' תולדות שנת תשע"ח לפ"ק, 'שבת מצדיקי הרבים' לעשות את השבת יחד עם מאות מלמדים, מנהלים ומחנכים בקרב מוסדותינו הק' די בכל אתר ואתר כ"י, להדריכם בדרך ישרה, לחזקם ולאמצם בשדה אומנתם של חינוך הבנים.

כל הדרשות והדברות קודש שנאמרו במקהלות במשך השב"ק הנעלה ורב התועלת, הלא הם כתובים בקונטרס מיוחד 'מצדיקי הרבים', שי"ל אחר השבת המרומם ע"י מערכת צאצאינו שע"י סגל מוסדותינו הק' בארה"ב, כמנחת מזכרת להמלמדים והמחנכים שיחיו שזכו להיות בין המשתתפים, למען יעמדו ימים רבים.

האדמו"ר מוויזניץ: עם איז זייער צוגעפאסט אויף דעם שבת, ואלה תולדות.

דאם שטייט אין אסאך ספרים, יעקב ועשו האמורים בפרשה, יעקב מיט עשו דארף זיין בפרש"ה, אפגעטיילט בהפרשה.

רבינו: יא, און זיי קריגן זיך נאך ארום יעקב מיט עשו עד היום הזה.

וועז יעקב איז אריין געגאנגען נעמען די ברכות פון יצחק, יעקב האט געוואוסט מיט וועמען ער הייבט זיך אהן, יעקב האט זיך גארנישט געגארט, ער האט גוט געוואוסט מיט וועמען ער הייבט זיך אהן, אוז דאך איז ער געגאנגען נעמען די ברכות.

האדמו"ר מוויזניץ: אין פסוק שטייט בא אחיך במרמה...

רבינו: דאם שטייט שוין אז במרמ"ה איז די ראשי תיבות מ'לטם מ'כל ר'עות ב'זאת ה'שנה.[4]

האדמו"ר מוויזניץ: פון וועמען זאגט מען נאך – כ'מיין פונעם ראפשיצער רב צי פון וועמען – ויעקב איש תם, אז ער איז געווען א איש אויפן תם.

רבינו: דאם איז נישט פון זרע קודש, דער שינאווער רב זאגט דאם, דאם איז געדרוקט אין דברי יחזקאל.

ווייל רש"י זאגט דארט (בראשית כה, כז) 'מי שאינו חריף לרמות קרוי תם', יעקב איז דען געווען א תם, ער האט דאך יא געוואוסט ווי אזוי זיך א עצה צו געבן מיט לבן, זאגט דער שינאווער רב אז 'איש תם' מיינט מען אזוי ווי 'ה' איש מלחמה', אז ער איז געווען א מושל אויף די מידה פון תם, ער האט טאקע געוואוסט ווי אזוי זיך א עצה צו געבן מיט לבן, עם עקש תתפתל, ווייל ער איז געווען בעה"ב אויף די מידה.[5]

שטייט אין ספרים במרמ"ה איז בגימטריא אפיקומ"ן.[6]

באמת אין מדרש שטייט אזוי (מד"ר פס"ז ס"ד) בא אחיך במרמה, בחכמת תורתו, ויקח ברכתיך. און דער קדושת יו"ט ברענגט א מדרש אויף דעם 'בא אחיך במרמה ויקח ברכתיך, הוציא אפיקומן והראה לו', אזוי שטייט אין מדרש.

האדמו"ר מוויזניץ: וואם איז דער שייכות?

כ'גלייב דער שוואגער האט שוין געזאגט אויף דעם אסאך.

רבינו: יא, איך האב שוין געזאגט מערערע פשטים אויף דעם, די שייכות אז ער האט אים געוויזן דעם אפיקומן. בפשטות, רבקה האט דאך געזאגט פאר יעקב (בראשית כז, י) ואעשה מטעמים לאביך בעבור אשר יברכך לפני מותו, און שפעטער האט יצחק אויך אזוי געזאגט (שם כו) הגישה לי ואוכלה מציד בני למען תברכך נפשי, ער האט אים געמוזט געבן צו עסן צו קענען באקומען די ברכה, ווייל די ברכה האט נישט שורה געווען נאר טאמער ער האט אים געגעבן צו עסן, וועגן דעם האט ער אים געוויזן דעם אפיקומן, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ער קען שוין נישט טוען זיין, במילא קען ער שוין נישט געבן קיין ברכה. דאם איז בפשטות 'הוציא אפיקומן והראה לו'.[7]

---

4 כן איתא בס' שארית מנחם מכ"ק הגה"צ מווישאווא זצ"ל עה"פ ויאמר יעקב אל אביו וגו' ואכלה מציד בעבור תברכני נפשך, ולהלן (בפסוק ל"ה) ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך. אפשר לומר דהנה אין לנו האפשרות לבקש מהשי"ת שיצילנו מגזירות וצרות, כיון שאין אנו יודעים מראש איזה גזירות יגזרו עלינו (עיין ב"מ מ"ב ע"א), ע"כ יש לבקש רק דרך כלל שיצילנו מכל רע, ועל כן נתחכם יעקב אבינו ע"ה ואמר בלשון כללות, בעבור תברכני נפשך. וש"א יצחק אע"ה לעשו בא אחיך במרמ"ה, ותרגום אונקלוס בחוכמתא שביקש באופן כלל, וגם ר"ת מ'לטם מ'כל ר'עות ב'זאת ה'שנה, ומ'מילא ויקח ברכתך, עיי"ש שהאריך בזה.

5 וזלש"ק: ויעקב איש תם יושב אהלים, פרש"י תם כלבו כן פיו, מי שאינו חריף לרמאות קרוי תם. לכאורה קשה לפירושו הלא יעקב היה חריף לרמאות את הרשעים, כדמצינו שרימה לעשו בבכורה ובברכות, וגבי לבן. וי"ל דאיש נקרא מי שהוא מושל על דבר, כמו איש מלחמה, וכן יעקב נקרא איש תם, שהיה מושל על התמימות להשתמש בו בעתו, והשתמש תמיד בתמימות כלבו כן פיו, אך כשהוכרח השתמש ברמאות כדכתיב (תהלים יח כז) עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל. וז"ש רש"י מי שאינו חריף לרמאות קרוי תם לבד, אבל יעקב היה נקרא איש תם.

[וע' בברך משה פ' תולדות (דף קל"ב, קל"ד) מה שפירש מרן ז"ל בזה].

6 מובא בספה"ק אמרי נועם לאחרון של פסח, ובס' עטרת יהושע, וכן מתאמרא משמיה דהרה"ק מרימנוב ז"ל, הובא בהגדש"פ 'טוב דבריך' אות קפ"ד, ובספר פרדס יוסף מובא כן בשם הרה"ק ר' וואלף מסטריקוב ז"ל.

7 עי' בהגש"פ מהר"י ט"ב (אות ע"ו) פי' זה באורך, ושוב אומר שם רביז"ל שמצא בענין זה בקצרה בספה"ק מנחם ציון (ליום א' דפסח) בשם הרה"ק

אין חתם סופר די וואך (פ' תולדות ד"ה ויעקבנו) שטייט אויך כעין זה, ער זאגט ס'האט געהאט מיטן יום לידת יצחק.[8] אבער דאס שטייט פון עטליכע אז במרמ"ה איז בגימטריא אפיקומ"ן.

האדמו"ר מוויזניץ: ס'שטייט אין עטרת ישועה אויך (סדר הגדה לפסח אות ר"ל).

רבינו: יא, אין אמרי נועם (לאחרון של פסח) שטייט אויך אזוי, אסאך זאגן דאס.[9]

אינטערעסאנט, כהאב געזעהן דער קאשוי"ער רב רבי שאול בראך אין די הגדה (הגש"פ טוב דבריך אות קפ"ד), ער זאגט א טעם פארוואס פסח ביינאכט לייגט מען אוועק א שטיקל פונעם אפיקומן אויף א גאנץ יאר אלץ א סגולה, זאגט ער ווייל א דאנק דעם אפיקומן האבן דאך אידישע קינדער באקומען די אלע גוטע ברכות, מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, במילא איז דאס א סגולה אויף פרנסה.

ער זאגט אז פארדעם רופט מען דעם אפיקומן 'צפון' ס'איז מלשון הגמרא (ב"ב כה:) הרוצה להעשיר יצפין, ווייל פון דעם זענען אידישע קינדער נהנה עד היום הזה, פון די ברכות פון יצחק אבינו, במילא איז עס א סגולה.

האדמו"ר מוויזניץ: הרוצה 'להעשיר' יצפין, איז עס דאך א סגולה אויף עשירות.

רבינו: יעקב אבינו איז אריין געגאנגען נעמען די ברכות פון יצחק אבינו, האט אים רבקה אמינו געזאגט (שם יג) עלי קללתך בני, זאגט דער תרגום "עלי אתאמר בנבואה", מ'האט איר אזוי מגלה געווען בנבואה אז יעקב זאל עס אריין גיין נעמען, דאם איז נישט געווען אזא שפיל'עכל ווי מפשוטע מענטשן קוקן דאם אזוי אהן, דאם איז געווען א הייליגע נבואה. רבקה אמינו איז געווען איינע פון די נביאות, און מ'האט איר אזוי מגלה געווען. דער תרגום זאגט דאך אזוי, "עלי אתאמר בנבואה", אז מ'האט איר אזוי געזאגט בנביאה, דערפאר האט זי אים אריין געשיקט, ס'איז נישט געווען קיין שפיל דארט ח"ו.

אינטערסאנט איז, ס'שטייט פונעם גר"א (ביאור הגר"א על שו"ע או"ח סי' תקפ"ג) אז ווען יעקב אבינו האט גענומען די ברכות פון יצחק אבינו איז עס געווען ראש השנה, ס'איז דא אנדערע וואם זאגן אז דאם איז געווען פסח, און ס'איז דא וואם זאגן אז ס'איז געווען ראש השנה. דער גר"א זאגט אז די מעשה איז געווען ראש השנה.

האדמו"ר מוויזניץ: ביי די שני גדיי עזים זעהט מען אז ס'איז געווען פסח.

רבינו: יא, דארט זעהט מען טאקע אז ס'איז פסח, רש"י ברענגט דארט (בראשית מז, ט) שני גדיי עזים טובים ואעשה אותם מטעמים, זאגט רש"י פסח הי', און די צוויי איז געווען איינם פאר קרבן פסח איינם פאר קרבן חגיגה, ס'איז א פרקי דרבי אליעזר.[10]

אבער ס'איז דא וואם זאגן אז ס'איז געווען ראש השנה. יצחק אבינו האט געזאגט (שם כז) ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה, זאגט רש"י שדה תפוחים, און דאס איז א גמרא אין תענית (כט:). דערפאר עסט מען ראש השנה א תפוח בדבש, ווייל די מעשה וואם יעקב האט גענומען די ברכות איז געווען ראש השנה (כנ"ל בדברי ביאור הגר"א), אבער ס'שטייט שוין אין רעיא מהימנא אויך אזוי, אז ס'איז געווען ראש השנה ווען ער האט גענומען די ברכות. דער גר"א שרייבט אויך אזא לשון והי' בראש השנה 'כידוע'.[11]

רבי ר' מענדעלע מרימנוב ז"ל (שנרשם ע"י תלמידי כ"ק בעל מראה יהזקאל ז"ל) – **ועי' בס' לב אהרן** (חלק אגדה) **בפ' תולדות** (עמוד ר) **וחלק הדרושים בסוף פ' תולדות כמה אופנים בזה.**

8 עי' **בחתם סופר עה"ת** (שם) וז"ל: **ונלע"ד דבחכמה עשתה רבקה כזאת כדי שלא יבוא עשו אחריו ויאכל גם מצידו ויתברך גם הוא, דהברכה היתה תלוי"ה דוקא באותו הלילה זמן לידת יצחק שנולד בפסח כמבואר בר"ה, ולכן אמר לפני מותי שהצדיקים מתים ביום הלידה מסתמא, ודוקא ע"י שמחה של מצוה שהבן מאכיל לאביו חל עליו הברכה הלז, לכן נתחכמה והאכילו פסח ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ואסור לאכול אחריו, ולכן אמר יצחק לעשו ואכל מכל בטרם תבוא ותו א"א לי לאכול שום דבר, ע"ש כל הענין באריכות.**

9 מובא **בספה"ק אמרי נועם לאחרון של פסח, ובס' עטרת יהושע, וכן מתאמרא משמיה דהרה"ק מרימנוב ז"ל, הובא בהגדש"פ 'טוב דבריך' אות קפ"ד, ובספר פרדס יוסף מובא כן בשם הרה"ק ר' וואלף מסטריקוב ז"ל.**

10 עי' **שם לשו"ק של רש"י: וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק אלא פסח הי' האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים בפרקי דר"א.**

11 וז"ל **שם סי' תשפ"ג** (סעי' א): **תפוח. ע"ש ופריו מתוק לחכי וכמ"ש כריח שדה ומתרגמינן חקל תפוחים והיה בר"ה כידוע.**

יצחק אבינו האט געבענטשט יעקב'ן דאם איז געווען א ברכה עד סוף כל הדורות, ביזן היינטיגן טאג נוצט כלל ישראל די ברכות, דאם איז דער יסוד.

האדמו"ר מוויזניץ: ער האט אים געוואונטשן ויתן לך האלקים, וואם איז דאם "האלקים", ער וועט דיר געבן געטליכקייט אויך.

רבינו: דאם איז א מדרש (בראשית רבה סו, ג) ויתן לך האלהים, רב אחא אמר יתן לך אלקותא.[12]

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, וועז דו ביזסט עוסק מיט טל השמים און משמני הארץ, דעמאלטם זאלסטו אויך האבן אלקותא, נישט קיין גשמיות בכלל, נאר אלעם זאל זיין רוחניות. (וע"ע מ"ש בזה מרן רביה"ק ז"ל בדברי יואל פ' תולדות עמ' תרנ"ג לפרשו בכמה אנפין).

האדמו"ר מוויזניץ: כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש (שמות ג, ה) ער האט אים אויסגעלערנט אז ביי מתן תורה איז די אדמה אויך קודש.

כ'האב דאם אמאל געזאגט פאר די יונגעלייט, דאם איז דאך א שולחן ערוך אין סימן רל"א, "כל מעשיך יהיו לשם שמים", עסן טרינקען, אפילו לילך בעצת תמימים זאלסטו אויך אלעם אינזין האבן לשם שמים, און אזוי איז ער עובד את בוראו תמיד, דער דינט דעם אויבערשטן שטענדיג.[13]

רבינו: דער טאטע ז"ל פלעגט אלעמאל צו זאגן, אז מ'דארף צו זיין "א שולחן ערוך איד", נישט קיין חסיד נאר א שולחן ערוך איד, ער פלעגט נאכצוזאגן אן אנדערן שולחן ערוך, אין הלכות תפלה סימן צ"ח ווי אזוי מ'דארף צו דאוונען.[14]

ויש לציין מה שהעירו בספרי האחרונים שבספר הזהר הק' ברעיא מהימנא בפר' אמור (דף ק' ע"א המודפס במחזור לפני התקיעות) **איתא בזה"ל:** בראש השנה נפיק יצחק בלחודוי, וקרי לעשו לאטעמא ליה תבשילין דכל עלמא כל חד כפום ארחוי וכו', ויעקב אתער מתתא מתלבש בצלותין ובעותין, והקול קול יעקב בההוא שופר דקא סליק וכו', עיין שם כל ענין הימים הנוראים וגם סוכות.

והנה כל מעיין יראה, שגם ברעיא מהימנא לא מתכוון לומר שהמעשה עצמו של ברכות יצחק ליעקב אבינו היה בראש השנה, רק מודיענו הרעיא מהימנא את הנעשה בו ביום בעולמות העליונים בכל שנה ושנה, ומסתברא שגם בדבריו אלו קאי ספר הזהר הק' בשיטתו שכתב במפורש בפרשת תולדות שמעשה ברכות יצחק אבינו ע"ה היה בליל פסח עי"ש.

12 וז"ל המדרש שם: ויתן לך יתן ויחזור ויתן לך יתן לך ברכות ויתן לך כיבושיהון יתן לך שלך ויתן לך של אביך יתן לך שלך ויתן לך של אחיך רבי אחא אמר יתן לך ויתן לך אלהותא אימתי לכשתצטרך לה הה"ד (שופטים טו) ויאמר ה' אלהים זכרני נא וחזקני נא אמר לפניו רבון העולמים הוי זוכר לי אותה הברכה שברכני אבא יתן לך ויתן לך אלהותא.

וכן איתא בילקוט שמעוני (שופטים פ"טז רמז עא) ויתפלל שמשון אל ה' ויאמר ה' אלהים זכרני וחזקני, אמר רבי אחא אמר לפניו רבש"ע תהא זכור לי אותה ברכה שברכני אבא ויתן לך האלהים יתן לך אלהותא אימתי לכשיצטרך לה, עכ"ל.

וז"ל הפסיקתא (רבתי פ"א): ...לאלקים שתלבושו (אלקים) [אלהות] כשם שלבשת בסיני הקרב הקץ ותייחד אלהותך בעולמך והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה י"ד ט') כמה שהוא דורש ביעקב ויתן לך האלהים מטל (כשיטל האלהים) [השמים (בראשית כ"ז כ"ח) יתן לך אלהות], עכ"ל.

13 וז"ל המחבר בשו"ע או"ח (סי' רלא סעי' א') וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: בכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו) ואמרו חכמים: כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל כפי חיותו, לעבוד את בוראו; וכן אפילו לישב בסוד ישרים, ולעמוד במקום צדיקים, ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו, אינו משובח אלא א"כ עשה לשם שמים; וכן בשכיבה, א"צ לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו, אם עשה להנאת גופו אינו משובח, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה; וכן בתשמיש האמורה בתורה, אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו ה"ז מגונה, ואפי' אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח, אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו; וכן בשיחה, אפי' לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כוונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו. כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיבא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו; ומי שנוהג כן, עובד את בוראו תמיד.

[וע"ע מ"ש כ"ק מרן הקדושת יו"ט ז"ל בזה, בפ' תולדות ד"ה או יאמר ויתן ל"ך (תניא) עפי"ד הסידורו של שבת].

14 וז"ל המחבר בשו"ע או"ח (סימן צח סעי' א') המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו; ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו; ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונין בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה. ואם תבא לו

האדמו"ר מוויזניץ: קרוב למעלת הנבואה...

רבינו: יא, דעם שולחן ערוך האט ער געפלעגט נאכצוזאגן.

האדמו"ר מוויזניץ: עס איז געווען אידן וואס האבן זיך געזעגנט פאר"ן דאוועגען, זיי האבן זיך געזעגנט פון די שטוב, זיי האבן נישט געוואוסט צי מ'קומט צוריק, אז מ'דארף צו דאוועגען ביז כלות הנפש.[15]

דער חובת הלבבות שרייבט אויך אזוי אין השבון ט' פון שער חשבון הנפש, אז תפילה דארף צו זיין "כלות הנפש אל האלקים וכניעתה לפניו עם רוממותה לבוראה".[16]

כ'האב שוין אסאך מאל נאכגעזאגט דעם אמרי נועם (ריש פר' מצורע) זאת תהיה תורת המצורע, מצורע איז מוציא רע, ער טרעפט אלע זיינע שוואכקייטן, וועז? ביום טהרתו, והובא אל הכהן, וועז עם קומט ביים דאוועגען דעמאלטס ביזסטו גארנישט, ביזסט אן עניו ביים דאוועגען, דו ביזסט א חוטא און דו קענסט נישט גארנישט, א ראיה האסטו, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, וועז ער גייט ארוים צו עניני גשמיות צום עסן און טרינקן אה דעמאלטס עסט ער פיין, איז א סימן אז מן הצרוע, דאס שטאמט פונעם יצר הרע, ביים דאוועגען קומט ער ווי אן עניו, נאכ'ן דאוועגען באקומט אים אלעס, ס'באקומט דעם טשולענט דעם קוגעל, אלעס באקומט עם, דאס איז דער סימן אז ס'איז 'מן הצרוע' פונעם יצר הרע.[17]

וכיבדו רבינו לברך על היין

וביר כו רבינו: לחיים, לחיים טובים ולשלום, הצלחה רבה.

ושאל רבינו: ווי לאנג בלייבט מען דאהי?

האדמו"ר מוויזניץ: כ'פאר שוין היינט אהיים. פון דא פאהר איך צום עירפארט.

רבינו העניק לו ספרי לב אהרן עה"ת [אגדה]

האדמו"ר מוויזניץ: דאס איז אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

רבינו: דאס איז א נייע זאך, דאס איז יעצט ארויסגעקומען.

האדמו"ר מוויזניץ: כ'האב נישט לאנג צוריק נאכגעזאגט א פיין ווארט אין שווייץ, כ'האב עס דאס ערשטע מאל געזעהן, ס'איז געווען דעם ישמח משה'ס יארצייט (כ"ה תמוז), אז שלא כדרך אכילה שלא כדרך הנאה, וועז א איד טוט אן עבירה איז עס שלא כדרך אכילה.

רבינו: דאס איז א ייטב פנים. נאר ער ברענגט דארט א טייטש אויפן פסוק (איכה א, כב) תבוא כל רעתם לפניך כי רבות אנחותי ולבי דוי, אז בשעת אן עבירה איז לבי דוי, דאס ברענגט ער פונעם ישמח משה.[18]

מחשבה אחרת בתוך התפלה, ישתוק עד שתתבטל המחשבה. וצריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש: הגה - ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו (הר"י ריש פרק אין עומדין). ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבהכ"נ, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (בנימין זאב סי' קס"ג ואגודה פ' ביצד מברכין).

15 עיי' בס' אמרי קדוש מהרה"ק מסטרעליסק זי"ע שהיה נפרד בכל יום טרם תפילתו מבני ביתו, וגם ציוה על הספר בכת"י שהיה ברשותו מחידושי תורתו של רבו הרה"ק מהה"ש מקארלין זיע"א, וציוה שיזכרו שאין זה הספר שלו אלא של רבו, כיון שלא היה רשום מי חיברו, כיון שהיה חסר דף השער, וכך הלך במסי"נ ממש לתפילתו.

וכאשר סיפרו מעשה זו להרה"ק מרוזין זיע"א נתפעל מאוד מגודל מסירות נפשו.

16 וז"ל החובת הלבבות (שער חשבון הנפש פרק ג) בהתעטף עלי נפשי, ואמר (איכה ג מא) נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. וראוי לך, אחי, שתדע, כי כוונתנו בתפילה אינה כי אם כלות הנפש אל האלהים וכניעתה לפניו עם רוממותה לבוראה ושבחה והודאתה לשמו והשלכת כל יהביה עליו.

17 עיי"ש אריכות דבריו הק' המיוסדים ע"ד הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א בספר בהעלותך עה"פ הרגני נא הרוג ואל אראה בראתי, עיי"ש לשון קדשו.

18 עי' בייטב פנים (שוב אשיב אות כב) להמליץ טוב על ישראל, על פי מה דקיימא לן (פסחים כד:) לענין איסורי אכילה והנראה, דאינו חייב אלא כדרך הנאתו, ואם עירב בו דבר מר פטור, וכמו כן לענין מלאכת שבת קיימא לן (שבת צב.) אם הוציא שלא כדרך המוציאין פטור, מעתה יש לומר דכל מה שישראל עושין שלא כדת, אינו כדרך הנאתן, כי אמחז"ל (ברכות ז.) טובה מרדיות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות שנאמר (הושע ב ט) אלכה ואשובה וגו' כי טוב לי אז מעתה. ביאור הדבר על פי מה שפירש מוהלה"ה הישמח משה, את הכתוב (איכה א כב) תבא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת לי על כל פשעי כי רבות אנחותי ולבי דוי, והוא על דרך שאמר הכתוב (תהלים לח י) ה' נגדך כל תאותי, שתאוותי לעשות דבר שנגד רצונך, אבל אנחתי ממך בשעת מעשה לא נסתרה, כי מאמין ויודע שלא טוב עשה ועניש יענש, אלא שיצר הרע גובר עליו ואינו מושל ברוחו לכבוש תאוותו, ועל כל פנים רע ומר לו בשעת מעשה, וזה שאמר תבא כ"ל רעתם לפניך, שיעניש אומות העולם על כל רעתם

האדמו"ר מוויזניץ: עם שטייט פונעם צמח [צדיק] אזא געדאנק, אויפן פסוק (תהלים לז, י) ועוד מעט ואין רשע, נאך אביסל נאך די עבירה איז 'אין רשע', ווייל א מענטש האט דאך חרטה, רשעים מלאים חרטות, והתבוננת על מקומו ואיננו.[19]

רבינו נתן לו גם ספר לב אהרן חידושי סוגיות עמ"ס פסחים

האדמו"ר מוויזניץ: אה, אויף סוגיות הש"ס, אויף פסחים. כ'האב נאך ביי מיר דעם "זבח פסח" (חידושי סוגיות ודברי אגדה על יו"ט פסח) ביידע חלקים, די אלטע און די נייע, כ'האב אמאל אויך באקומען "פלפולים נחמדים" א דין קונטרס.

רבינו: דאס איז אמאל געווען, יעצט איז מען דאס געהעריג מסדר אין די ספרים [לב אהרן].

האדמו"ר מוויזניץ: איך מיין די בריייטסטע ענין איז חנוכה און פסח, איך מיין אז פסח איז מער ווי די הייליגע טעג.

רבינו: פסח איז אכט טעג, ראש השנה איז נאר צוויי טאג.

האדמו"ר מוויזניץ: כ'מיין פסח איז אפילו מער ווי סוכות.

רבינו: [בצחות] מסכת פסחים איז א גרעסערע מסכת ווי מסכת סוכה...

ר' וואלף: אויף שביעי של פסח איז דא עקסטער "שערי ישועה".

האדמו"ר מוויזניץ: ס'איז דא אמאך ענינים אויף פסח. דער שוואגער האט דאך ארויס געגעבן אויף "זכרון תרועה" (פלפולים ואגדה על ראש השנה). יעדן פאר יו"ט [ראש השנה] נוץ איך עם אביסל.

אויף חנוכה איז אויך ארויסגעקומען "שערי אורה".

הערליכע ענינים, איך בין מיך מחי' יעדעם מאל, ס'איז זייער שיין.

ס'איז דא אויך אויף שבועות דאכט זיך?

ר' וואלף: יא, "שערי תורה" הייסט עס.

דאס איז אלעס געווען קונטרסים ביז מ'איז עס מסדר אין די ספרים [לב אהרן].

האדמו"ר מוויזניץ: קודם אויף שבת הגדול האב איך שוין זיכער וואס צו זאגן....

דער שוואגער קען ר' פישל שטיין, ער האט ארויס געגעבן די ספרים "אוצר אפרים", ער האט מיר דערציילט אין שולחן ערוך או"ח איז דא עפעס א חק יעקב וואס ער זאגט עפעס א חידוש אין די הלכה, דארט אין הלכות פסח – כ'קען מיך נישט דערמאנען וואו – דער טאטע האט עס געזעהן איז ער ארויס געקומען ליל שישי אינמיטן די נאכט דריי אזייגער, ער האט געזוכט עמיצן מיט וועם ער קען רעדן און ער האט עס איבער געגעבן פאר אים, ער האט געזאגט 'קוק כ'האב עס שוין לאנג געטראכט און כ'זעה אז דאס איז א חק יעקב', האט ער דעמאלטס געזאגט, וועז איינער האט עפעס א חידוש אין די תורה זאל ער עס נישט האלטן פאר זיך אליין, חכמות בחוץ תרונה (משלי א, כ).

רבינו: סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם (תהלים כה, יד), דער ספר חסידים (אות תקל) שרייבט אז דער אויבערשטער איז נאר מגלה כדי מ'זאל מפרסם זיין.[20] ס'איז א זוהר הק' אין פ' תזריע.[21]

בשלימות, כי הם עושים עבירות בלב ונפש חפיצה, אבל לא כן בני ישראל, כי רבות אנחותי ולבי דוי בשעת מעשה, עכ"ד. וזה שאמרו טובה מרדיות אחת בלבו של אדם, היינו המרדיות שבלבו בשעת מעשה, שנאמר כי טוב לי אז מעתה בשעת עבירה.

19 וולש"ק: קדושים תהיו (יט, ב). פירש רש"י הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה. אפשר לומר על דרך שפרשנו הפסוק (תהלים לז, י) עוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו, דהנה ידוע (עי' שהש"ר ד, ח) כי הרשעים מלאים חרטה, והכוונה כי בענין עריות וכדומה שיש לאדם תאוה להעבירה ח"ו, הוא רק מחמת היצר הרע, לכן תיכף אחר העבירה מתחרט מאחר שנפסקה התאוה שנתן לו היצר הרע, מה שאין כן בהקדושה הוא להיפוך, בכל מה שמקדש עצמו יותר יש לו תענוג, ואדרבה אחר עשיית המצוה יש לו תענוג יותר, ואם כן מזה גופיה יכול האדם ללמוד איך לקדש עצמו...

וזה פירוש הפסוק עוד מעט ואין רשע, פירוש אחר עבור רגע שעשה העבירה, ואין רשע, שמתחרט תיכף, והתבוננת על מקומו, פירוש אם תתבונן בשעת מעשה על זה, ואיננו, שלא תעשה עבירה מאחר שיודע שתיכף יתחרט.

וזה שרמז רש"י הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, פירוש שמן העריות ועבירה גופה תוכלו ללמוד להיות פרושים, שהרי תיכף אחר העבירה מתחרט וכנ"ל, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה שם אתה מוצא קדושה, כי בקדושה תמצא להיפוך שהתענוג אינו נפסק, עכלש"ק.

20 עי' לשו"ק (אות תקל) וכל מי שגלה לו הקב"ה דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי גוזל מי שגלה לו כי לא גלו לו אלא לכתוב דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם וכתיב (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך

האדמו"ר מוויזניץ: דער אור החיים הקדוש ברענגט אזא ענין אויף עטליכע פלעצער, עסק התורה, וואס היימט דאס עסק, א געשעפט וויל א מענטש מאכן רעקלאמע, ער וויל עס ארוים געבן, ווייל ער וויל זיך קויפן קונים, תורה דארף אויך זיין אזוי, עסק התורה, מ'געבט ארוים...

רבינו: דער טורי זהב זאגט (או"ח סימן מ"ז סק"א) אויף די ברכה לעסוק בדברי תורה, אזוי ווי א געשעפט. מ'מאכט נישט קיין ברכה "ללמוד תורה", מ'מאכט די ברכה "לעסוק בדברי תורה", ווען א מענטש האט א געשעפט איז דער גאנצער קאפ און דער גאנצער מוח אינעם געשעפט, און אפילו ווען ער איז נישט אין געשעפט ליגט אים אויך דער מוח אין געשעפט.

דאס איז לעסוק בדברי תורה, ביי די תורה הק' דארף א ודאי אזוי צו זיין.

האדמו"ר מוויזניץ: רב שמואל בר שילת האט געזאגט אזוי, אויך יעצט איז מיין קאפ דארט.

רבינו: דעתאי עלויהו.[22]

אין אמרי חיים זאגט ער אז מט"ל השמי"ם איז בגימטריא דע"ת. באמת דאס שטייט שוין אזוי פונעם מגלה עמוקות (פ' תולדות) אז מט"ל השמים איז בגימטריא דע"ת.[23] קען זיין ער האט אים געזאגט ויתן לך האלקים מטל השמים, גימטריא דע"ת, ס'זאל זיין דעתו עלויהו, אזוי ווי רבי שמואל בר שילת האט געזאגט, אפילו דו ביזסט נישט דארט זאלסטו זיי אויך אינזין האבן (ועי' מ"ש בזה מרן שליט"א בלב אהרן פ' תולדות דף קצ"ח, ובפ' ויצא דף רכ"ב).

ובירכו רבינו: מ'פארט שוין אהיים, דער אויבערשטער זאל העלפן צאתכם ובואכם לשלום, פארט געזונטערהייט. א דרך רחוקה פארט מען ביז קיין ארץ ישראל.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, אבער כ'בלייב שטיין אין צירוך אויף זעקס שעה.

רבינו: ס'איז א גוטע זאך, עס איז זייער נאנט צום עירפארט מ'קען אריין פארן אין שטאט אריין, גיין אין מקוה און דאוונען אין ביהמ"ד דארט און צוריק פארן צום עירפארט, אזוי איז געווען אמאל ווען איך בין געפארן קיין ארץ ישראל דורך צירוך.

האדמו"ר מוויזניץ: כל טוב, מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

רבינו: זאל זיין א דרך צליחה מיט אלעם גוט'ן תמיד, מ'זאל הערן בשורות טובות.

ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות

חוצה וזהו שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם שגורם שנעלם אם טוב שגילה לו אם רע שאינו כתבה.

וראוי לציין דברים נוראים מה שכתוב בהקדמת ספה"ק שפתי כהן (למוה"ר מרדכי כהן ז"ל מגורי האריז"ל), וזל"ק: ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה, עכל"ק.

21 עי' לשון הזוה"ק שם (מ"ו ע"ב): כמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא, כך ענשיה בגין מלה טבא דקאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל, בגין דפגים לההוא רוחא ממללא, דהיא אתתקנת למללא לעילא ולמללא לתתא, וכלא בקדושה.

22 וז"ל הגמ' (בבא בתרא ה:) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא א"ל שבקתיה להימנותך אמר ליה הא תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו.

23 וז"ל שם: ...אל ה' ויאר לנו עד קרנות המזבח חושבני הכי ותירוש מן עולם העשר זכה נעשה ראש לא זכה נעשה ר"ש מתרין בתי אלהים הא' ר' הב' ש' אלהים במילוי אלף למד ה"י יוד מ"ם מטל השמים בגי' דעת. טל השמים בגימ' משיח בן דוד שהוא משמני הארץ ר"ל מלוי ארץ כזה אלף ריש צדי' הכי הוי שעל זה אמר (ישעי' כד) מכנף הארץ זמירות שמענו ואז יאירו כל המדת חסד דין ורחמים בגי' טל השמים. טל השמים הוא מלוי תלת אתוון יוד הא ואו ומשמני ארץ ה' אחרונה של השם. טל השמים הוא טל אתוון של ד' שמות המנהיגים ד' עולמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן...

ויש לציין ד' הבן איש חי (הל' שנה ראשונה פר' שמיני אות יט) קודם שיטול ידיו כדי לאכול פת, יזהר לומר לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', הריני בא לקיים מצות עשה דרבנן ליטול ידי ולשפשפם היטב קודם סעודה, כדי לעשות נחת רוח ליוצרי, ולעשות רצון בוראי, לתקן שורש מצוה זו במקום עליון, ויהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, שתהיה חשובה ומקובלה ורצויה לפניך מצוה זו של נטילת ידים והשפשוף קודם סעודה, כאילו כונתי בכל הכוונות הראויות לכוין, ובזכות מצות הברכה אשר נברך על נטילת ידים קודם סעודה, יהיה עתה עת רצון לפניך, וימשך מן אור אין סוף שפע מוחין ואורות גדולים לשנים עשר פרצופים, הרמוזים בעשר ספירות הכוללים, הרמוזים בעשר אצבעות הידים, ומשם נקבל שפע עשר ברכות ככתוב ויתן לך האלהים, להמשיך מא"ס מוחין ושפע, מטל השמים חכמה, ומשמני הארץ בינה, ורוב דגן דעת, ותירוש חסד, יעבדוך עמים גבורה, וישתחוו לך לאומים תפארת, הוי גביר נצח, לאחיך הוד, וישתחוו לך בני אמך יסוד, אורריך ארור ומברכך ברוך מלכות, עכ"ל.

מקוה שמואל בנימין

ש"ע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

ע"ש הגאון החסיד

מוהר"ר **שמואל בנימין** ב"ר **מרדכי אפרים פישל** ע"ה

שופץ והורחב ע"י בנו הרבני הנגיד הנכבד מוה"ר יעקב זוסמאן סופר הי"ו

מה טובו אהליך יע"ב

מעומק הלב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, קדם מעלת כבוד

ידידינו וידיד נפש כל חי, תומך נלהב למוסדותינו הק' ברוח נאמנה מסורה ומרובה עד בלי די עושה ומעשה צדקה וחסד לפרט ולכלל, לכל מוסדות סאטמאר בכל קצוי תבל, נדיב ושוע קראנו אליו בכל עת וענינו, לטובת החזקת מוסדותינו, לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א קשור ואדוק בונה ומקים עולמות של תורה, ע"ש אביו החשוב לזכרון עולם לשם ולתפארה, בן יזכה אב

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מו"ה יעקב זוסמאן סופר הי"ו

חבר הנהלת ישיבה ומתיבתא תו"י קרית יואל יע"א

לרגל שמחת אירוסי בתו תחי' למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב המצויין, עדיו לתפארת ולגאון, שמו מהולל בשיר ורון

כמר **מרדכי ווייסמאן** נ"ו

בן האי גברא יקירא, נודע לתהילה ולתפארה

מוה"ר **יוסף יוזפא ווייסמאן** הי"ו

אבן יקרה בקרית יואל המעטירה

יה"ר שתזכה לראות ולרווות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציך, ותזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה כל ימי חייך, ותמיד נספר תהילתך, ונודה לכם על רוב פעולתך, ואך טוב וחסד ירדפוך, אושר ועושר והרחבת הדעת בכל גבולך, וכט"ס.

המברכים ביקרא דאורייתא

יחזקאל ראטטיער

בשם הנהלת הקהלה | מקוה שמואל בנימין

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד דינער השנתי וחגיגת "יובל החמישים" של מוסדות קרית יואל יצ"ו

מוצש"ק פרשת וישלח תשפ"ד לפ"ק

געפין מיר די וואך אין די סדרה "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו", שטייט אין פסוק, ער האט געזאגט פאר די שלוחים, מען זאל זאגן, "כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך".

שטייט אין מדרש, "אמר הקב"ה ליעקב, אתה מסרת נפשך", יעקב אבינו האט געהאט מסירת נפש "בשביל פכים קטנים, חייך שאני משלם לבניך שנעשה להם נס גדול בימי חשמונאים", ס'וועט זיין א גרויסע נס בימי חשמונאים, על ידי פכים קטנים. אזוי שטייט אין מדרש.

נסים וישועות בזכות תשב"ר

דער טאטע ז"ל אין ברך משה טייטשט אויס דעם מדרש, אויף דעם באקאנטן פסוק "הקול קול יעקב", וואס די גמרא זאגט, **"אם הקול קול יעקב", אויב קול תינוקת של בית רבן מצפצפין בבתי מדרשות איז "אין הידים ידי עשיו".** אין די צייטן פון די חשמונאים איז געשען א גרויסער נס, די חשמונאים האבן באזיגט די ידי עשיו דורכ'ן קול פון לימוד התורה פון תינוקת של בית רבן, און דאס אז ס'איז געווען תינוקת של בית רבן מצפצפין בבתי מדרשות, האט עמאכט ס'זאל זיין אין הידים ידי עשיו, האבן די יוונים געהאט א מפלה. אזוי זאגט דער טאטע ז"ל אין ברך משה.

זאגט ער אזוי. **יעקב אבינו האט זיך מוסר נפש געווען פאר חינוך פון תינוקת של בית רבן. טייטשט ער, "אתה מסרת נפשך בשביל פכים קטנים"**, פכים קטנים מיינט די קליינע קינדער די תינוקת של בית רבן, "חייך שאני משלם לבניך", ס'וועט זיין **א נס בימי חשמונאים דורך פכים קטנים, דורך תינוקת של בית רבן,** וואס די גרויסע ישועה איז געווען בזכות די תינוקת של בית רבן.

נס חנוכה דורך פרחי כהונה שעסקו בתורה

קען זיין אזוי, די גמרא זאגט אזוי אין מס' סוטה (דף לג), יוחנן כהן גדול האט געהערט א בת קול גייט ארויס פון קדשי קדשים, די בת קול האט געזאגט "נצחו טליא דאזלא לאגחא קרבא לאנטוכיא", די קינדער וואס זענען געגאנגען מלחמה האלטן אין אנטוכיא האבן די קינדער מנצח געווען. טייטשט רש"י די גמרא, די פרחי כהונה, וואס זענען פון די בני בית חשמונאי, זיי האבן געהאט מלחמה מיט די יוונים און **די פרחי כהונה האבן באזיגט די יוונים.** אזוי זאגט די גמרא.

דער פעטער ז"ל זאגט אין דברי יואל אין די חנוכה תורות, וואס הייסט פרחי כהונה זענען געגאנגען אין די מלחמה? א מלחמה איז מען געגאנגען מבן עשרים שנה ומעלה, ווי האט מען געטומען פרחי כהונה אין די מלחמה? אזוי פרעגט ער.

לויט דעם פארשטייט מען זייער גוט. **די פרחי כהונה זענען נישט געגאנגען אין די מלחמה, זיי זענען נישט געגאנגען זיך שלאגן, די פרחי כהונה זענען געגאנגען אין בית מדרש, זיי זענען געגאנגען אין תלמוד תורה לערנען, נצחו טליא,** די טליא די קינדער וואס זענען געזעצן אין בית המדרש זיי האבן מנצח געווען ווייל ס׳איז געווען קול קול יעקב מצפצפין בבתי כנסיות איז אין ידים ידי עשיו, האבן די יוונים געהאט א מפלה, האבן די קינדער באזיגט די יוונים.

דאס האט יעקב אבינו באפוילן פאר עשיו, עם לבן גרתי ואחר עד אתה ויהי לי שור וחמור, זאגט דער מדרש, "שור זה יוסף, בכור שורו הדר לו, חמור זה יששכר, יששכר חמור גרם", זיי זענען געווען קליינע קינדער, האט יעקב אבינו באפוילן: **איך האב קליינע קינדער תינוקת של בית רבן זיי זיצן זיי זענען עוסק בתורה, און ווי לאנג ס׳איז הקול קול יעקב איז נישטא קיין ידים ידי עשיו, וועסטו האבן א דורכפאל,** ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך אז אין ידי עשיו שולטת, ווייל ס׳איז דא די זכות פון תורה פון תינוקות של בית רבן.

א ישועה אין גזירת החינוך, דורך טהרת החינוך

איך האב געקלערט אזוי. **אונז דארף מיר האבן א ישועה, כלל ישראל אין ניו יארק דארף האבן א ישועה פון ידים ידי עשיו,** וואס זיי ווילן גוזר זיין גזירות אויף חינוך פון תינוקת של בית רבן אזוי ווי די יוונים האבן געוואלט גוזר זיין אויפ׳ן חינוך פון תינוקת של בית רבן. **די חשמונאים האבן זיך מוסר נפש געווען אויף חינוך ס׳זאל זיין א טהור׳ע חינוך, אין דעם זכות האבן זיי מנצח געווען די יוונים.**

בעזר שמו יתברך אונז וועל מיר שטיין על המשמר אויף טהרת חינוך, הייליגן חינוך וואס אונז האמיר מדור דור. **דער פעטער ז״ל דער מייסד פון די הייליגע שטאט, נאך אים איז געווען דער טאטע ז״ל, אונז וועל מיר עס אים אפהיטן מיט מסירת נפש.** אין דעם זכות וועל מיר האבן א ישועה און הצלה בעזר שמו יתברך.

מוסדות קרית יואל עולה מעלה מעלה

צו רעדן בשבח מוסדות איז באמת יעדעס וואורט איבריג. וועך ס׳קומט אריין קיין קרית יואל זעט פרי קודש הילולים, בנים ובנות וועלן מחונך אויפ׳ן העכסטן אויפן שענסטן אופן, דורך מנהלים און מלמדים מומחים, מרביצי תורה, איבערגעגעבן לעבודת הקודש, איש על מחנהו ואיש על דגלו, אין א בחינה פון מוסיף והולך באיכות ובכמות. דאס איז די תלמוד תורה.

נאכדעם די ישיבות פאר די יונגע בחורים, ב״ה די קול התורה שטארקט זיך פון די פארטאגס שעה׳ן ביז ביי די נאכט, און די בחורים שטייגן אין תורה אין יראת שמים און מדות טובות, לעילא מכל ברכתא ושירתא.

געלויבט דעם היליגן באשעפער, ס׳איז דא א גרויסע הצלחה! מען האט צוטיילט די ישיבות פון די יונגערע בחורים אויף מערערע חלקים, יעדע ישיבה, יעדע סניף איז א ישיבה פאר זיך אליינס, בכל המובנים, עקסטערע מנהל, א גאנצע שטאב.

די זעלבע אין די תלמוד תורה, ס׳האט מצליח געווען אין די ישיבה קטנה איז מען געגאנגען צו די תלמוד תורה. מען האט צוטיילט די תלמוד תורה אין מערערע סניפים, יעדע סניף האט א עקסטערע מנהל, א עקסטערע וועטשאפט. ס׳איז א גרויסע ברכה, מען זעט א געוואלדיגע הצלחה.

דער פארהער ביי די בחורים תלמידי המוסדות, אן עונג רוחני!

איך וויל ארויסברענגען מיינע הרגשים. **אפאר** וואכן **צוריק מוצאי שבת קודש, ס׳איז געווען פרשת חיי שרה האט מען מיך איינגעלאדנט אויף א מסיבה, אויף א מסגרת וואס הייסט "תלמודו בידו",** בערך הונדערט בחורים, בחורים פון די ישיבה, יונגע בחורים און פון די גרויסע בחורים, זענען געשטאנען אויף א פארהער, יעדער בחור אויף הונדערטער בלעטער גמרא בעל פה! אין מערערע מערערע מסכתות און מען האט פארהערט אזוי אויסנוויניג, געפרעגט דעם, יענעם, זייער אינטערסאנט געווען, **און מען האט געענטפערט מיט א געוואלדיגע בקיאות, ס׳איז מיר געווען א גרויסער עונג רוחני דאס צוצוזען. דאס איז אלעס תלמידים דא פון די מוסד.**

אפילו ס׳איז געווען אויך גרעסערע בחורים אבער **אנגעהויבן האבן זיי אין די ישיבה קטנה ביי די יונגע בחורים, אשרי העם שככה לו. די תלמידים זענען אויסגעצייכנטע תלמידים, מתמידים מיט א געוואלדיגע התמדה.** איך וויל יעצט דא געבן א ברכה, זיי זאלן זוכה זיין ווייטער ממשיך צו זיין לתפארת בישראל.

די "קרית יואל׳ע פירות" זענען עדות

איך וויל ארויסברענגען מיינע הרגשים פון די יונגעלייט פון קרית יואל, די וואס זענען ארויסגעגאנגען פון די מוסדות דאהי׳, **אויסגעשטיגן דא אין מוסד און נאכדעם זיך משלים**

געווען אין די גרויסע ישיבה. יונגעלייט תלמידי חכמים יראי ה' אויפ'ן שענסטן אויפ'ן בעסטן אופן.

מיר קומט אויס צו דאוועגען נעבן די חתנים ביי שבת אויפרוף, שבת שבע ברכות, איך זע די חתנים, איך זע דאס יראת שמים אויף זיי, איך זע ווי אזוי זיי דאוועגען, מיט אזא ערליכקייט, **איך זאג אייך ס'איז א ברכה דאס צוצוזען, אז די פירות וואס די מוסדות געבן ארויס אין קרית יואל איז איינס אין די ועלט, ערליך, אפגעהיטן, חסיד'יש, געהויבן, בני עליה.** דאס איז אין חינוך הבנים.

אין חינוך הבנות איז אויך דא, מען דארף זאגן בשבח פון די **חינוך הבנות**, דארט האט מען אויך אזוי געטון, **מען האט צוטיילט אין מערערע סניפים**, יעדע איינע איז א מוסד פאר זיך אליינס; ס'איז דא מנהלת, מחנכות נשים כשרות וצנועות אין אלע ענינים, **און דארטן זעט מען אויך א געוואלדיגע התעלות**, אין אלע סניפים פון בית רחל די קליינע און די גרויסע.

א דערהויבנקייט אין צניעות ב"ה

איך וויל מיטטיילן מיט מיינע געפילן מיט די שאלות וואס מען קומט מיך פרעגן. **די וואך איז אריינגעקומען א איד, איש וביתו, מ'וויל אויסטוהן דאס שייטל!** זיי האבן א שאלה וועו איז דער זמן מען זאל דאס טוהן, חנוכה? די ערשטע טאג חנוכה? זאת חנוכה? שבת חנוכה? וועו איז דער זמן מוכשר פאר אזא זאך?

און איך בין געשטאנען און צוגעקוקט, געלויבט דעם הייליגן באשעפער מען האט אזעלכע שאלות. דאס ווייזט אויף די געהויבנקייט פון קרית יואל. און, דאס איז באלעבאטישע מענטשן!

פאבריצירן קליידער מיט א "הכשר"

עס זיצן יעצט עסקנים אין מוסד בית רחל, מען איז דן בכובד ראש איבער א פראבלעם, דער יצר הרע שלאפט נישט, דער יצר הרע זוכט זיך דרכים אריינצוגיין, אריינצוקומען דא אין שטעטל. דער אייבערשטער העלפט ס'איז דא ב"ה אין א שטוב, מיידלעך גרעסערע און קלענערע, מען דארף אינקויפן מלבושים, אויסקליידן די קינדער. איז דא געשעפטן וואו מען קען קויפן, ס'איז צניעות, ס'איז אויסגעהאלטן די סחורה, פארשידענע זאכן ווי ס'דארף צו זיין.

ס'איז אבער היינט דא אזא זאך וואס ווערט אנגערופן "אנליין". **אז מען גייט אויפן אנליין, דאס איז שוין ווי מען זאגט, אין די גרויסע וועלט, אין די דרויסנדיגע וועלט, מען קויפט בגדים, אמאל אפילו אז די ערמל זאל יא זיין גוט און ס'איז נישט אויסגעשניטן, אבער די סחורה איז פראסט, צי מיט אויפשריפטן**, ווי מען זאגט, דאס אויסזען איז פראסט. מען קויפט דאס אנליין, **מען קומט נאכדעם אין שולע, איז א גרויסער פראבלעם, מען דארף זיך קריגן, ס'איז יא גוט, ס'איז נישט גוט**, א אונס ארויף, א אונס אראפ, ס'איז א גרויסע שאדן.

ס'לייגט אויפ'ן טיש א פלאן אז **מען זאל אליין פאבריצירן בגדים אויף א ברייטן פעלד, אסאך קאלירן, אסאך מינים, אסאך אסאך מינים, און ס'זאל זיין נאר ערליך מיט א הכשר**, ס'זאל זיין א פאבריק וואס פאבריצירט בגדים, **און מען וועט געבן אזוי ווי א "הכשר" אויף די בגדים, און נאר מיט די כשר'ע בגדים וועט מען קענען קומען אין שולע.** וועבט זיך אזאנס. ס'גייט נישט אזוי שנעל, יעדע זאך, דאס דארף מען אויסארבעטן ס'זאל קלאפן פון אלע זייטן, אבער מען האפט מען וועט מצליח זיין אין דעם.

מען בויעט ריזן בנינים. יעדער וועט זיין א שותף!

מען רעדט פון די מוסדות קרית יואל, **ברוך השם, די מוסדות וואקסן בכמות ובאיכות**, יעדעס יאר קומען צו תלמידים און תלמידות, ביז די בנינים ווערן ענג. מען זאגט ס'היינט דא העכער **11,000** תלמידים און ס'איז אין שפאן אנצוקומען צו **12**, דארף מען בויען פרישע בנינים.

מען בויעט א נייעם בנין פאר די תלמוד תורה, **ס'בויעט זיך א בנין גדול ומפואר, א געוואלדיגער גרויסער בנין, און דאס זעלבע בויעט זיך א בנין גדול ומפואר פאר די בית רחל.** און וועו מען זאגט א גרויסער בנין דארף מען פארשטיין, מען מיינט גאר א גרויסער בנין. **דאס בויען טרייבט יעצט אריין אין הונדערט מיליאן דאלאר!** מען האפט דאס געלט וועט איינקומען פון נדבת בני ישראל, פון ערליכע אידישע קינדער.

ממילא פרעגט זיך א שאלה, **ווי איז מעגליך וועו א טאטע וואס האט א קינד, צי ער האט א קינד אין די תלמוד תורה צי ער האט א קינד אין בית רחל, אדער בכלל א תושב פון קרית יואל, וועו מ'הערט ס'בויעט זיך אזעלכע בנינים און זיי מיינען אז מיך מיינט עס נישט**, פארוואס זאל זיך נישט האבן א חשק צו **ווערן א שותף אין דעם בנין.**

אוודאי, **אשרי וער ס׳קען מנדב זיין א חדר**, קען אליינס געבן א חדר. אבער פטור בלא כלום דאס קען נישט זיין. **יעדע איד דארף פילן א זכי׳ ״איך האב א חלק אין דעם בנין כפי יכולתי״, און פרוטה פרוטה מצטרף.**

איך האב געהאט א חלק אין א פריערדיגע בנין, געלויבט השי״ת פאר דעם, **מען בויט א נייע בנין, ׳איך גיי האבן א חלק אין דעם נייעם בנין אויך׳.** מען דארף זען צו האבן, שפירן וויא שותף, ׳איך בין א שותף וויא ס׳בויעט זיך א בית חינוך פאר מיינע קינדער׳.

״קרן מלמדים״ אויך פאר ישיבה קטנה

איך וויל ארויסברענגען לשבח די עסקנים פונעם קרן צדקה, וואס ס׳וועט אנגערופן **״קרן מלמדים״**, וואס זיי געבן הילף פאר מלמדים, **א חשוב׳ע סכום בשעת א חתונה פון א קינד**, ס׳איז א געוואלדיגע זאך. יעצט האט זיך געמאכט פרישע עסקנים, וויל די ליסטע איז נאר פאר מלמדים, **יעצט זענען זיי געגאנגען וויטער מיט א מדריגה ארויפציר, פאר די מרביצי תורה פון די ישיבה קטנות** פון די יונגע בחורים דא אין קרית יואל, זאל אויך קענען זיין אזא מין קרן, וויל איך זיי זאגן ישר כחכם, חזקו ואמצו צו מאכן צדקה וחסד מיט הרחבת הדעת אלעמאל.

הכנה לחנוכה בלימוד קדושת לוי

נא, שטיי מיר דאך פאר חנוכה, פארן געהויבענעם יום טוב חנוכה. באקאנט **דער קדושת לוי זאגט הדלקה עושה מצוה, טייטשט ער כדרכו הדלקה מיט א פלאם, מיט א ברען, עושה מצוה דארף מען מאכן א מצוה**, מען דארף צוגיין צו מצוה נר חנוכה, אנצינדן די מנורה להדליק נר חנוכה מיט אן הדלקה, מיט א פלאם פייער. ווי אזוי קען מען צוקומען צו דעם? וועז מען מאכט א הכנה דרבה צום יום טוב חנוכה, וואס קען מען טאן צו דעם? נאר דורך לערנען איינע פון די הייליגע ספרים אויף חנוכה, פלאמט אביסל אויף דאס הארץ, בפרט אין ספר הקדוש קדושת לוי, ס׳איז דארט דא די קדושות, דאס זענען הייליגע וועדטער פאר יעדן איד.

מען האט געדרוקט א קונטרס פון קדושת לוי, איינגעטיילט יעדן טאג אביסל, צו לערנען ביז חנוכה און אים חנוכה. א געוואלדיגע טובה פאר יעדן איד די הייליגע וועדטער פון הייליגן קדושת לוי. דאס איז די ריכטיגע הכנה צום יום טוב, צו די נרות חנוכה.

נחת ביים הערליכער פארהער

איך וויל רעדן דא נאך א ענין, וואס וועדט געדעדט דא אין קרית יואל. דער ועד החינוך איז געזעצן בכובד ראש, דן געווען וועגן **א סדר הלימוד וואס איז מרבה ידיעות התורה פאר קינדער** ילדי תינוקת של בית רבן. מען איז אסאך געזעצן אויף דעם, אסאך מוח אריינגעלייגט אין דעם. **מען האט געהערט ס׳איז דא אוא מין זאך ביי די קינדער אז מען קען זיי מאכן קענען אין א קורצע צייט ברייטע ידיעות בתורה,** האט מען באשלאסן מען וועט מאכן, אין אמעריקע זאגט מען ׳אן עקספערימענט׳, מען וועט נעמען איין כיתה און מ׳וועט פראבירן, ווי מ׳זאגט לאמיר זען, שטעלט׳ס אהער, לאמיר זען וואס מען קען דא באווייזן, מען האט געמאכט דאס אין כיתה ג׳, די יארגאנג. ס׳איז אדורך א יאר, וואס זאל איך זאגן, א געוואלדיגע הצלחה. **היינט איז שוין דא מערערע כיתות אין דעם מסגרת.** מיר איז אויסגעקומען צו פארהערן וועז מען האט פארהערט די קינדער אזוי, געווארפן. אלמלא לא ראיתי לא האמנתי, וועז איך וואלט נישט אליינס דארט געווען וואלט איך נישט געגלייבט, וואס קינדער האבן אלס געענטפערט, א געוואלדיגע גרויסע הצלחה. די עלטערן פון די קינדער זענען זייער צופרידן, בתוכם אני הקטן, איך האב דארט דריי אייניקלעך. איך וויל אנוואונטשן די עסקנים מיט וואס ס׳שטייט די וואך אין פסוק **קח נא את ברכתי, מיט א ברכה און הצלחה אויף להבא.**

חיוב החזקת מוסדותינו, על כל אחד

צוריקקומען דא צו אונזערע מוסדות פון קרית יואל, **החזקת המוסדות קאסט א ים מיט געלט, מען האט דא פריער דערמאנט 73 מיליאן דאלאר א בודזשעט פון א יאר,** דארף מען דאך אריינטראכטן יעדער איינער, פון וואו נעמט מען דאס צו דעקן? **ליגט א פליכט אויף יעדן איד** וואס האט א קינד אין מוסד, אדער איינער וואס איז א תושב אין קרית יואל, **צו קומען צו הילף פאר די הנהלת המוסדות מיט א שיינע נדבה, א חשוב׳ע נדבה,** מען זאל קענען וויטער ממשיך זיין.

דער אייבערשטער זאל העלפן און געבן א ברכה פאר יעדן איינעם, **באצאלן בכפלי כפלים ממעון הברכות,** שפע רב ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, ס׳זאל זיין פרנסה בהרחבה גדולה ובניקל, מען זאל זוכה זיין צו זען בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות בבריאות השלימות, אריכות ימים ושנים, זען תענוג ונחת פון אלע קינדער, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מען וועט זוכה זיין צו ביאת גואל צדק בב״א.

ויתן לך את ברכת אברהם

אורה ושמחה תעטפנו, לשגר ברכתינו, למע"כ ידידינו וידיד כל ח'
בכל עת קוראים אליו **אברה"ם אברה"ם** ויאמר הנני, **אר"י** שבחבורה
רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, עומד על כל צעד ושעל לימינינו
ה**א"י** גברא יקירא, ראשון למקראי קודש, רב הפעולה וכביר המעש
משמיא זכה לבוא בעזרת מוסדותינו וקהילתינו הק' כמלאך המושיע

הלא הוא הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, אחד הוא אברה"ם במידת החסד
מסייר בלו"נ לטעון הרחבת גבולי קדשינו בהחתמסרות רבה ונאמנה
עומד ליתין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בכל עת ועונה

מו"ה
אברהם יהושע הכהן גלאנץ
הי"ז

הוא הגבר אשר יום ולילה לא ישבות חשיכה כאורה
לטעון שגשוג ופריחת מוסדותינו וקהילתינו הק' והמעטירה
מריחוק מקום מצידתו פרוסה בריח מסורה, נידע להתהילה ולתפארה

לרגל שמחת אירוסי בתו למזל טוב ובשעטו"מ

עב"ג הבחור החשוב מו"מ בתורה וביראה, נודע לעוז ולתפארה
החתן כמר **אברהם שלמה ווינשטאק** הי"ו
בן ידידינו הרבני החשוב והנעלה
מו"ה **יואל בר"ע ווינשטאק** הי"ו
אב"י בקרית יואל יע"א

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה
לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה
וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים
בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר
והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת הפיסדית
פה בני ברק יצ"ו

יצחק אייזיק וויים
בשם ויעד קרן הבנין
בית חינוך לבנות

קול ישוב לב דסאטמאר ומוסדותיו בארה"ק ת"ו

רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹ"ב

בשם תלמידי מוסדותינו וכלי הקודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזלא טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם מע"כ ידידינו החשוב ארי שבחבורה, נודע לעוז ולתפארה, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בעמדו בראש המתיבתא הק' בקרית יואל המעטירה, לו יאתה שיר ושבחה הלל וזמרה, רב פעלים לתורה ולתעודה חשיכה כאורה, את בנציבין ומצודתך פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה, עמוד התווך של מוסדותינו וקהילותינו בארה"ק תדירא

הרבני הגדיר החשוב הנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ה יעקב זוסמאן סופר הי"ו

מראשי הנהלת ישיבתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי' למזל טוב ובשעטו"מ

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

החתן כמר **מרדכי ווייסמאן** הי"ו

בן ידידינו הרבני החשוב הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה,

מו"ה **יוסף יוזפא ווייסמאן** הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

וצרופה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא, וכל טוב סלה.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש